

Whel'a 'En Hubube 'Ut'en K'ah

Luke, ndun Theophilus dahooja yulhni

¹ Sulh dune Theophilus, dahooja. 'Udechoo khunek 'uk'une'úsduguz, 'i 'uk'une'zíguz, 'i Sizi nts'oh tune'úst'en 'ink'ez nehodulh'eh 'et hubugha ndet bube 'ut'en whe' yudilh'en,

² 'ink'ez ndet dzin nduk yak'uz whenája 'et whuts'un. 'Et nduk yak'uz nateltelh whutsuh, ndunnah dune whel'a 'en hubulh'tsi, 'en Ndoni bugha huba nahezya.

³ Sizi dazsai hukw'élh'az dit lanezi (40) dzin ndoohoolyez lhat hoh hubunalh'ts'et nusiya, 'et whuz na'a 'alha khuna 'aw whuts'u hoodódlai ghaít'ah. Hinilh'en 'ink'ez Yak'usda dune k'úne' bul'en hubugha hubulh yálhtuk.

Ndoni buts'uh yoosdzi

⁴ 'Et 'ilhoh hudelhts'i, Sizi khúnek bughu nini'ai hoh ndo búlhni, "Jerusalem huwu toohdelh gunih! Se'aBá ye nuhwhuts'un náhezya, 'i huba oolh'i. Ndaí nuhgha tet'alh, 'i bugha 'ún whudusni inle.

⁵ John dune too be 'ulh'en, 'en too, 'i be too be 'un whulh'en inle, 'et whunts'ih 'aw lhadzin ilah inle t'eh, 'et whusawhútelts'ulh, se'aBá 'en Ndoni nuhts'uh t'l'aidute'alh 'ink'ez nuhyudútelts'ulh. 'Et whuz na'a too bé! 'un whutelilh," hubúlhni.

⁶ 'Et whel'a 'en Sizi teh 'ilhunahuwésdel hoh 'et Sizi hiyoodulh'kut, "NeMoodihti, 'aw 'et ih whusahónzut Israel hubuts'uh hainzut doo chah

zeh 'uyoon yun k'ut whut'en bumoodih nahutedleh?"

⁷ 'Et Sizi ndo búlhni, "Nts'oh t'eh 'uwhuténilh, 'aw nuhwheni nt'eoonohzin huba cha'hóot'ah. Se'aBá, 'en zeh nt'eooninzun.

⁸ 'Et whunts'ih Ndoni nuhyudélts'ut t'eh, soo nuhdzi ulhtus hoh Jerusalem 'et si suba dune whunulhtun tehle, Judea yun k'ut nduhóolcho, Samaria yun k'ut, 'ink'ez ndi yun k'ut nduhóolcho chah," hubúlhni.

Sizi Gri yak'uz whenája

⁹ 'Et ndi yughu yaíltuk hoh, 'aw 'et nduk yak'uz whenája. 'Aw 'et hinilh'en hoh, kw'us yuh ts'ih hoolah suli.

¹⁰ 'Et 'awhuz nduk yak'uz ts'ih hika ités'en hoh khunyaz nanah dune lheyul 'i be dune hinli hubuzih hube hóodiltsai.

¹¹ "Galilee whut'en, di ka 'et nudelhúya 'ink'ez nduk yaz ts'ih whunulh'en? Ndun Sizi nduk yak'uz ts'ih nuhwhughu whenája k'an nulh'en nduk yak'uz whenája, whuz na'a zeh whusanátedalh," hubuhútni.

Tenahudutedli huba 'et 'ilhohowudulh

¹² 'Et whel'a 'en dzulh Olive hiyúlhni, 'i hiye nádidel hoh Jerusalem ts'ih lhgha hudindel keyah whuts'un dzuh nilhdza 'uhoont'ah.

¹³ Jerusalem ts'ih lhgha hudindel hoh, 'ahoh nduk koo huwhut'i danáhundel. Peter, John, James 'ink'ez Andrew, Philip 'ink'ez Thomas, Bartholomew 'ink'ez Matthew, James Alphaeus buye', Simon Lizwif ba huwu daóodit'ah, 'ink'ez Judas James buye', 'en 'et koo húdelhts'i.

14 'Ahoohlhyez 'ilhunahuwudulh tenahudutedli hukwa. Ts'ekoo bulh chah, Sizi bulhutsinkah, 'ink'ez Mary be'ama chah, ts'iyawh tenahududli.

Judas yuk'enádeja

15 'Et hoh da dzin yugha hodil'e 'ilhohuwezdel ('ilho 120 'uhut'en dune). 'En hubutah Peter hubulh yatélhtuk ka didinya,

16 'ink'ez ndo búlhni, “Sulhutsinkah ndi Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i 'et lhaóodoneh huba' hoot'ah. Ndet David hó'en Ndoni 'en bugha Judas datenilh 'et yughu yalhtuk. Judas 'en hobunelhtan hoh, hoh da Lizwif Sizi hiyílhchoot inle.

17 'En chah nelh 'óot'en ka 'utuháilhti inle. 'Et huwa Judas wheni k'una'a en chah whel'a inle.”

18 (Ndi sooneya Judas bugha ínenkat tinta' 'ant'en 'et huwa 'i be yun lhadínt'ah, 'i ye'onket. 'Et Judas nadelduz 'ink'ez buyust'e ndulhcho hoh bé buyáh hawheltal.

19 Jerusalem whut'en ts'iyawh whulh 'úhudants'o 'et nahahoozi “Akeldama” huwhútni. 'I khunek, “Uskai Yun” ni hoh 'utni.

20 Peter 'et chah ndutni, “Yak'usda bughunek 'uk'une'uzguz, 'i k'ut “Shun” hiyúlhni, 'i ndutni, 'Bukoo 'aw dune chahóot'ih hoole.' 'Ink'ez chah ndutni,

'Bube 'ut'en k'ah 'uyoon yuk'enadóoja.’

21-22 “Et huwa 'uyoon netaóoya Sizi Gri dinadija hubugha nela ts'ah'un 'udooni ka. Ndun dune 'utaháztelhtel, 'en 'ahoolhyez huba nelh 'ét'en inle, 'en 'uztelilh. 'Udechoo Sizi neMoodihti nelh tezya da 'et whuts'un, 'et ndet John dune too be 'ulh'en too bé' yinla da 'ink'ez nduk yak'uz negho whenája 'et whuts'un.”

²³ Hukw'elh'az Peter budáni, 'et nanah dune, 'en 'utahaóobahalhti. 'Ilhunuh Joseph 'en Barsabbas hiyúlhni, Justus chah hiyúlhni. 'Et 'ilhunuh chah 'en Matthias hiyúlhni.

²⁴ 'Et tenahududli hoh nduhútni, “NeMoodihti nyun ts'iyannah dune budzi yuh téoonínzun. 'Et huwa whunénilhtun k'us ndan 'en neba 'utuháilhti.

²⁵ Judas tinta' 'ant'en hoh nts'e huba 'int'ah ts'ih wheínya, 'et huwa ndan yuk'enádutedalh, 'en whel'a whunénilhtun ndan simba 'uts'ooleh.”

²⁶ 'Et nahúlt'ah huboozi tse k'ehanguz 'ink'ez 'un hinduntelhmul, k'us ndan boozu nduk nádelhts'ut, 'en 'utahaitelhtelh. 'Et ndúja hoh Matthias 'en whel'a 'en lanezi 'o 'at 'ilhunuh hinli hoh butanínya.

2

Ndoni ndan huba 'álha' hoont'ah, 'en hubuyidelts'ut

¹ 'Et Lizwif budzenis whucho, Pentecost* huwhútni, whusawhélt's'ut hoh ts'iyannah Sizi huba 'alha' hoont'ah 'ilhunuh bukoo 'ilhuhowezdel.

² Khunyaz nduk yat'ah ts'ih 'uhuduzts'ai, 'ants'ih nilhts'i cho delts'ulh li'whutni. 'Ink'ez nyo koo hudelhts'i nduhóolhcho 'uwhutni.

³ 'Ink'ez 'ants'ih kwun li'int'ah, 'i hitelh'en 'ink'ez lhawh tezkat hoh koo hudelhts'i lhuk'inli hoh hubuk'édinkat.

⁴ 'Et hudelhts'i ts'iyawh Ndoni hubuyidelts'ut 'ink'ez khunek whutsuh da t'ehinízun, 'i be

---

* **2:1** Njan dzin dakelh k'una'a, Ndoni dzin huwhútni. Hoh da Lizwif budzenis whuti 'i ha'nukat dzin huwhútni.

yawhehúnihltuk, 'et Ndoni bugha óoni'ai 'et ndadooni ka.

⁵ 'Aw 'et lhanah Lizwif, Yak'usda hínedulh hinli Jerusalem húdelhts'i nilhdza keyah ts'ih haháandel njan dzenis whucho 'et wheni.

⁶ 'Et keyah whut'en 'ants'ih whudutni 'et 'uhudánts'o ka, hoh ts'iyawh lhelhts'un keyah whut'en bughunek be hubulh yawhehúnihltuk, tube huba hooncha hoh.

⁷⁻⁸ Huba hooncha k'et lht'ah 'ulhahudutni, “Nts'e na'a 'uwhutét'ilh? Ndunnah Galilee whut'en lhe'hutni nek'eyáhulhtuk wheni nek'una'a hubuzdits'o,” hutni.

⁹ “Wheni Parthia, Media, 'ink'ez Elam whut'en ts'inli. Mesopotamia whuts'un, Judea 'ink'ez Capadocia whut'en chah ts'inli. Pontus whuts'un, 'ink'ez Asia ts'ih hahandel chah ts'inli.

¹⁰ Phrygia whuts'un, 'ink'ez Pamphylia whut'en chah ts'inli. 'Et Egypt whuts'un, 'ink'ez Lybia whunat Cyrene whuzih whut'en chah, bulunah chah Rome ts'ih hats'áandel.

¹¹ 'Ilho Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en, ndan Lizwif ts'ih nalhéya, netah bulunah chah Crete 'ink'ez Arabia ts'ih hahandel ts'inli. 'Et whunts'ih dahóolcho 'i be Yak'usda ne'úst'en, 'et nduhóolcho hoh whenich'oh neghunek k'una'a, whuz na'a hubuzdits'o,” 'uhutni.

¹² Bugha hané'nesjoot 'ink'ez 'uhoot'e ts'ih hoolah hoh ts'iyawh lhahóodulkut, “Dawhútenilh hoh simba 'uwhutni?” lhahudutni.

¹³ 'Et 'uyoon, 'en Sizi huba 'alha' 'int'ah ghu hedloh, “Ndunnah dune yatahunatnai,” ho' hutni hubuhútni.

Peter, ndunnah Lizwif hubulh yálhtuk

14 'Et Peter whel'a 'en hubutah didinya 'ink'ez 'ilhoheuzedel hubulh whenduniltul, "Sulh dune 'ink'ez nuhwheni Jerusalem whut'en chah ts'iyawh soo zélhts'ai, 'et nuhwhudóosni dáhooja njan 'et hubugha.

15 Ndunnah dune 'aw tachahunítнай nuhwheni ndunáhzun whunts'ih, 'ink'ez k'an ts'iyai dzetniz whutsuh 9:00 'uhunet'oh 'uhoont'ah.

16 Njan dawhút'en, 'et ndun Yak'usda ba nus whunilh'en Joel, 'en huwu yailhtuk hoh ndutni,

17 'Nts'e na'a k'an dune ts'inli 'ustl'e' 'uhóoja t'eh, ni Yak'usda,
'et sih suyeghah si sugha 'en ts'iyannah dune yudutéts'ulh.

Nuhwhuzkehkah nus daóotenilh 'et huwu yahutelhtuk.

Nuhchilkhah chah hubenghun newhúts'uk t'ehontézin.

Nuhduneti 'en chah nahútes hoh t'ehontezeh.

18 'Ink'ez hoh t'eh ndunnah suba 'uhut'en, dune, 'ink'ez ts'ekoo chah ts'iyawh suyeghah si sugha 'en buye ídutelts'ulh, 'et huwa 'en chah nus dawhútenilh huwu yahutelhtuk.

19 Ndukyaz 'ink'ez ndi yun k'ut chah huwa 'ét'en tuné'whutet'en.

'Et 'uskai, 'ink'ez kwun chah, 'ink'ez lhut lhai chah whutéleh.

20 Sa 'i chah tsahólhgus tele,

'ink'ez 'ulh'ek ooza 'i chah 'uskai tele, ndet whéwhunujut 'ink'ez whudézti dzin neMoodihti whusatéyah 'et whutsuh 'uwhuténilh.'

21 'Et ndet whusahónzut, 'et whusawhútelts'ulh ndan neMoodihti hudutejih hits'u hukwa 'uhutni, 'en hudutejih.”

22 Peter 'et chah ndutni, “Nuhwheni ndun Israel hubuts'uh háhzut, sughunek soo cho oozelhts'ai, Sizi, 'en Nazareth whut'en, Yak'usda nuhts'ítelh'a, 'en Yak'usda bugha huwa 'ét'en tune'út'en, 'et hoh whunelhtan njan nuhtah 'uhoot'en 'ink'ez nuhwheni chah soo cho t'ewhunáhzun.

23 Yak'usda nanínezut 'ink'ez 'uda t'eeoninzun, 'i be 'uda Sizi nuhtl'atéltelh niwhuni'ai. Nuhwheni nuhgha lubeshi 'ulh'en Sizi lhdulalhgus k'ut whehídunilht'o, 'et whuz na'a sélghhi.

24 'Et whunts'ih Yak'usda ninaidilhti. Be dats'útsaih, 'i yuch'a nilhde, 'aw 'ilhuz daootsah huba cha'hóot'ah 'et huwa.

25 'Et 'uda David yughu yailhtuk ínle hoh ndutni, “Ahoohlhez neMoodihti sunen ba nulh'en.

Nalhnih ts'ih sunen ba siyin dzuh noszut whuch'a.

26 'Et huwa 'ahoolhyez sudzi hóont'i, 'ink'ez whunénik bulh chah yalhtuk, 'ink'ez si 'astl'iyaz yinkak sída.

Datésah t'eh 'aw whenoolhújut ghaít'ah.

27 Naootnilh keyah si suzul 'aw 'et neóolhtelh ghaít'ah 'ink'ez ndunnah Yak'usda be'ildzun, 'en 'aw buyust'e wulhjut ghaít'ah.

28 'Ilhuz khutesnalh, 'et whusunelhtan.

Sulh 'ínt'ah 'et huwa hoonúst'i satalhtsilh.”

29 Peter 'o 'un chah ndutni, “Sulh dune David netsuh da keyah whuduchun unli, 'en bugha ts'ah'un na'a whunwhunoolhtun hukwa' nuszun. David dazsai 'ink'ez 'uhíyalhti 'ink'ez buts'un k'ut 'awhuz nezih whuz'ai.

³⁰ 'En Yak'usda ba nus whúnilh'en 'int'ah 'ink'ez Yak'usda ye yúts'u nahezya t'einínzun. 'Ink'ez Yak'usda whuz na'a yuba niwhuni'ai ho' yulhni, 'David buts'uh haínzut, 'en 'ilhudzin David k'una'a bukw'uts'uzda cho dezti, 'i k'utedalh,' 'en Christ 'int'ah.

³¹ David nus hó'en hoh Yak'usda daténilh t'eeonanzin 'et Christ dinadutéдах 'et huwu yailhtuk hoh ndutni, 'Yaidla tah 'aw 'et néyoolhtelh ghaít'ah, buyust'e chah 'aw wulhjut ghaít'ah.'

³² 'Et ndun Sizi 'en dazsai hoh Yak'usda nahigh-ilhna inle 'ink'ez wheni bugha hoodul'eh ts'iyawh khuna hoh ts'a'en 'et huwa. 'Alha nakhítna t'ets'onínzun.

³³ Nduk yak'uz degha nus whudézte, 'et Yak'usda bunalhnih ts'ih natl'aidalhda 'ink'ez nets'ú yoozi, 'i bugha Yak'usda buYe' yutl'ahó'ai. 'Et 'en Ndoni nets'ítelh'a 'ink'ez neyudélts'ut. 'Ink'ez 'alha' 'int'ah k'an dzin ndi 'i oozelhts'ai 'ink'ez nulh'en.

³⁴ 'Aw David yak'uz nuchaiyal, 'et whunts'ih njan ndutni,

'Moodihti 'en suMoodihti 'et ndi yulhni,
'Njan nalhnih ts'ih sughu sinda,

³⁵ ndet nch'a hudetni, 'en hubuch'a' nilhde hukw'élh'az 'et 'ilhuz bumoodih onle.'

³⁶ 'Et huwa nuhwheni Israel hubuts'uh háhzut, ts'ah'un nuhwhudúsni, 'alha' ndun Sizi lhdulalhgus k'ut yundunilt'o, Yak'usda, 'en Moodihti 'ink'ez Christ chah yulhtsi."

³⁷ 'Et Peter hidánts'o hoh soo ts'ah'un budzi t'aíghezna. 'Et Peter 'ink'ez 'uyoon whel'a 'en bulh hubuhoodulhcut, "Nelhutsinkah, Peter nedani hubugha dáztenilh?"

38 'Et Peter ndo búlhni, “Ilhunah ahli nuhwhulubeshi whuch'a nuhwhubeni nahadunoohlelh 'ink'ez Sizi Gri boozi bugha too be 'ahneh. 'Et nuhwhulubeshi nuna'doodeh 'ink'ez Ndoni nuhyudóolts'it.

39 Ndunnah Yak'usda neMoodihti buka' dute-nilh, 'ilhunah ahli hoh Ndoni nuhts'ú yoozi inle, nuwhuzkeh chah 'ink'ez nilhza yun k'ut whut'en, 'en whunts'ih.”

40 'Et Peter sa hoh hubulh yaílhtuk 'ink'ez huba nus whúnilt'uk 'ink'ez ndo búlhni, “Ududulhúyis! Ndunnah ntsi' hubuch'a nalhú'ah, 'ink'ez hubulh áht'en ilah, Yak'usda dzuh nobutelhdeh ho' hoont'ah.”

41 Lhanah huhóont'i hoh highunek hiyílhchoot 'ink'ez too be' hulya. 3,000 bat'en 'uhint'ah, 'en hubut'aobuninla.

42 'Ahoohyez 'iluhowudulh, 'ink'ez whel'a 'en hubuhoodulh'eh. Ts'iyawh 'ilho lhulh 'uhut'en. 'Ink'ez 'udek'elh'az hulgha na'het'al hoh whunahulnih ka lhula'uhut'alh 'ink'ez 'ilho tenahududli.

Nts'e na'a huba 'alha' hoont'ah yinkak hudelhts'i

43 Whel'a 'en huwa 'ét'en tuné'hust'en 'et hoh 'o nus ts'iyannah huba hooncha.

44 Huba 'alha' hoont'ah ts'iyawh 'ilho nuhúdelh 'ink'ez hiyit'i, 'i ts'iyawh hiyé lhula'dut'en.

45 'Ilhunuh yit'i, 'i be 'óokuk t'eh, 'i ts'iyannah ndunnah 'en ndai hiye dunidzit, 'en ndi sooneya hubutuninunih.

46 Lizwif hubuluglez whucho 'et dzin totsuk 'iluhowudulh. Koo 'et 'ilho budzi únzoo 'ink'ez huhóont'i hoh lhula na'hut'alh.

47 'Et ndunnah huba 'alha' hoont'ah Yak'usda ba whudélhti, 'ink'ez Jerusalem whut'en, 'en chah

buts'un hínzoo. Ndunnah hudujih, 'en neMoodihti dzin totsuk 'o nus 'uhuneltsuk hubulhtsi.

3

Peter 'inkez John, 'en dune nuchásyah 'en soo ná'yinla

¹ 'Et 'ilhudzin Peter 'ink'ez John bulh dzetniz hukw'elh'az, 3:00 bat'en 'uhúnet'oh, Lizwif hubuluglez whucho ts'ih hutez'az tenahududli neóninzut 'et wheni.

² Hukwuti hoonzoo huwhútni, 'et dune 'en whuzdli whuts'un 'aw nuchásyah, 'en 'et 'usda. Dzin totsuk whuz nihiyukaih. Ndunnah Lizwif hubuluglez whucho ts'ih tihúdulh 'en sooneya ka hubuts'un dátso.

³ 'Et Peter 'ink'ez John bulh bukoo ts'ih húdez'az hoh hubutelh'en 'ink'ez hoonliyaz higha óo'alh ka butsu'u dátso.

⁴ Soo cho hinilh'en hoh Peter utni, “Nenilh'en!” yulhni.

⁵ 'Et hubunilh'en hoonli higha te'alh ka hubuts'un tsi hooli.

⁶ 'Et Peter 'uyúlhni, “Aw silver 'ink'ez gold 'i chah chasúst'ih, 'et whunts'ih ndai 'ust'i, 'i ngha tés'alh. Sizi Gri Nazareth whut'en whelhtus 'ink'ez boozi bugha neghá whults'ut huwa didinyih 'ink'ez ninya!”

⁷ 'Ink'ez Peter ndun dune nuchásyah nalhni ts'ih yula ilhchoot 'ink'ez didilhya ibulh buke, bukechunah tubulh hoolhtus nawhusdli.

⁸ 'Aloh didillhah 'ink'ez nádinya. 'Et Lizwif hubuluglez whucho ts'ih hubulh tez'az. Nuya hoh nduk túllhuk chah 'ut'en 'ink'ez Yak'usda délhti.

⁹ Ts'iyannah yunilh'en nuya 'ink'ez Yak'usda délhiti.

¹⁰ Ndun dune nuchásyah nahuyoolhúts'it 'et Lizwif hubuluglez whucho hukwuti hoonzoo 'et 'usda, 'en 'int'ah. Tube huba dahooja hole! Ndun hinilh'en hoh tube huba hooncha.

Lizwif hubuluglez whucho ts'ih Peter hubulh yálhtuk

¹¹ Peter, John bulh 'awhuz ndun dune soo na'yinla huboontun zeh 'int'ah hoh, dune ts'iyawh njan Solomon bughu dáti bet huwhútni ts'ih whuz hubuts'un whehélg haz.

¹² 'Et Peter hubunilh'en 'ink'ez ndo búlhni, “Nuh-wheni Israel hubuts'uh háhzut, di ka nenulh'en 'ink'ez nohba dahooja hole ih? 'Aw whenich'oh be ts'inzoo k'us be ts'ílhtus 'i bugha ilah ndun dune nuya nats'úlhtsi.

¹³ Netsuh whudelhdzulh Abraham, Isaac, 'ink'ez Jacob lhan'un teh lhuzkehkah hinli hoh 'uhoont'ah. 'Ink'ez hubuYak'usda Sizi Gri yuk'úne' 'ust'en, 'en ncha yulhtsi 'ink'ez yudélhiti. Lizwif howuhinli tl'ahíyalhti. Pilate yulanadutetnih 'et whunts'ih nuhwheni buch'a nídehdel inle.

¹⁴ 'En lubeshi bughu hoolah 'ink'ez ts'ah'un dune chah unli, 'et whunts'ih buch'a nidehdel 'ink'ez dune selhghi, 'en Pilate nuhts'u yúlanadootni buts'o húkwa' dahni.

¹⁵ Ndun 'ilhuz be ts'ukhutena negha íni'ai, 'en 'ahla sélhghi, 'et whunts'ih Yak'usda naootnilh keyah 'et nahiyílhna, 'et njan nduhooja hoh newhuzneulhtan.

¹⁶ 'Et Sizi huba 'alha' yint'ah 'ink'ez ndai yé ulhtus 'i bugha ndunnah dune soo ulhtus suli

hoh soo ná'uja. 'En 'int'ah nilh'en. 'Alha' 'i be hoont'ah ndun dune nuhbut siyin, 'en Sizi huba 'alha' yint'ah, 'et 'i be buyust'e ndulhcho hoh soo na'uja.

17 'Aw 'et sulhutsinkah t'enwhunúszun nuhwheni 'ink'ez k'une'nuwhuhul'en chah Sizi dálh'en t'éoonuzúhzun, 'et huwa 'éht'en.

18 'Et 'uda hoh Yak'usda dani 'et ndunnah ts'iyannah Yak'usda be nus whúnilh'en, 'et Christ dzuh nutezut, hutni. 'Et whuz na'a 'uhóoja whúlhsi.

19 K'an nuhwhulubeshi whuch'a nuhwhubeni nahadunoohlelh, 'ink'ez Yak'usda butsu naóolhu'ah, 'aw 'et sih nuhwhulubeshi nuhwhuba yuna'doolhdeh.

20 'Et hoh Yak'usda nuhdzi ulhtus nuhwhuba yoolhtsilh 'ink'ez Sizi Gri 'en chah nuhts'ítoolh'a. Whutsuh whudelhdzulh 'uda 'en yugha nuhwhudáni inle.

21 'En nduk yak'uz 'et 'usda, ndet ts'iyaintsuk doo chah soo ná'whutelelh nasdli 'et whuts'un. 'Uda huwu yuhalhtuk ínle.

22 Nulh'en 'uda Moses ndutni inle, 'Yak'usda neMoodihti 'ilhunuh Yak'usda be nus whúnilh'en si sk'una'a 'int'ah, 'en nuhts'útelh'alh. Nuhkeyah 'ilhunuh 'en 'utenilh. Daja nuhwhuduténilh ts'iyawh oozólhts'a.

23 Ndunnah ndan Yak'usda be nus whúnilh'en chahiyoozílhts'ai, 'en Yak'usda budune buch'a baninla, 'ink'ez hoolah hubutelhtsilh.”

24 'Et Peter 'o 'un ndutni, “Ndunnah Yak'usda be nus whúnilh'en ndet 'uwhuténilh huwu yahalhtuk da, Samuel chah 'ink'ez 'uyoon yuk'élh'az khuna chah, ts'iyawh whuz na'a zeh 'uhutni inle.

25 Nuhwheni chah Yak'usda be nus whúnilh'en

buts'uh háhde 'ink'ez ndai Yak'usda nuhtsuh whudelhdzulh khunek huba lhaídinla, 'i nuhwheni chah nuhwhuba 'int'ah. Ndi khunek huba lhaídinla, 'i Abraham chah tl'adélts'ut inle hoh Yak'usda, Abraham yulhni, 'Nts'u haínzut, 'en bugha dune ndi yun k'ut huba hoonzoo tele.'

²⁶ 'Ink'ez Yak'usda buYe' Sizi, 'en dinaidilhti hoh nuhwheni 'udechoo 'en nuhts'ú wheyalh'a. 'Et hoontsi' 'i be túne' aht'en, 'i whuch'a nanwhúninla. 'Et huwa Yak'usda Sizi 'udechoo nuhts'ítelh'a hoh nuhwhuba hoonzoo wule ka."

4

Peter 'ink'ez John bulh nahéyelh 'en but nébanilhti

¹ 'Et 'awhuz Peter, John bulh dune hubulh yahulhtuk hoh, ndunnah nawhulnuk luglez whucho howuhinli bumoodih, 'ink'ez Sadducee hubuhútni chah, 'en hubugha nindel.

² Whuts'uhudutnik ndunnah nanah whel'a 'en Sizi dazsai 'ink'ez dinidija, 'et hubugha whebuho-dulh'eh. 'Et hoh yaidla dinahudutéduh 'alha' hoont'ah.

³ 'Et 'om bun whuts'un tsak'eoobuha'ai 'aw 'et hulhgha ts'un ye 'un whezulh 'et huwa.

⁴ 'Et whunts'ih lhanah hubudánts'o Sizi dazsai 'ink'ez dinidija huba 'alha' hoont'ah suli. 'Aw 'et 'ilho huba 'álha' hoont'ah 5,000 bat'en suli.

⁵ 'Aw 'et 'om bun dzin ndunnah Lizwif k'une'buhul'en hubumoYak'usda be nus whúnilh'enodih, hubutsuh whúdelhdzulh, 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzuguz chah, 'en Jerusalem 'et 'ilhúhowezdel.

⁶ 'Ink'ez náwhulnuk degha nus dezti, Annas hiyúlhni, Caiphas, John, Alexander, 'ink'ez

náwhulnuk degha nus dezti ts'ah hahande, 'en chah, ts'iyawh Jerusalem 'et 'ilhuhowezdel.

⁷ Whel'a 'en 'ink'ez ndun soo na'huyinla, 'en chah hububut níboninla 'ink'ez hubuhodulhkut “Dáhla hoh ahla? Ndai be úlhtus, 'i be 'aht'i? Ndan boozi bugha ndun dune soo na'uhla?”

⁸ Ndoni Peter 'o nus ulhtus yulhtsi hoh ndo búlhni, “Israel budune nuhwheni k'une'bulhú'en 'ink'ez hubutsuh whúdelhdzulh chah,

⁹ ndun dune nuchásyah, 'en ba 'ut'en unzoo, 'i 'uts'ínla, 'i 'ink'ez dats'ínla soo ná'ts'inla hoh, 'i k'an buka neoodulhkut.

¹⁰ 'Et huwa nuhwheni 'ink'ez Israel hits'uh hainzut 'en ts'iyawh soo cho ndun nuhwhudutésnilh, Sizi Nazareth whut'en, 'en lhdulalhgus k'eílhti, 'en Yak'usda nahighílhna. 'En boozi 'ink'ez whéltus 'i be ndun nuchásyah, 'en soo ná'ts'inla.

¹¹ Sizi, 'en 'int'ah Yak'usda be' dustl'us 'uk'une'úzguz, 'i k'ut ndutni hoh bughi yatuk, 'Nuhwheni koo 'uwhulh'en tse 'ún dutelh'uz, 'i 'uja degha nus tse tube buka daóodit'ah, 'i suli.'

¹² Yinkak ndulhcho hoh Sizi Gri 'en bugha zeh uzdutejih. 'Aw 'uyoon yé ulhtus, 'i bugha uzdoojih ghaít'ah. 'Et whuz na'a Yak'usda negha ooni'ai.”

¹³ 'Et naheyelh 'en t'ehonínzun Peter 'ink'ez John 'en 'ants'ih hoh dune, 'aw whechahodi'il 'uhint'ah. 'Aw chaníljut hoh yahulhtuk, 'et huwa huba hooncha, 'ink'ez t'ehonanzin Sizi Gri hiyulh nusudel hinli.

¹⁴ Ndun nuchásyah soo ná'uja 'ink'ez Peter John bulh hubuzih siyin hinilh'en hoh 'et huwa 'aw dája hudooni ghaít'ah.

15 'Et yatuk bakoo tinábonilh'a 'ink'ez hukw'u nahuhúlhye.

16 'Ink'ez lhahoodulkut, “Ndunnah dune daóobuztelilh? Jerusalem whut'en ts'iyawh t'ehonínzun degha nus huwa 'ét'en, 'et 'uhuhóonla. 'Aw whuts'uts'oodódlai ghaít'ah.

17 'Et huwa 'aw 'o 'un 'uyoon t'eeonoozeh whuch'a, ndunnah dune tube cho bube' ts'oonolhjoot Sizi Gri boozi bugha 'aw 'o 'un 'uyoon dune bulh yáhoolhtuk gunih.”

18 'Et hubukoo danáboninla 'ink'ez hubuhútni, “Nts'oh dáhoont'ah 'et whunts'ih, 'aw Sizi boozi bughi yaoolhtuk, k'us dune húhodoolh'eh ílah!”

19 'Et Peter, John bulh 'uhútni. “Nuhwhenich'oh hukw'u nuni nulhzut, nuhk'una'a tulih k'us Yak'usda buk'una'a tulih 'uztenilh? Ndet Yak'usda nalh ts'ah'un 'uhoont'ah?”

20 Nts'e na'a ts'uho'en 'ink'ez whulh 'uts'udánts'o, 'aw 'i zeh huwu yalhts'oolhtuk huba' hoont'ah?”

21 Nahéyilh 'en soo khunek ulhtus, 'i be doo chah, “Sizi yughu yaoolhtuk gunih!” hubuhútni, 'ink'ez hubulanahudetnik. 'Aw dzuh nobuhoolhdzut hoolah, dune ts'iyannah Yak'usda ba hodélhti njan dáhooja 'et huwa.

22 Ndun dune huwa 'ét'en 'i be soo ná'huyinla, 'en dit lanezi (40) 'o 'un be naoodezut ho' 'int'ah.

Huba 'alha' hoont'ah hunooljut whuch'a ténahududli

23 'Aw 'et Peter, John bulh hubulanahudetnik ibulh, ndunnah náwhulnuk degha nus dezti 'ink'ez hubutsuh whudelhdzulh chah, 'et njan daobuzdáni, 'et hukw'ú nahuwhulnuk.

24 'Et 'uhudánts'o hoh ts'iyawh lhgha Yak'usda ts'un tenawhehúndunidli, “NeMoodihti nyun Yak'usda 'int'ah t'éts'onínzun, yaz, ndi yun, yatoo, 'ink'ez bun k'ut chah ínla, 'ink'ez ndai bulh 'úhoonla, 'i tubulh.

25 Netsuh whudelhdzulh David mba nye'ustlen, Ndoni bugha mba yalhtuk ínle hoh ndutni, “Udun yun k'ut whut'en, di ka howunílch'e? Di ka ndunnah dune Yak'usda ch'a yahálhtuk?”

26 Ndi yun k'ut hubudayi cho, 'en chah lhahudutedughan wheni. 'Ink'ez dune k'une'nuwhuhul'en chah 'ilhúhowezdel Yak'usda 'ink'ez buChrist, 'en hich'a nidendel ho' hut'en.”

27 'Et 'o 'un tenahudedli hoh 'uhutni, “Et 'alha' 'i be njan Jerusalem 'et Herod 'ink'ez Pontius Pilate bulh 'udun yun k'ut whut'en chah, 'et Israel hubuts'uh hainzut 'en chah, ts'iyawh 'il-huhowezdel hoh nYe' Sizi lubeshi bughoh hoolah, 'en buka tsi hóodli neba yulhtsi, 'en hich'a niden-del 'et wheni.

28 'Et 'uda be ílhtus, 'i 'ink'ez nyeni be ndunínzun ínle hoh lhawhudinla. 'Et k'an 'et daóotenilh dini ínle, 'et whuz na'a ndunnah 'iluhowezdel nduw'hútenilh.

29 'Et huwa neMoodihti, ne'hunoolhjoot, k'an dzin hubóozelhts'ai 'ink'ez 'aw chats'uníljut hoh wheni, mba' ts'ut'en, nghunek unzoo, 'i be yats'oolhtuk negha ooni'aih.

30 'Et huwa neMoodihti, be ílhtus 'i be dune soo na'ínle 'ink'ez nYe' Sizi, lubeshi bughoh hoolah, 'en boozi be úlhtus, 'i bugha ts'iyannah hubunalhts'et hooncha 'ink'ez huwa 'ét'en tune' whut'en hóle.”

31 'Aw 'et tenahudedli 'ustl'e' 'uhudéja hoh, nyoh 'ilhúhowezdel ndulhcho noghésnai 'ink'ez Ndoni buyídelts'ut hoh 'aw chaníljut hoh Yak'usda bughunek 'i be hubulh yáwhehunilhtuk.

Huba 'alha' hoont'ah 'ilho lhula' hudut'en

32 Huba 'alha' hoont'ah 'ilho ts'iyannah lhula hudut'en. 'Aw hube'ildzun hoolah. Ndai hiyet'i 'ilho hiyé ne'ut'en.

33 'Aw chaníljut hoh whel'a 'en soo khunek ulhtus, 'i be, “alha' hoont'ah hoh Sizi neMoodihti 'en dinadija,” hutni, 'ink'ez Yak'usda tube hubuts'un únzoo.

34 'Aw 'ilhunuh hubutah ye dunidzit hoolah. Ndunnah bukoo k'us yun lhadínt'ah huyit'i, whe' honket,

35 'et sooneya bugha yúlts'uk, 'i whel'a 'en hubutl'aihinudzih. 'I 'ilho ndunnah 'en yedunidzuk 'en hubutl'áhíyudzih.

36 'Et whuz na'a 'uja 'ilhunuh dune, Josés hiyúlhni, 'en Levite 'int'ah, 'et Cyprus whuzdli, 'en whel'a 'en “Barnabas” hiyúlhni, ndi boozi 'i, “En nedzi ulhtus ilh'i,” ni hoh 'utni.

37 'En chah yun ut'i, 'i be 'ónket 'ink'ez whel'a 'en hubutl'ayándzai.

5

Ananias bu'at Sapphira bulh dahútenilh 'et

1 'Et whunts'ih 'ilhunuh dune, Ananias hiyúlhni, 'ink'ez bu'at Sapphira bulh yun hiyít'i, 'i hiyé 'onket,

2 'ink'ez sooneya bulah dich'oh duba yílhchoot. 'Et bu'at chah t'oonínzun. 'Ink'ez bulah 'i whel'a

'en butl'ayándzai, 'ink'ez ndo búlhni, “Ndi sooneya 'i ts'iyawh 'int'ah.”

³ 'Et Peter 'uyúlhni, “Et di ka Satan buk'úne' tant'en hukwa' nizon? 'Ink'ez lhe'dini sooneya buluh ílhchoot 'ink'ez Ndoni ts'un honts'it?

⁴ Ndi yun be 'ótehkulh whutsuh nuhwhe'ildzun unli ínle. Be 'óhket hoh buzooneya 'i chah nuhwhe'ildzun 'int'ah. 'Ink'ez di ka ndzi yuh hoh njan tinta' nint'en? Yak'usda ts'un honts'it 'aw dune ts'un ilah!”

⁵ Soo Ananias whudánts'o ibulh, nadélduz 'ink'ez dazsai. Ndunnah whulh údants'o tube cho whe-hunelhújoot.

⁶ Chilkhah 'en dahuníndel 'ink'ez hiyust'e highá' wezduz, tihinilhti, 'ink'ez whuyéhiyalhti.

⁷ 'Et tat hukw'e' hoonezt'o bat'en inle, 'et bu'at 'aw dáhooja t'echaoonízun hoh danínya.

⁸ 'Et Peter 'uyúlhni, “Sudíni ndi sooneya, nki netl'ayándzai, 'i be 'óhket, 'i buzooneya, ts'iyawh tulih 'int'ah?” “A, ts'iyawh 'int'ah,” yúlhni.

⁹ 'Et Peter 'uyúlhni, “Et di ka nki bulh Ndoni ólhdzih hukwa' aht'en? Ndunnah chilkhah nki whuyéhiyalhti ndati hundelhúya, nyun chah whuz na'a tinanyotelhtelh!”

¹⁰ 'Et 'ahoh 'en chah yubut náłts'ut 'ink'ez dazsai. Chilkhah dahuníndel 'ink'ez 'en chah dazsai hinilh'en. 'Et 'en chah tihinilhti 'ink'ez buki hizih whuyéhiyalhti.

¹¹ 'Et huba 'alha' hoont'ah 'ink'ez 'uyoon dune tubulh ts'iyawh hodánts'o hoh degha nus whéhunelhújoot.

Whel'a 'en huwa 'ét'en tuné'hut'en

¹² 'Et dune tah whel'a 'en lhat huwa 'ét'en tuné'hut'en. Solomon budáti bet huwhútni,

'et ts'iyannah huba 'alha' hoont'ah whuz 'ilhuhowezdel.

13 Ts'iyannah soo hubughi yahalhtuk, 'et whunts'ih 'aw huba 'alha' hoont'ah 'uyoon dune hubutahoodelh ghaít'ah. Njan lhe'hóoja 'et huwa whehíntsaz.

14 Sizi Gri huba 'alha' yint'ah 'o nus hulai suli, dune chah 'ink'ez ts'ekoo chah.

15 Whel'a 'en huwa 'ét'en tuné'hut'en 'et huwa ti whuzih nduda hik'usútez 'i bulh tébuhulih, khun sih Peter hoh wheghah uyalh t'eh, butsen 'i whunts'ih buk'ut lhúyolts'it.

16 Lhanah hoh dune Jerusalem whunat keyah whut'en, 'en chah whusahándel. Nduda chah 'ink'ez ntsi' nudúdeh buyidélhts'i 'en chah whusábuhule 'ink'ez ts'iyawh soo ná'buhulh'en.

Whel'a 'en dzuh nubuhulhdeh

17 'Aw 'et Lizwif náwhulnuk dega nus dezti, 'ink'ez yuts'ú dutnik, 'en Sadducee hinli 'en whel'a 'en tube bughe' hoolnih suli.

18 'Aw 'et whel'a 'en hubuhílhchoot 'ink'ez dune tsak'edelhts'i 'et tsak'ebahanla.

19 'Et whunts'ih 'et 'ulh'ek neMoodihti bulizas tsak'edelhts'i da' duteztan, tinaóobuninla 'ink'ez obúlhni,

20 “Ahdulh 'ink'ez Lizwif hubuluglez whucho nudelhúya 'ink'ez ndi k'an be ts'úkhuna, 'i bugha hubulh yálhtuk.”

21 'Et hidánts'o hoh, soo yilhkai 'et Lizwif hubuluglez whucho dahuníndel 'ink'ez 'aw 'et dune wheoobohódulh'eh.

Whel'a 'en doo chah nahéyelh hububut niboninla

'Et Lizwif náwhulnuk degha nus dezti 'ink'ez yuts'úh dutnik, 'en Lizwif butsuh whúdelhdzulh, 'ink'ez nahéyelh chah, bughú nahézya yahatelhtuk hubugha. 'Et 'ink'ez whel'a 'en tsak'edelhts'i ts'ih Israel hits'uh haínzut 'en bukuwhenábuhalh'a hububut nibatelelh ka.

²² 'Et whuz hunindel hoh whel'a 'en tsak'edelhts'i 'en huhóolah hotelh'en. 'Et nahéyelh buts'un náhündel 'ink'ez ndo badáni,

²³ “Dune tsak'edelhts'i ts'ih lhghazdindel hoh dá'denla 'aw 'et ndóohoont'ah. 'Ink'ez huwuhinli chah 'aw 'et huwuhinli 'et dá'uzdutez'ai hoh, 'aw ndunnah whel'a 'en huhoolah!”

²⁴ Luglez whucho huwuhinli bumoodih, Lizwif náwhulnuk degha nus dezti 'ink'ez Lizwif bunáwhulnuk moodih tubulh whulh 'úhudants'o hoh, 'et huwu yahulhtuk, “whel'a 'en dahúja simba 'uhint'ah?” hutni.

²⁵ 'Et 'ilhunuh dune danínya 'ink'ez ndo búlhni, “Whunulh'en ndunnah dune tsak'ehudelhts'i 'en nyooz luglez whucho ts'ih dune hubodulh'eh!”

²⁶ Luglez whucho huwuhinli bumoodih, budune tubulh whuz whéhandel, 'et ndunnah 'ilhuhowezdel hubé hunulhújut doo ka tse be hubuhooghan, 'et huwa whel'a 'en higha 'ooliyaz hoh nabuhílchoot.

²⁷ 'Et whel'a 'en dunábuninla 'ink'ez nahéyelh hububut nebaninla 'ink'ez náwhulnuk degha nus dezti, 'et huboodulhkut,

²⁸ “Soo khunek ulhtus, 'i be nuhwhuba nats'uhézya ínle ndun Sizi bugha dune huboodulh'eh ílah nuhts'utni inle. K'an whunulh'en lhe'ahja, Jerusalem ndulhcho hoh 'aw 'et hubodilh'eh. Ndun dune dazsai, 'et nuwheni nek'éhoh'alh hukwa 'aht'en!” hutni.

29 Peter 'ink'ez 'uyoon whel'a 'en bulh whuz yahatelhtuk, “Yak'usda zeh buk'úne' ts'oot'en huba' hoont'ah, 'aw dune buk'úne' ts'oot'en huba cha'hóot'ah,” húbulhni.

30 “Et Sizi Ihdulalhgus hiyendunilht'o hoh sélhghi, 'et whunts'ih netsuh whudelhdzulh buYak'usda 'en nakhiyílhna.

31 'Et Yak'usda yak'uz whenáyalhti dunalhnih ts'ih buzih 'et yulhda, 'ink'ez Moodihti 'ink'ez neulhyis chah yulhtsi. 'Et Israel hubuts'uh hainzut hubeni náhondunoooleh, 'et sih bulubeshi huba 'ún yutoolhdelh.

32 'Et nuwheni Yak'usda ne'ust'en ho'en ts'inli 'ink'ez huwu yats'ulhtuk. 'Ink'ez Ndoni, 'en Yak'usda k'une' 'ut'en hubugha iní'ai, 'en chah nela'ut'en,” 'et hubúlhni.

33 'Et nahéyelh njan hodánts'o hoh, tube cho 'o nus hukwa ha'nílch'e k'et, whel'a 'en hubotuzelghelh hukwa' huninzun, 'et howu yahalhtuk.

34 'Et whunts'ih 'ilhunuh dune, Gamaliel hiyúlhni, 'en Pharisee unli ts'iyannah ba ncha, 'en hubutah didinya 'ink'ez ndo búlhni, “Astl'iyaz 'az hubehlelh.”

35 'Et nahéyelh ndo búlhni, “Israel whudune huwa 'óohli hoh ndunnah dune né'bulh'en.

36 Dzuh sa da inle 'ilhunuh dune Theudas hiyúlhni, 'en ninya 'Dune ncha usdli,' ni hoh dune bulh yálhtuk. 'Et 400 bat'en 'en hits'ú nedindel, 'et whunts'ih hizelghighi, 'ink'ez yuts'ú nidendel inle, ts'iyawh 'ants'ih lhtahanindel. 'Et nduhóoja hoh hoolah huzdli.

37 'Et whuz na'a zeh 'uyoon dune chah nduja, Judas Galilee whut'en hiyúlhni, 'et dune naoodulto hoh 'et ninya. 'Et chah lhanah dune hits'ú niden-

del. 'En chah hizelghí 'ink'ez yuts'ú nidendel ínle, 'en chah ts'iyawh lhtanahundel.

³⁸ 'Et ndúhooja inle 'et huwa nuhwhudúsní, ndunnah dune hoonli 'oboohleh gunih, hubuts'uh hachaoozah'ak! 'Et dich'oh duba 'uhut'en 'ink'ez whunohodulh'eh t'eh, 'ahoh hoolah naóotedle.

³⁹ 'Et whunts'ih Yak'usda ndi 'ut'en k'ah ts'ih hubugha ini'ai t'eh, 'aw buch'a' oolhdeh ghaít'ah, doo ka síh Yak'usda ch'a ne'aht'en wahle."

⁴⁰ 'Et nahéyelh huba 'alha' deja. Whel'a 'en danábaninla 'ink'ez "Huboolhtsas," hubuhútni. 'Ink'ez hukw'elh'az, "Sizi boozi bugha dune huhodoolh'eh gunih!" hubuhútni, 'ink'ez bulanahudetnik.

⁴¹ 'Et whel'a 'en nahéyelh bughu tínahundel. Yak'usda Sizi Gri ba dzuh nuhude 'et huba soo' huldzoo dich'oh 'et na'hundunudzun, 'ink'ez howu nélník.

⁴² 'Et dzin totsuk Lizwif luglez whucho 'ink'ez dune bukoo chah, Sizi, 'en Yak'usda buChrist, 'en bugha dune huhodulh'eh 'ink'ez khunek unzoo, 'i be dune hubulh yahúlhtuk, 'aw 'ustl'e' cha'hudíníl.

6

Skwunlai 'o 'at nanah dune, ndunnah whel'a 'en la'hut'en

¹ 'Et hoh da yugha hoodul'eh 'o nus hulai suli. Yugha hoodul'eh Lizwif nawh hudedowh, Greek hubughunek k'eyahalhtuk 'ink'ez Lizwif dich'oh hubughunek k'eyahalhtuk, 'en lhts'un lhenah 'ahúdeja. Greek k'eyahalhtuk hutni, "Netsandelh 'aw hubugha cha'hus'ai dzin totsuk sooneya dune hiye la'ut'en, 'i whutahudzih teh."

² 'Et lanezi 'o 'at nanah whel'a 'en Sizi Gri yugha hoodul'eh, ts'iyawh 'ilhubuhuwezdla 'ink'ez 'uhutni, “Aw cha'hóozoo Yak'usda bughunek be yats'ulhtuk whulazdutetnih 'ink'ez sooneya dune be la'whut'en, 'i zeh 'uts'oolh'en ghaít'ah.

³ 'Et huwa sulhutsinkah skwunlai 'o 'at nanah dune nuhtah ndunnah t'ebunáhzun Ndoni hubuyidínda 'ink'ez huwhunih chah 'uhint'ah 'utaháobahle 'en ndi 'ut'en 'uhiyoolh'en wheni 'en huwu hinli hubuts'oolhtsilh.

⁴ 'Et nuwheni tenazdudli 'ink'ez Yak'usda bughunek be yáts'ulhtuk, 'et zeh 'uts'otelh'ilh,” hubuhútni.

⁵ 'Et 'ilhuhowezdel ts'iyawh whel'a 'en huba soo' hudeja, 'et Stephen 'en 'utahahúyalhti soo cho be 'alha' hoont'ah ut'i, 'i 'int'ah 'ink'ez Ndoni buyudínda. 'Et Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas chah, 'ink'ez Nicolaus, 'en 'udun yun k'ut whut'en, Antioch whut'en 'int'ah, 'en Lizwif ts'ú nenadenja inle, 'en 'utahaóobahanla.

⁶ 'Et whel'a 'en hububut nébaninla hoh whel'a 'en huba tenahudedli 'ink'ez hubuk'událnik.*

⁷ 'Ink'ez Yak'usda bughunek 'aw 'et ndulhcho t'enédzin. Yugha hoodul'eh, Jerusalem whut'en chah 'o nus hulai huzdli. Lhanah Lizwif hubunáwhulnuk 'en chah Yak'usda bughunek hiyílhchoot.

'Aw 'et Stephen hiyílhchoot

⁸ 'Et Stephen be 'alha' hoont'ah 'ink'ez Ndoni ye úlhtus, 'i be dézbun, 'i bugha dune tah hooncha huwa 'ét'en túne'ust'en.

---

* **6:6** 'Et whuz na'a ts'yanah t'ehinízun, hubulh lhulh lhugha hinli.

⁹ 'Et whunts'ih bulunah dune hich'a nídendel, 'en Lizwif Cyrene 'ink'ez Alexandria ts'ih hahándel 'uhint'ah. 'En, 'et 'ulhna hinli hubulanadetnik 'ilhunuh luglez 'et whehúhoozi 'et 'ilhuhowezdel. 'Uyoon chah Cilicia 'ink'ez Asia ts'ih hahándel, 'en chah Stephen hiyenah 'utni.

¹⁰ 'Et whunts'ih Stephen, Ndoni bugha whunih k'et yalhtuk, 'et huwa 'aw hich'a oolhdeh ghaít'ah.

¹¹ 'Et 'ants'ih hoh dune, 'en huba k'elha háwhulhtsi Stephen, Moses bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i 'ink'ez Yak'usda ch'a yalhtuk hudooni ka.

¹² 'Et nduhútni hoh, hubutsuh whúdelhdzulh, Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz chah, 'ink'ez 'onghunnah chah huba hodi'ai, 'en ts'iyawh Stephen hiyulh húnilch'e. Highu nindel, hiyílhchoot, 'ink'ez naheyelh hububut nihínilhti.

¹³ 'Et bulunah dune hiba hoots'it ka whusaóobahanla 'ink'ez naheyelh njan ndo buhútni, “Ndun dune neluglez whucho whudezti 'ink'ez Moses huwa néulh'a 'ahoolhyez whuch'a yálhtuk.

¹⁴ Njan ndutni hoh uzdits'o. ‘Ndun Sizi Nazareth whut'en neluglez whucho nawhúdunteyus 'ink'ez Moses khunek netl'aída'ai, 'i chah ts'iyawh 'uts'un na'a zeh na'whutelilh,' 'et ndutni hoh uzdits'o.”

¹⁵ Ndunnah nahúheyelh ts'iyawh Stephen 'en zeh hínilh'en bunen unzoo k'et 'ants'ih lizas nen 'et ndunt'ah.

7

Stephen wheoobunelhtan nts'ena'a Yak'usda Abraham 'utahayalhti

1 'Et Lizwif bunáwhulnuk degha nus dezti Stephen yoodulhkut, “Et ndunnah 'alha, hutni hoh ih hutni?”

2 'Et Stephen 'uyúlhni, “Sulhutsinkah 'ink'ez 'abákah soo zúlhts'ai! Netsuh whudelhdzulh Abraham 'awhuz Mesopotamia usda, Haran ts'ih natedalh whutsuh hoh, Yak'usda buts'uh hayánduz, 'et bunalhts'et hawhélt's'ut.

3 'Et Yak'usda 'uyúlhni, ‘Nyunatnekah 'ink'ez nkeyah chah whuch'a sinyih 'ink'ez nts'e keyah whúnyuntelhtun whuz tonya.’

4 'Et Abraham, Chaldea yun k'ut whuch'a síya 'ink'ez Haran ts'ih ninya. 'Et hukw'elh'az be'abá dazsai hoh ndi yun k'an buk'udelhúts'i, 'i Yak'usda whuz wheyálh'a.

5 'Aw Yak'usda yun ntsolyaz whunts'ih yughá chai'al, 'et whunts'ih yuts'ú yoozi hoh ndi yulhni, ‘Nyun 'ink'ez ndan nyehudútedulh, 'en ndi yun hubube'hooldzun tele.’ 'Et hoh da Yak'usda ndi yulhni hoh Abraham 'aw buzkeh hoolah inle.

6 'Et Yak'usda ndi yulhni, ‘Nts'ahahutedulh 'uts'un yun k'ut ts'ih whuz 'ulhna huteleh 'ink'ez 400 naodezut 'et dune dzuh nubutelhdoh.’

7 'Et Yak'usda ndo búlhni, ‘Ndunnah 'ulhna hubuhit'i sich'oh huba nahutesyeh. 'Et hukw'elh'az whuch'a nahúsdel 'ink'ez njan keyah, si zeh sk'úne' hutet'en.’

8 'Et Yak'usda Abraham ndi ye yuts'u nahezya, 'i bugha buts'uh huháinzut, 'en hika dune unli, 'i k'ut hubuhít'us. 'Et whuz na'a Yak'usda hiyulh 'ilhunuh huzdli. 'Et Abraham buye' Isaac whuzdli 'ink'ez whulh lkh'udit dzin 'et hiyúzt'us. 'ink'ez Isaac chah buye' Jacob hoh Jacob, 'en chah ndunnah buye'kah lanezi 'o 'at nanah, 'en chah netsuh

whudelhdzulh whunih ndúbuhinla.

⁹ 'Et doo chah nuhtsuh whudelhdzulh, Joseph bulhutsinkah, 'en highe 'oolnih 'et Egypt ts'ih hiye 'ónket 'ulhna tele ka, 'et whunts'ih Yak'usda yulh 'út'en,*

¹⁰ 'ink'ez dzuh nutezut whuch'a nayulhti. 'Et Pharaoh, Egypt hubudayi cho, yubut ninínya hoh Yak'usda whunih chah yulhsti, 'ink'ez hubudayi cho yót'i ka 'et chah yugha óoni'ai. 'Et huwa hubudayi cho Pharaoh 'en bukoo chah 'ink'ez keyah dulhcho hoh chah whumoodih yulhsti.

¹¹ 'Et Egypt 'ink'ez Canaan whulh dulhcho hoh dai whuzdli. Tube dune dzuh nudeh k'et netsuh whudelhdzulh 'aw ts'uyi, 'i nahóolelh ghaít'ah.

¹² 'Et whulh údants'o Egypt ts'ih whuz ts'uyi, 'i 'ilhówezdlá 'et buzkeh, netsuh whudelhdzulh, 'en 'udetsah whuz whebalh'a.

¹³ Whúlh nat hanahedel hoh 'et Joseph bulhutsinkah ts'un t'éoonedzin 'ink'ez hubudayi cho Pharaoh 'en Joseph bulh dunékah whulh údants'o.

¹⁴ 'Et Joseph be'abá Jacob yuts'ótl'a khunek i'ai, dich'oh 'ink'ez dunatnékah teh ts'iyawh whusahóodelh, hubúlhni. 'Ilho skwunlai 'o 'at nankoh lanezi 'o 'at skwunlanah, (75) 'en hinli.

¹⁵ 'Et Jacob Egypt ts'ih hunindel, didut chah 'ink'ez netsuh whudelhdzulh chah 'et hudáts'i 'et keyah yahadla.

¹⁶ Buyust'e 'et keyah Shechem huwhútni ts'ih whuz lhghu naoobadinla. 'Et whutsuh da Abraham 'et keyah, ndunnah Hamor whut'en hubuts'un yunyaz onket inle, 'i k'ut whuyo buhanla.

---

* **7:9** Hubutsuhda 'en yun k'ut Egypt 'et hudalts'i.

17 'Et ndi yun Yak'usda Abraham ye yúts'u na-hezya, 'i beghah whúdezulh 'ink'ez nedune Egypt hudelhts'i 'o nus hulai suli.

18 'Et 'ants'ih 'uyoon hubudayi cho suli. 'En 'aw Joseph be 'ut'en k'ah 'aw t'éwhunúszun. 'En Egypt whut'en bumoodih suli.

19 Nedune hubé' whulhts'it 'ink'ez netsuh whudelhdzulh dzuh nubulhdeh hoh k'anya huhonle 'en tébuhoooleh yahódlah ka, 'et whuz na'a hubudayi cho Pharaoh hubúlhni.

20 'Et hoh da Moses whuzdli, 'en tube dune un-zoo 'ink'ez tat sanun 'et be'abá bukoo hinalhyi.

21 'Aw 'et téhinilhti hoh Pharaoh butse' 'en ílhchoot 'ink'ez dich'oh buyaz k'una'a yunelhyi.

22 Egypt whut'en ndai hiyé whunih, 'i ts'iyawh whehiyoodalh'i. 'Et dune ncha suli bughunek bugha 'ink'ez be 'ut'en chah.

23 'Et dit lanezi be naodezulh suli hoh ndun Israel hubuts'uh hainzut Moses, 'en dudulh whut'en, 'en hubutah nanátedalh hukwa' nínzun.

24 'Et whuz ninya hoh 'ilhunuh bulh whút'en, 'en yunilh'en hoh ndun Egypt whut'en dzuh nuyulhdzut 'en yuk'ut duneh hoh k'ut duja 'ink'ez ndun Egypt whut'en yuzelghi.

25 Moses dich'oh ndunínzun, 'Sudune 'en njan t'ewhunuszun si Yak'usda buts'un sútelh'a, si sugha hubulánáhúdútetnih ka.' 'Et whunts'ih 'aw t'echaoohonízil Moses Yak'usda buts'ú wheyalh'a.

26 'Et 'om bun dzin 'et nanah Israel hubuts'uh huhanzut lnehút'us 'et, 'Dah!' hubúlhni, 'Soo zúlhts'ai sulh dune lhulhutsin ahli, di ka lhéht'us?' hubúlhni.

27 'Et ndun bughá whut'en Moses 'un be' yunilhtsut 'ink'ez, 'Ndan nemoodih 'ink'ez nahéyilh

nyulhtsi hoh 'int'en?

²⁸ Hulhda ndun Egypt whut'en lhé'inla sélhghi! Whuz na'a si chah sutuzalghel'h ninzun ho ih 'int'en?' yúlhni.

²⁹ 'Et Moses whudánts'o hoh, 'et whetsílhya, 'ink'ez keyah Midian huwhútni ts'ih whuz whinya, 'et dune unli, 'ink'ez 'et nanah buye'kah whúzdli.

³⁰ 'Et doo chah dit lanezi naodezulh nadle hoh, nyooz dzulh Sinai hiyúlhni, 'i buzih dune chahóot'ih ts'ih 'et whus delhtan, 'i dézk'un 'i tah neMoodihti bulizas yá'en.

³¹ 'Et Moses ba hooncha ho'en 'et whuz wheínya, soo cho whuntel'h'ilh ka. 'Et Yak'usda yulh yatélhtuk hoh ndutni,

³² 'Si 'ust'ah, ntsuhda hubuYak'usda usdli. Abraham 'en buYak'usda 'ust'ah, Isaac, 'inkez Jacob chah buYak'usda 'usdli.' Moses nuljut k'et dulduz 'ink'ez 'aw whunoolh'en ghaít'ah.

³³ 'Et Yak'usda ndi yulhni, 'Ke hain'es, njan yun whudézti 'int'ah hukw'usinyin.

³⁴ Egypt hudelhts'i sudune hubunulh'en ndulhcho, 'i be dzuh nuhudeh 'ink'ez hubudústs'o lhe'hoolcho, 'i be tehududlih 'en hubutelhyih 'et wheni 'usja ndus háya. 'Anih 'aw 'et Egypt ts'ih nyutélh'alh."

³⁵ 'Et Stephen 'o 'un ndutni, "Moses 'en 'int'ah Israel hubuts'uh huhanzut hich'a nalhúya inle, 'Ndan nemoodih 'ink'ez nahéyilh nyulhtsi ho ih 'int'en?' hiyúlhni inle. 'En 'uyínla Yak'usda hubuts'ítelh'a ndun lizas whus dézk'un, 'i tah ya'en, 'en yula'ut'en hoh Moses bumoodih 'ink'ez whuch'a nabuzdla yulhtsi.

³⁶ 'Et hooncha 'ink'ez huwa 'ét'en tune'út'en, 'et

huwa Egypt whut'en hubula k'éhanabanla, 'et yatoo dulk'un huwhútni, 'ink'ez 'et dit lanezi naoodezulh (40), 'et dune chahóot'ih hoh nahudelh inle.

³⁷ Moses 'en 'int'ah Israel hubuts'uh huhanzut hubúlhni hoh ndutni, 'Yak'usda be nus whúnilh'en, sundult'ah, 'en Yak'usda nuhts'ítelh'ah. Nuhkeyah 'ilhunuh 'en 'utenilh. 'En hubóozolhts'a.'

³⁸ Moses 'en dune chahóot'ih 'et Israel hubuts'uh huhanzut hiyulh 'ílhodulh inle. Netsuh whudelhdzulh hubutah 'et'en 'ink'ez 'en zeh 'int'ah Sinai dzulh k'ut lizas yulh yaílhtuk inle Yak'usda bughunek netl'aídooh'ah ka. Ndi Yak'usda bughunek bulatah hoolah ho' 'int'ah.

³⁹ 'Et whunts'ih netsuh whudelhdzulh Moses hik'éne' oot'en hukwa cha'hunízun, hich'a nalhúya, 'ink'ez Egypt ts'ih nahutedulh zeh hukwa' hunínzun.

⁴⁰ 'Et huwa Aaron 'uhiyúlhni, "Uk'éltsi neba inleh! Neba yak'usda wule huba. 'Et ntse newhuntehtun. Ndun Moses newhusaínla, 'en dája simba 'aw t'ets'onízun 'et huwa.'

⁴¹ Hoh da 'et musdusyaz k'edeltsi 'uhínla inle 'ink'ez Yak'usda bukw'uzdai k'ut hits'e' delhk'un. 'Et huhóont'i hoh honélnik, hubula be nyoo 'uhiyínla 'et huwa.

⁴² 'Et Yak'usda hubuch'a nálhú'a 'ink'ez n'un hubutelhdel nduk yaz sum 'i hits'un téni' noolhzin ka. 'Et hukwa Yak'usda be nus whúnilh'en 'i k'ut 'uk'une'úsguz inle hoh ndutni,

'Dune Israel buts'u huhanzut,
njan dune chahóot'ih dit lanezi naoodezulh
whutah ndi khunai uhghan 'aw si suts'un
ilah Yak'usda bukw'uzdai k'ut dulhk'un ho'
'int'ah.

43 'Et nuhyak'usda Moloch 'i nuhwhuba luglez 'ulh'en nuhle 'ink'ez sum k'edeltsi 'i chah nuhyak'usda Rephan hiyulhni,

'i 'int'ah hoh 'uk'eltsi 'uhla, 'i buts'un téni'nulhzun, 'et huwa 'aw 'et Babylon 'o 'un ts'ih nuhwhutelh'alh.”

44 'Et Stephen 'o 'un ndutni, “Et netsuh whudelhdzulh dune chahóot'ih ts'ih bun choyah Yak'usda hubeghah 'int'ah, 'i nahíyule. 'Et nts'e na'a Moses Yak'usda ndi yúlhni hoh whuz na'a 'uyínla, nts'e na'a 'uk'e'whélti 'et Moses whínelhtan inle.

45 'Ink'ez k'at le netsuh whudelhdzulh bun choyah hububákah hubutl'ahúho'ai. 'Et Yak'usda 'udun yun k'ut whut'en yun k'unábuntézyoot hoh hubudune ndi yun hiyílhchoot inle. 'Ink'ez ndi bun choyah 'et whuz'ai Joshua hiyulh tezdél David whusatéyalh whuts'un.

46 'En Yak'usda ba unzoo, 'en 'et Yak'usda yoodulhkut, ‘Aw ih 'udun koo mba níhos'alh ghaít'ah? 'Ilhuz wheni 'et whuté'alh.’ Ndun Yak'usda 'en netsuh whudelhdzulh Jacob, 'en buYak'usda 'int'ah.

47 'Et whunts'ih Solomon 'en 'uja Yak'usda ba koo 'uhóonla inle.

48 'Et whunts'ih dega nus Yak'usda dezti 'aw dune bukoo 'uhóonla chaídah. 'Et Yak'usda be nus whúnilh'en inle 'et ndutni,

49 ‘Moodihti utni, yak'uz whuts'un ts'iyawh k'úne' whul'en 'ink'ez ndi yun suke buk'usíla huba' 'int'ah.

Nts'e na'a 'usutelhlilh koo suba 'uwwhutehlilh 'ink'ez nts'e na'a natelhúyis,

'et suba niootéh'alh?

50 'Aw t'eóonuzáhzun sich'oh ts'iyaintsuk 'usdla inle,' ni hoh utni."

51 'Et Stephen 'o 'un ndo búlhni, "Ndi Yak'usda bughunek be nohwhulh yalhtuk, tube 'uts'un únuzun ahli hoh 'aw oozólhts'a hukwa cha'nuzáhzun 'ink'ez Yak'usda 'aw bulh 'ilhunuh cháhlah! Nuhwheni chah nuhtsuh whudelhdzulh dahánt'e 'et ndaht'ah. Ndoni buk'úne' teht'en 'aw hukwa cha'náhzun!

52 Ts'iyannah Yak'usda be nus whúnilh'en, 'en nuhtsuh whudelhdzulh hube' huzúla inle. 'Ink'ez ndunnah Yak'usda be nus whúnoolh'en, ndun Yak'usda ba ts'ah'un na'a 'int'ah whusatéyah hubugha hubunalh hútni hoh, nuhtsuh whudelhdzulh hizelghhi inle. Ndun 'en 'int'ah be 'óhket 'ink'ez sélhghi inle.

53 Nuhwheni 'uht'ah, Yak'usda bughunek bulizas nuhtl'aída'ai 'et whunts'ih 'aw buk'únucha'ah't'il!" hubúlhni Stephen.

Stephen tse be hizelghhi

54 'Et dune nahéyelh Stephen hidánts'o hoh 'o nus huyulh húnilch'e k'et 'et huwa hituzelghelh hukwa' huninzun.

55 'Et whunts'ih Ndoni Stephen soo ye yudílts'ut, nduk yak'uz ts'ih yutá'en hoh Yak'usda buts'uh hayánduz yutelh'en 'i bulh 'ink'ez Sizi Yak'usda nalnih ts'ih yughu siyin.

56 'Ink'ez utni, "Nduk lhe'hóoja whunulh'en, yak'uz da'dutézkez 'ink'ez yinkak dune ye'† Yak'usda nalnih ts'ih yughu siyin hoh whunulh'en!"

---

† 7:56 Sizi Gri whuz na'a chah hiyóozi.

⁵⁷ 'Et soo 'uhultus hoh 'uhúldzul 'ink'ez hubudzo whudahúdelhnik 'ink'ez ts'iyawh 'ilho hiyúlh telhtsut.

⁵⁸ 'Et Jerusalem 'et tinahínino, 'ink'ez tse be whe-hiyoonilh'uz. 'Et ndunnah Stephen nehínulh'uz‡ nahiyits'uz, 'i ts'ahahiyelya, 'et dune chilh, Saul hiyúlhni, 'en zih nihíninla yughole ka.

⁵⁹ 'Et whuz na'a zeh Stephen tse be nuhínulh'uz 'ink'ez neMoodihti yulh yálhtuk, “Sizi neMoodihti Suzul ilhchoot!” yúlhni.

⁶⁰ 'Et dugwútsi be nenínya 'ink'ez soo 'ultus 'utni, “SMoodihti ndi lubeshi 'uhiyínla, 'i huba 'un yutolhdelh!” Ndudeja 'ink'ez dazsai.

8

¹ 'Et ndun Saul hiyeni k'una'a 'ayínla.

Saul ndunnah huba 'alha' hoont'ah 'en hube' zula

'Et dzin zeh Jerusalem ts'ih Sizi ba 'ilhuhowezdel bube' túzelah 'ink'ez dzuh nobutelhzut. 'Et ts'iyannah huba 'alha' hoont'ah Judea 'ink'ez Samaria whut'en bukeyah ts'ih whuz ts'iyawh whutabanényoot. Whel'a, 'en zeh 'aw 'et hudelhts'i.

² Bulunah soo Yak'usda ts'un téni' hunilhzun, Stephen whuyihiyalhti tube hubugha budzi únduda 'ink'ez hutso.

³ 'Et whunts'ih Saul, Sizi Gri bugha 'ilhuhowezdel hoolah hubutelhtsilh hukwa' ninzun. Koo totsuk dune 'ink'ez ts'e koo chah tibusus 'ink'ez tsak'eobulih.

Ndi khunek unzoo, 'i Philip ye yátelhtuk

---

‡ 7:58 Ndun ninulh'uz, 'en Stephen hich'a halhtuk inle 'uhint'ah.

4 'Aw 'et huba 'alha' hoont'ah ndulhcho hoh nuhúdelh 'ink'ez ndi khunek unzoo, 'i hiye yálhtuk.

5 'Et Philip 'en keyah Samaria whuz'ai whuz ninya 'ink'ez Christ, 'en bugha dune hubulh yálhtuk.

6 'Et 'ilhuhowezdel Philip yalhtuk hidánts'o 'ink'ez huwa 'ét'en tune'út'en chah hinilh'en hoh, ts'iyawh t'ehudusnih 'ink'ez hiyoozélhts'ai.

7 Ntsi' nududeh, 'i buyáh hanainanyoot hoh 'ahúzul. 'Ink'ez lhanah dune dechadusnik chah 'ink'ez dzuh nuhudelh chah, 'en soo naóo'balh'en.

8 'Et huwa nyoh keyah Samaria whuz'ai ts'iyawh huhóont'i.

9 'Et whunts'ih whuz 'ilhunuh dune, Simon hiyúlhni, 'et usda. 'En 'ahoolhyez duyun 'ink'ez huba né'dulhde 'et hoh, "Si dune uncha 'ust'ah!" hubúlhni hoh Samaria whut'en huba hooncha.

10 'Ink'ez ts'iyannah keyah hudelhts'i soode'a 'int'ah 'ink'ez tel'ennah chah hinilh'en 'ink'ez hiyoozélhts'ai. 'Et, "Ndun Simon 'en 'int'ah Yak'usda ba hooncha túne'ut'en unli," hutni.

11 Soo sa hoh huba duyun unli 'ink'ez huba hooncha 'et huwa bughunek tube hiyoontun.

12 'Et whunts'ih Philip ndi khunek unzoo Yak'usda dune k'úne' bul'en hubugha 'ink'ez Sizi Gri boozi bugha, 'i chah ye hubulh yalhtuk inle, 'en 'o nus huba 'alha 'utni, 'et huwa dune 'ink'ez ts'ekoo chah, ts'iyawh too bé' hulya.

13 'Et huwa Simon 'en chah buba 'alha' hoont'ah suli. 'Et too be' úlya hoh Philip yulh zeh 'ut'en. Nts'oh huwa 'ét'en 'ink'ez hooncha tune'út'en ts'iyawh 'et hubugha Simon buba hóoncha.

14 'Et whel'a 'en Jerusalem ts'ih whulh 'uhúdants'o Samaria whut'en Yak'usda bughunek

hiyílhchoot, 'et Peter 'ink'ez John bulh whuz whebahalh'a.

¹⁵ 'Et whuz huni'az hoh 'et buba 'alha' hoont'ah Ndoni buyudóolts'it ka huba tenahudedli.

¹⁶ 'Awhuz Ndoni buyúdults'it, Sizi boozi 'i bugha zeh too be' hulya.

¹⁷ 'Et Peter 'ink'ez John bulh buk'ehúdílnik hoh 'aw 'et Ndoni buyídelts'ut.

¹⁸ 'Et Simon hubunilh'en whel'a 'en dune hubuk'ut delhúnik t'eh Ndoni hubuyídults'uk. 'Et Peter John bulh sooneya hubugha óo'ah hukwa' bulh'en.

¹⁹ 'Ink'ez ndo búlhni, “Si chah ndi be ts'ílhtus, 'i sughu náh'aih 'et huwa ndan buk'udelhúnik 'en chah Ndoni buyudóolts'it.”

²⁰ 'Et whunts'ih Peter 'uyúlhni, “Ndi Yak'usda negha óoni'ai sooneya be ootankulh ninzun t'eh, nyun 'ink'ez nyuzooneya bulh hukw'elha dutéhk'un ho' hoont'ah!

²¹ Ndi ne'ut'en 'aw nela'olh'en huba cha'ínt'ah 'ink'ez Yak'usda nalh 'aw ndzi ts'ah'un cha'ít'ah 'et huwa, 'ink'ez 'aw nets'ún dentni ilah cha' unint'ah.

²² Njan tink'us na'a nuní ninzut lht'anaindaih 'ink'ez neMoodihti buts'un ténadinli njan dunínzun, khun teh mba 'ún whutoolhdelh.

²³ Whuz na'a t'enyunúszun, daint'ah 'oolnih ntsi' demben 'ink'ez lubeshi 'ustl'e' onleh ghaít'ah!”

²⁴ 'Et Simon, 'en John 'ink'ez Peter ndo búlhni, “NeMoodihti ts'un sba tenadahdli njan daootenilh dahni, 'et 'aw sts'un nducha hosne.”

²⁵ Soo bughunek ulhtus hoh neMoodihti bughunek ghu yáhálhtuk hukw'elh'az John 'ink'ez Peter bulh Jerusalem ts'ih nahunt'az. He'us hoh

Samaria whutah keyah whuyaz totsuk khunek unzoo, 'i be dune bulh yahúlhtuk.

Philip, ndun Ethiopia moodih ye yátelhtuk

²⁶ 'Et neMoodihti bulizas, 'en Philip yulh yátelhtuk hoh ndi yúlhni, “Lhadíntneh 'ink'ez ndet Jerusalem ts'ih ti n'az Gaza ts'ih, whuz ti inyalh,” whuz dune chahóot'ih ts'ih.

²⁷⁻²⁸ 'Et Philip lhadúja 'ink'ez whuz whenya. 'Et sih Ethiopia dune, 'en eunuch hubuhútni,* 'en koo ts'ih nádalh. Ethiopia hubudayi cho ts'eke† 'en ba sooneya ghunli dune ncha hiyilh'i. Jerusalem ts'ih Yak'usda ts'un teni' noolhdzin ka whuz nusíya, wagon be whuz de hanaja. Hoh wheghah élhbus hoh Isaiah, Yak'usda ba nus whúnoolh'en, 'en yuk'une'úzguz, 'i yuk'uyalhtuk.

²⁹ 'Et Ndoni Philip yulh yailhtuk, “Whuz buts'ínyalh 'ink'ez wagon buzih k'ut tonya,” yúlhni.

³⁰ 'Et Philip yughulgai 'ink'ez Isaiah yuk'úne'uzguz 'i k'ut 'uk'eyalhtuk yuduzts'ai, 'et yoodulhkut, “Ndai buk'uyailhtuk 'i daja ni, 'et nt'eeonínzun ih?” yúlhni.

³¹ “Nts'e na'a t'entészin? Dune hiye súnulhtun t'eh, 'et sih daja ni hoh 'utni nahós'alh,” yúlhni. 'Ink'ez Philip, “Sughu denyih, 'ink'ez suzih sinda,” yúlhni.

³² Ndi Yak'usda bughunek buk'une'úsduzuguz, 'i 'ilhunuh 'et hukw'e yalhtuk ndutni hoh, “Sheep hituzelghelh ts'ih hítelhti, 'i soo dant'ah, 'ink'ez sheepyaz hahiteghus teh t'edusnih,

---

* **8:27-28** Ndi boozi, eunuch, 'i dune 'aw ts'ekoo t'aghóonalh ghait'ah hiyulhtsi, ni ho 'utni. † **8:27-28** Ndunnah hubudayi cho ts'eke, 'en Candace hiyúlhni.

'et ndunt'ah 'aw yachatíltih.

33 Ts'iyannah nalh 'et hooncha hoh hukwayá
hoonli tuné' hiyulh'en,

'ink'ez 'aw ts'ah'un na'a nucha'hiyilh'il.

Ndi yun k'ut ye khúna 'i hubugha yílchoot,
'et huwa híts'u hainde 'aw dune t'ehinóozin
ghait'ah.”

34 'Et ndun eunuch Philip 'ulhni, “Sudíni ndan
Yak'usda be nus whúnilh'en ndan 'ulhni, dich'oh
tulih na'dudútni k'us 'uyoon dune tulih 'ulhni?”

35 'Et Philip yawhéniltuk ndi dune
yuk'uyailhtuk, 'i Yak'usda bughunek 'et ho' dini
hoh khunek unzoo, 'i Sizi bugha ts'iyawh yudáni.

36 'Uhelhbus hoh too hoonli 'uhunilhbaz. 'Et
ndun moodih 'utni, “Njan too hooni. Dáhoont'ah
huwa 'aw too be' 'óosneh ghaít'ah?”

37 'Et Philip 'uyúlhni, “Ndzi ndulhcho, 'i be, be
'alha' hoont'ah int'i t'eh, 'et too be' talnilh.” 'Et
'uyúlhni, “Sizi Gri 'en Yak'usda buYe' 'int'ah, 'et
suba 'álha' hoont'ah!”

38 'Et ndun eunuch be ne'ulbas 'ilhuz nenintan
'ink'ez nahult'ah Philip ndun eunuch bulh de-
hahá'az 'ink'ez tahá'az. 'Et Philip ndun eunuch too
be' yinla.

39 'Et tooz hanáhet'az ibulh Philip Ndoni
be whedánde 'ink'ez ndun eunuch 'aw 'o 'at
nachayít'il hoh didut tube cho whunelhnik hoh
dukeyah ts'ih whena'elbaz.

40 'Ink'ez Philip keyah Azotus huwhútni 'et nuya
hoh hitelh'en. 'Et whunat keyah wheyaz whut'en
keyah Caesarea ts'ih teyalh whuts'un, ts'iyawh
khunek unzoo, 'i be hubulh yálhtuk.

9

Saul, Sizi Gri ts'u nalhú'a

¹ 'Et whezulh hoh Saul neMoodihti yugha hoodul'eh húnilch'e k'et ts'iyawh hubuteghan huwu yailhtuk, 'et Lizwif náwhulnuk degha nus dezti ts'ú whenya,

² 'ink'ez yoodulhkut keyah Damascus huwhutni ts'ih Lizwif hubuluglez be nawhulnuk duba buts'un k'e'ooges buts'u húkwa' 'utni, ndan Sizi k'una'a nuninuzut ts'iyawh dune 'ink'ez ts'ekoo chah tsak'eoobutelelh, 'ink'ez Jerusalem ts'ih nabatoola ka 'et wheni.

³ 'Et Saul keyah Damascus wheghah uyalh hoh, 'et khunyaz ndus de ts'un bunat tube kwun ulhtus ndult'ah, 'i hadanat.

⁴ 'Ibughah yun 'et nált's'ut 'ink'ez 'uwhutni, "Saul di ka dzuh nusílhdzut hoh 'int'en?"

⁵ "Moodihti ndan inli?" ni Saul. "Si Sizi 'ust'ah. Si 'usilh'en dzuh nusílhdzut. Ndan tutsus nulé buk'únucha'zint'en t'eh, nyunch'oh zeh dzuh nuná'dudildzut," yúlhni.

⁶ 'Et dulduz, buba hooncha, 'ink'ez 'utni, "SMoodihti ndet datésnilh suts'u hukwa' ninzun?" 'Ink'ez neMoodihti ndi yúlhni, "Dinadindaih 'ink'ez keyah ts'ih ínyalh. 'Et dune daténilh nyudóoni," yúlhni.

⁷ Ndunnah dune Saul bulh nuhudelh 'ilhuz nehúnindel 'ink'ez t'ehudínel, 'aw dune chawhes'en 'et whunts'i njan yatuk 'et 'uhoozélhts'ai.

⁸ Saul dinadija 'ink'ez yutá'en hoh chawhés'en suli. 'Et hila ilhchoot 'ink'ez Damascus ts'ih lhgha hidilhya.

9 Tat dzin 'et 'aw chawhés'en. 'Et nduhoolyez hoh 'aw cha'us'al 'ink'ez too whunts'ih chayusnai.

10 'Et keyah Damascus 'et 'ilhunuh buba 'alha' hoont'ah, Ananias hiyúlhni, 'en bunalh hawhelts'ut hoh neMoodihti yulh yailhtuk 'ink'ez ndutni, “Ananias” yúlhni. 'Et 'ahoh Ananias, “SMoodihti, njan sida,” yúlhni.

11 'Et neMoodihti 'uyúlhni, “Lhadíntneh 'ink'ez ti lhts'eodez'a huwhutni ts'ih whuz inyalh Judas bukoo ts'ih, 'ink'ez dune Tarsus whut'en, Saul hiyúlhni, 'en buka 'oodolhkut. 'En tenadudli ho' 'int'ah.

12 'En chah bunalh hawhelts'ut hoh Ananias hiyúlhni, 'en daninya yunilh'en 'ink'ez yutsi k'edilnik whe'en naoodle ka.”

13 Ananias 'et 'uyúlhni, “NeMoodihti nts'e na'a 'utesnilh, lhanah dune ndun Saul 'en bugha whulh 'udats'o. Njan 'et ndúja, Jerusalem whut'en, dune nye'ildzun, 'en lhe'holhcho 'i be dzuh nobulhdeh ho' 'int'ah.

14 'Et 'ink'ez ndez Damascus ts'ih ninya náwhulnuk moodih ndunnah huba 'alha' hoont'ah ilhchoot 'ink'ez nyoozi be yalhtuk, ts'iyawh tsak'eboolelh ka higha óoni'ai.”

15 NeMoodihti 'et 'uyúlhni, “Inyalh 'ink'ez dája nyudúsni 'uhonleh. Saul 'utahaílhni ho' 'int'ah, suba' tet'ilh 'et wheni. 'Udun yun k'ut whut'en, hubudayi cho, 'ink'ez Israel hits'uh hainde chah ts'iyawh si sugha t'ehonózin 'et whúbuntelhtun 'et wheni.

16 'Et 'ink'ez njan si sugha dahóolhcho whe dzuh nutezut 'et whuntelhtun.”

17 'Et Ananias whuz whenya 'ink'ez koo danínya hoh Saul yuk'édilnik 'ink'ez ndutni, “Saul, sul-

hutsin, neMoodihti sutelh'a, Sizi dich'oh, ndez ínyalh hoh ti nyeghah be hóodilts'ai, 'en sutelh'a whe'en naoondle 'ink'ez Ndoni nyudóolts'it ka.”

18 'Et 'ahoh hoonliyaz dugoos li'int'ah, 'i Saul buna k'eháyankat, 'ink'ez 'ahoh whe'en nasdli. Didinya 'ink'ez too bé' 'ulya.

19 'Et hukw'elh'az 'an'al 'ahoh ulhtus nasdli. 'Et Saul, ndunnah Sizi yugha hoodul'eh 'en dzuh sayaz Damascus 'et hubuzih inda.

Damascus whut'en, 'et Saul khunek unzoo, 'i be hubulh yáhtuk

20 'Et 'ahoh Lizwif hubuluglez ts'ih danínya 'ink'ez Christ bugha hubulh yáwhenilhtuk, “En Yak'usda buYe' 'int'ah,” hubúlhni.

21 Ndan hiduzts'ai ts'iyawh huba hooncha 'ink'ez 'ulhahudutni, “Ndun dune Jerusalem 'en ndi yoozi be yahalhtuk, 'en hubanghan 'en 'int'ah 'ink'ez 'et huwa zeh ndez ninya ndunnah hubutélhchulh 'ink'ez náwhulnuk moodih ts'ih nábutelelh 'et wheni.”

22 'Et whunts'ih Saul bughunek 'o nus ulhtus hoh dune hubulh yalhtuk 'ink'ez Sizi 'en Christ 'int'ah ts'ah'un huba 'álha' hoont'ah hubulhtsi k'et, Lizwif Damascus whut'en 'aw dája hidooni ghaít'ah.

23 'Et lhat dzin inle hoh Lizwif 'ilhúhowezdel 'ink'ez Saul nts'e na'a hituzelghelh hubugha wheni lhahóduleh.

24 Dzin 'ink'ez 'ulh'ek ibulh njan keyah hukwuti 'ahoolhyez huwu hinli hituzelghelh ka, 'et whunts'ih Saul dahítelilh 'et nt'oonanzin.

25 'Et 'ilhuh 'ulh'ek Sizi yugha 'eh, 'en Saul hiyílhchoot 'ink'ez keyah whunasú'a, 'i bukoni'a,

whuz hukwa hínilhti 'ink'ez k'its'ai cho be híyalhti 'ink'ez yoo 'az ts'ih nahíyalhbal.

Saul Jerusalem ts'ih ninya

²⁶ 'Et Saul Jerusalem ts'ih ninya 'ink'ez Sizi yugha hoodul'eh hubuts'un nidooya hukwa 'ut'en, 'et whunts'ih 'en 'aw Sizi yugha hoodul'eh 'int'ah cha'hunizun, 'ink'ez tube hiyé nuljut.

²⁷ 'Et Barnabas yughu ninya 'ink'ez yula 'uja hoh whel'a 'en yughi nilhti 'ink'ez hubudáni dája hoh Saul ti uyalh hoh neMoodihti i'en 'ink'ez yulh yaílhtuk chah 'uja. 'Ink'ez ndo búlhni dat'en hoh 'aw chaníljut hoh Damascus whut'en Sizi boozi bugha hubulh yálhtuk.

²⁸ 'Et Saul hubuzih nitl'adenda 'ink'ez Jerusalem nduhoolhcho hoh neya, 'aw chaníljut hoh neMoodihti Sizi boozi bugha Yak'usda bughunek be hubulh yálhtuk.

²⁹ Ndunnah Lizwif, Greek k'eyahulhtuk, 'en chah hubulh yálhtuk 'ink'ez hubulh hukw'u náhulhye, 'et whunts'ih hizoolhghelh hukwa' hiyulh'en.

³⁰ 'Et whunts'i huba 'alha' hoont'ah náhuhoo'ai t'eh, Saul keyah Caesarea ts'un buch'a whehiyalhti. 'Ink'ez dukeyah Tarsus huwhútni whuz whehíyalh'a.

³¹ 'Et ndulhcho Judea, Galilee, 'ink'ez Samaria bulh Sizi ba 'ilhúhowezdel 'aw dzuh nulhahuldeh hoolah. 'Et hoh huba hoonzoo hoh lhódezut 'ink'ez chah Ndoni bugha huba 'alha' hoont'ah ulhtus úbulhtsi. 'Et huwa 'o nus lhanah huzdli 'ink'ez neMoodihti zeh hudélhti suli.

Keyah Lydda 'ink'ez Joppa huwhútni, 'et Peter huwa 'ét'en tune'út'en

³² 'Aw 'et Peter soo ndulhcho hoh nuya. 'Et keyah Lydda dune Yak'usda bube'ildzun, 'en 'et hudelhts'i,

³³ 'en buts'un nuya hoh 'ilhunuh dune, Aeneas hiyúlhni, yughu ninya. 'En lhk'udit naoodezulh (8) whuts'un déchadusnik 'ink'ez sulhti zeh 'int'ah.

³⁴ 'Et Peter 'uyúlhni, “Aeneas Sizi Gri soo na'unyinla! Dinadindaih 'ink'ez nyukw'usti k'ut soo ná'hoonleh,” yúlhni. 'Ahoh Aeneas didinya.

³⁵ Ndunnah keyah Lydda 'ink'ez Sharon huwhutni whut'en ndun dune Aeneas hiya'en hoh ts'iyawh neMoodihti hits'u nalhiya.

³⁶ 'Et keyah Joppa huwhútni 'ilhunuh ts'eke 'et whut'en, Tabitha hiyullhni. 'En buba 'alha' hoont'ah. Boozi Greek k'una'a “Dorcas” hiyúlhni, 'et “Yests'e” ni hoh 'utni. 'En 'ahoolhyez hoonzoo túne'ut'en, 'ink'ez tel'ennah chah la'ut'en.

³⁷ 'Et hoh da nduda suli 'ink'ez dazsai. Buyust'e toonáhiyulhti 'ink'ez huwhut'i 'et dúlhya 'et nehinílhni.

³⁸ Joppa, Lydda whuts'un 'aw chanilhdza, 'et Sizi yugha hoodul'eh, Peter, Lydda usda whulh 'úhudants'o nanah dune, 'en whuz wheoobahalh'a, “Soo 'a nets'ínyalh!” hiyúlhni.

³⁹ 'Et 'ahoh Peter lhadúja 'ink'ez hubulh whenát'az. Whuz ninya hoh ndoh dune whut'i dulhyah ts'ih, whuz whenya. Ts'iyawh tsandelh higha wézel, hutso hoh ndun ts'eke, Dorcas hiyúlhni, khuna da dzoozt'an 'ink'ez dzoot chah huba 'uyalh'en, 'i hinalhts'et nihíyule.

⁴⁰ 'Et Peter ts'iyannah 'az whenaóobalh'a,

dugwútsi be nenínya 'ink'ez tenadudli. Nyoo buyust'e yuts'un nalhú'a 'ink'ez 'utni, “Tabitha, didinyih!” 'Et yutá'en ibulh Peter yutelh'en hoh 'ahoh nduk ninatl'adenda.

⁴¹ 'Et Peter yula ilhchoot 'ink'ez didílhya. 'Et dune Yak'usda bube'ildzun, 'en tsandelh tubulh, hubuka' dani 'ink'ez khuna hoh hubutl'anaiyalhti.

⁴² 'Et Joppa dulhcho hoh njan whulh 'úhudants'o hoh lhanah neMoodihti huba 'álha' yint'ah suli.

⁴³ 'Et Peter, Simon 'uzuz 'úh'en, 'astl'iyaz yuzih inda.

10

Peter, ndun Cornelius, 'en khunek unzoo, 'i be yulh yálhtuk

¹ Caesarea 'et 'ilhunuh dune Cornelius hiyúlhni 'et usda. Roman nehughan, 'en, “Italy hudedoh” hubuhútni, 'en ndun bumoodih unli.

² 'En teni' nilhdzun dune unli, 'ink'ez Yak'usda yénuljut 'int'ah. Didut 'ink'ez bukoo hudelhts'i ts'iyawh Yak'usda zeh hídelhti. Lizwif tehel'en, 'en chah tube hubula 'ut'en 'ink'ez 'ahoolhyez Yak'usda ts'un tenadudli.

³ Dzetniz hukw'elh'az, 3:00 bat'en, 'et 'uja hoonliyaz bunalh hawhelts'ut. 'Et soo ts'ah'un Yak'usda hubulizas 'ilhunuh 'en danínya 'ink'ez, “Dahooja Cornelius,” yúlhni.

⁴ Tube hubugha ha'nejoot hoh lizas yunilh'en 'ink'ez, “Dahooja?” yúlhni. 'Et lizas utni, “Yak'usda ntenadudli yudánts'o, 'ink'ez nye 'ugha té'nezih chah unzoo, 'et huwa Yak'usda nyunalnik.

⁵ 'Aw 'et Joppa ts'ih 'ilhunuh dune Simon, 'en Peter chah hiyúlhni, 'en bukunáwhulh'a.

6 Ndun dune, 'uzuz 'úlh'en, 'en chah Simon hiyúlhni, yatoo taba whut'i, 'en zih usda, 'ink'ez daténilh, 'et hubugha nyuduténilh.”

7 'Et hukw'elh'az ndun lizas yulh yaílhtuk whenádede hoh Cornelius nanah bukoo 'uhut'en, dich'oh budune, 'ink'ez 'ilhunuh nehughan, 'en soo Yak'usda zeh délhiti, 'en chah dich'oh yunat ne'út'en taháyalhti.

8 Daja hubugha ts'iyawh hubudáni 'ink'ez Joppa ts'un whébalh'a.

Peter koo whukw'ut hoh benghuni whults'ut

9 'Et 'om bun dzin ndunnah tanah keyah Joppa 'aw 'et wheghah hedulh, 'et wheghah whezulh hoh Peter 'en chah Joppa usda hoh, dzetniz bat'en 'et nduk bun k'ut* whuz hukw'eínya tenadutedli 'et wheni.

10 'Et Peter buye'élts'ul, 'ute'ulh hukwa' ninzun. Ts'uyi lhahíduleh whutah, 'et hoonliyaz bunalh hawhelts'ut.

11 Ndukyaz ts'ih lhch'az 'úhooja 'ink'ez nalhti cho ndult'ah, 'i dit lhch'az bunedest'uk, 'i t'az ndus de haímbal, 'ink'ez yun ninimbal.

12 'I bet 'et khunai lhelhyoo dedowh, 'i tl'ughus, 'ink'ez yinkak dut'ai chah, 'i ts'iyawh yedelhts'i.

13 'Ink'ez, “Peter didinyih, 'inghan, 'ink'ez 'in'alh,” whutni.

14 'Et whunts'ih Peter ndutni, “SMoodihti ndi khunai, 'Me' ts'útni buch'a 'unenjoot ho' 'int'ah, 'et huwa 'aw wus'alh ghaít'ah!”

15 'Et doo chah zeh 'uwhútni, “Ndai Yak'usda in'alh nyulhni t'eh, 'i 'aw, 'Me 'int'ah, 'dini ilah!”

---

* **10:9** 'Et hubukeyah hubukoo whukw'ut 'et lhts'e whudez'a huhoolh'i.

16 Soo tat whucho 'et njan bunalh hawhelts'ut 'ink'ez ndi naímbal inle, 'i nduk whenalts'ut.

17 'Et Peter njan bunalh hawhelts'ut, 'et dawhút'en ho' whut'en, 'et huwu nuní nuzut hoh 'ink'ez ndunnah Cornelius whuz whebalh'a nts'e Simon bukoo 'et t'ehonanzin 'ink'ez hukwuti 'et nahudelhúya.

18 Hahuhuyih 'ink'ez 'uhoodulhkut, “Aw ih Simon, 'en Peter chah hiyúlhni, njan chaidah?”

19 'Et Peter 'awhuz njan ho'en beni taóodoolts'it hukwa' 'ut'en hoh Ndoni 'uyúlhni, “Oozélhts'ai, njan tanah dune, 'en nkahites'en.

20 Dinadindaih 'ink'ez nyuk naíndalh. 'Aw mba dahot'e gunih hubulh 'útanilh, si whuz whebalh'a ho' hut'en,” yúlhni.

21 'Et Peter nanája 'ink'ez ndunnah dune ndo búlhni, “Si 'ust'ah, dune bukaitéh'en. Di ka ndez tehdel?”

22 'Et 'uhiyúlhni, “Nehughan moodih, Cornelius, 'en netélh'a ho' ts'ut'en. Dune unzoo 'ink'ez 'ahoolhyez Yak'usda ts'un ténadudli, Lizwif chah ts'iyawh hidélhti. Yak'usda bulizas 'ilhunuh 'en bukoo ts'ih nka' doni yulhni, 'ink'ez dája dutenilh 'et nyootuzélhts'ilh wheni.”

23 'Et Peter koo daóobuninla 'ink'ez 'et hantez. 'Et 'om bun dzin lhadúja 'ink'ez hubúlh nátest'az hoh bulunah huba 'alha' hoont'ah Joppa whut'en, 'en chah hubulh lhghu nahudidel.

24 'Et 'om bun dzin Caesarea ts'ih ninya. 'Et Cornelius yubalh'i, bukoo hudelhts'i 'ink'ez bulh dunekah chah, “Anih,” hubudáni.

25 Soo Peter bukoo ts'ih tezuya hoh Cornelius yududezuya 'ink'ez yubut nacháneti.

26 'Et Peter, “Dinadindaih. 'Ants'ih hoh dune

'ust'ah," yúlhni.

27 'Et bukoo ts'ih hute'us whuts'un Peter, 'en Cornelius bulh yáhtuk zeh 'utni, 'ink'ez bukoo ts'ih huni'az hoh lhanah dune 'ilhúhowezdel 'et hubunilh'en.

28 'Et ndo búlhni, "Nuhwhenich'oh soo cho t'éoonáhzun, Lizwif whuch'a' hunenyoot 'udun yun k'ut whut'en bukoo dats'óoya 'ink'ez hubulh né'ts'oot'en huba cha'hóot'ah. 'Et whunts'ih, Yak'usda whusúnelhtan 'aw 'uyoon dune 'Me' suba hinli doosni ghaít'ah.

29 'Et huwa skunaóozulh'a hoh 'aw 'uts'un cha'dusnil hoh nuhts'u whúsaya. 'Et nuhóodulhkut di ka 'ahja skunaóozulh'a?"

30 'Et Cornelius utni, "Et ndoh wheghah whezulh bat'en tat dzin inle hoh dzetniz hukw'elh'az 3:00 bat'en 'uk'e' hunint'o hoh sukoo sahá'delhuya, 'ink'ez tenadesdli hoh khunyaz dune naih soo lheyul, 'i be usda,

31 subut suyin 'ink'ez 'usúlhni, 'Cornelius, Yak'usda ntenadudli yudánts'o, 'ink'ez whunalnih nts'ena'a dune ba teni'nilhzun.

32 'Aw 'et Joppa ts'ih 'ilhunuh dune Simon, 'en Peter chah hiyúlhni, 'en bukunáhoolh'a. Ndun dune 'uzuz 'ulh'en, 'en chah Simon hiyúlhni, yatoo taba whut'i, 'en zih usda, 'ink'ez whusaínya t'eh nyulh yátelhtuk,' 'et njan lizas ndusúlhni.

33 'Et huwa 'ahoh nka whenahólh'a, 'ink'ez soo 'inja nets'u whúsainya. 'Ink'ez njan 'aw 'et ts'iyawh Yak'usda bulh 'úts'int'ah mba ts'ilh'i dája neMoodihti huwá nyulh'a bugha nelh yátalhtuk."

Peter khunek unzoo, 'i be hubulh yáhtuk

34 'Aw 'et Peter yawhénihltuk hoh ndutni, “Soo ts'ah'un t'éooneszín 'et 'álha' hoont'ah 'ilho lhgha Yak'usda nenilh'en. 'Aw 'ilhunuh dune 'o nus yuts'u dutnik hoolah.

35 Ndunnah ndi yun k'ut Yak'usda zeh delhti 'ink'ez tink'us 'utet'ilh whénuljut, 'en Yak'usda buka' dani nts'oh 'udun yun k'ut whut'en 'et whunts'ih.

36 Israel hubuts'uh huhanzut hubulh 'údahts'o dahúja hoh khunek unzoo, 'i butl'aidélt's'ut 'ink'ez Sizi Gri, 'en bugha, dahúja hoh ndi khunek unzoo, 'i be hubudzi dinghel, 'en ts'iyannah dune buMoodihti unli ho' 'int'ah 'et huwa.

37 'Ink'ez chah Israel hubuts'uh huhanzut bukeyah ndulhcho hoh nts'oh teh hooncha tune' whust'en, ndet John too be' ts'ul'ih huwu yailhtuk hoh Galilee 'et whuts'un ho' whe'dit'en, ts'iyawh t'éoonáhzun.

38 T'enahzun Sizi, Nazareth whut'en, 'en daja hoh Yak'usda, Ndoni 'ink'ez be ts'ílh'tus, 'i chah ye yudá'ai, 'et huwa ndulhcho nuya hoonzoo tune'út'en 'ink'ez ndunnah netsudule k'une' bul'en 'en chah soo na'bulh'en, Yak'usda, Sizi yulh 'int'ah 'et huwa.

39 Lizwif bukeyah nts'oh tuné'ust'en t'ets'onínzun, nenalh 'úwhet'en 'ink'ez Jerusalem 'et lhdulalh'gus ye hín'dunilht'o hoh hizelghí.

40 'Et whunts'ih, whulh tat dzin 'et Yak'usda nahiyílhna 'ink'ez nenalhts'et neya yulhtsi,

41 dune ts'iyawh ilah, wheni zeh ndunnah nenalh 'úwhet'en Yak'usda 'utahanenla ínle. Dinadija hukw'elh'az bulh 'uts'a'al 'ink'ez bulh 'uts'étnai ínle.

42 'Et huwa ndi khunek unzoo, 'i dune be

hubulh yáts'oolhtuk, huwa nélh'a 'ink'ez 'et 'uz-dooni Yak'usda, Sizi 'en 'utahayálhti dune yaidla 'ink'ez khuna chah huba nahooyeh ka.

⁴³ Yak'usda be nus whúnilh'en, 'en ts'iyawh highu yailhtuk ndunnah huba 'alha' hoont'ah Sizi Gri 'en bugha bulubeshi huba 'ún yutelhdulh.”

'Udun yun k'ut whut'en, 'en Ndoni hubuyidelts'ut

⁴⁴ 'Et Peter 'awhuz yalhtuk hoh ndunnah yoozélhts'ai Ndoni hubuyidelts'ut.

⁴⁵ Ndunnah Lizwif huba 'alha' hoont'ah, Peter bulh whusahandel, huba hooncha 'uhooja hoh 'udun yun k'ut whut'en whunts'ih Ndoni buts'ó t'l'aidelts'ut 'ink'ez buyidelts'ut.

⁴⁶ 'Ink'ez 'en khunek whutsuh da t'ehinízun, 'i be yawhehúniltuk Yak'usda hidélhti hoh hubudíts'o. 'Ink'ez 'et Peter huboodulhkut,

⁴⁷ “Ndunnah, 'en chah wheni nek'una'a Ndoni buyidelts'ut. Ndunnah too be' telnilh t'eh, ndan dah dutenilh?”

⁴⁸ 'Et huwa khunek hubugha óoni'ai neMoodihti boozu bugha too be' hutelnilh. 'Et hukw'elh'az Cornelius, Peter yughu tedudlih 'astl'iyaz yuzih wuda ka.

11

Jerusalem huba 'alha' hoont'ah Peter hubulh yátelhtuk

¹ 'Et whel'a, 'en 'ink'ez ndunnah huba 'alha' hoont'ah, 'en Judea ndulhcho hoh 'udun yun k'ut whut'en, 'en chah Yak'usda bughunek hiyílhchoot 'ink'ez hits'un nalhúya 'et whulh úhudants'o.

² 'Et Peter, Jerusalem ts'ih ninya, bulunah Lizwif huba 'alha' hoont'ah Peter hiyenah 'uhutni,

3 “Udun yun k'ut whut'en, Lizwif chailah, 'en hubuzih hoont'i 'ink'ez hubula 'an'al chah 'inja inle,” hiyúlhni.

4 'Et Peter ndulhcho hoh 'udechoo whuts'un bulh dahooja hubugha ts'iyawh hubulh náwhelnuk.

5 “Keyah Joppa 'et tenadusdli hoh hoonliyaz sugha ha whel'ts'ut, nalhti cho dit bunedest'uk, 'i ndus de haímbal 'ink'ez suzih nenimbal.

6 Soo cho nulh'en hoh khunai lhelhyoo dédowh hoh tl'ughus, 'ink'ez yinkak dut'ai chah, 'i yedelhts'i nulh'en.

7 'Ink'ez khunyaz khunek duzít's'ai 'i 'utni, 'Peter didinyih, 'inghan, 'ink'ez 'in'alh,' whutni.

8 'Et whunts'ih, 'SMoodihti 'awundooh, ndi khunai 'Me' ts'útni, buch'a 'unenjoot ho' hoont'ah, 'et huwa 'aw wus'alh ghaít'ah,' dusni.

9 'Et doo chah zeh ndus de 'úwhutni, 'Ndai Yak'usda in'alh nyulhni, 'i 'aw, 'Me 'int'ah,' dini ilah!'

10 Soo tat whucho 'et njan bunalh ha whel'ts'ut 'ink'ez ndi naímbal inle, 'i nduk whenalts'ut.

11 'Et wheghah whezulh whuzeh, tanah dune Caesarea whuts'un suts'ú botelh'a, 'aw 'et koo sida ts'ih hunindel.

12 'Et Ndoni 'usúlhni, “Aw buch'a 'uts'un cha'duzinih hoh hubulh í'us.’ 'Ink'ez ndunnah lhk'utánah (6) huba 'alha' hoont'ah, 'en chah Caesarea ts'ih sulh hútezel 'ink'ez ts'iyawh Cornelius bukoo ts'ih dáznindel.

13 'Et nedáni ndun lizas bukoo siyin hoh yunilh'en 'ink'ez 'uyúlhni, 'Joppa ts'ih whuz ndun dune Simon Peter hiyúlhni, 'en bukunáhoolh'a.

14 'En ndun whuduténilh datéhnilh 'et hoh nyun

'ink'ez nkoo hudelhts'i chah hudutejih.'

¹⁵ 'Aw 'et yawhénilhtuk hoh, 'udechoo nuwheni lhe'ts'uja, whuz na'a 'en chah Ndoni hubuyídelts'ut.

¹⁶ 'Et whunalhúnih nts'ena'a neMoodihti 'et ndutni inle, 'John dune too be 'ulh'en, 'en too be, too be' 'un whulh'en inle, 'et whunts'ih Ndoni 'en be too be 'un whutelilh.'

¹⁷ 'Et 'alha' hoont'ah wheni danénla inle Sizi Gri neba 'alha' 'int'ah sulí hoh Yak'usda hoonzoo negha óoni'ai, ndunnah 'udun yun k'ut whut'en, 'en chah whuz na'a 'obínla. Ndan usdli ka suba Yak'usda buch'a doosni?"

¹⁸ 'Et ndunnah Jerusalem huba 'alha' hoont'ah hodánts'o hoh Peter hich'a yálhtuk 'ustl'e' 'uhudeja 'ink'ez 'en chah Yak'usda hidelhti. 'Ink'ez njan nduhútni, "Udun yun k'ut whut'en, 'en chah hubulubeshi whuch'a hububeni lht'anahídunezdla, 'ink'ez 'ilhuz hukhutena. 'Et whuz na'a Yak'usda hubugha óoni'ai," hutni.

Antioch whut'en Yak'usda bughunek hidutéts'o

¹⁹ Stephen hizelghí hukw'elh'az ndunnah Yak'usda k'une' hut'en hube húzula, 'et whula gha ts'ih ts'iyawh lhch'a huzdel. 'Et bulunah nilhza Phonecia ts'ih, Cyprus 'ink'ez Antioch ts'ih chah whehándel. Ndi khunek unzoo, 'i ndunnah Lizwif 'aw 'en zeh be hubulh yahúlhtuk.

²⁰ 'Et whunts'ih bulunah huba 'alha' hoont'ah dune noo cho Cyprus hiyúlhni, 'ink'ez Cyrene ts'ih hahándel, 'en Antioch ts'ih whehándel 'ink'ez 'et 'udun yun k'ut whut'en, ndunnah Greek hubughunek k'una'a yahalhtuk, 'en Sizi neMoodihti 'en bugha ndi khunek unzoo hubulh yahúlhtuk.

21 NeMoodihti hiye úlhtus, 'i bugha íni'ai, 'et hoh lhanah dune neMoodihti bughunek hílhchoot 'ink'ez hits'u nalhúya.

22 'Et Jerusalem huba 'alha' hoont'ah, 'en whulh 'úhudants'o, 'et Barnabas 'en Antioch ts'ih whehíyalh'a.

23 'Et whuz ninya whunilh'en daja hoh Yak'usda ndunnah dune ye unzoo, 'i be hubuts'un unzoo. 'Et hóost'et 'ink'ez huba nus whúnilt'uk, “Nts'oh dáhoont'ah 'et whunts'ih neMoodihti soo bulh zeh 'ooht'e,” hubúlhni.

24 Barnabas 'en soo Ndoni yudínda 'ink'ez tube dune buba 'álha' hoont'ah. 'Ink'ez lhanah dune neMoodihti hits'u nalhúya.

25 'Et Barnabas keyah Tarsus ts'ih whenya Saul 'en yukúnuta.

26 'Et nayilhti 'ink'ez Antioch ts'ih nainílti. 'Et 'iljuh naodezut hoh nahúlt'ah dune Sizi Gri yugha hoodul'eh hubutah lhanah dune whehubahoodalh'i. 'Ink'ez Antioch 'et Sizi Gri yugha hoodul'eh, 'en 'udechoo Sizi Gri budune hubuhútni.

27 'Et hoh da zeh Yak'usda be nus whúnilh'en Jerusalem whehúndel hoh Antioch ts'ih húnindel.

28 'Et hubutah 'ilhunuh Agabus hiyúlhni, 'en didinya 'ink'ez Ndoni bugha hubúlhni, “Aw 'et nilhdukw yun k'ut ndulhcho hoh dai whútele.” 'Et Claudius hubudayi cho degha nus dezti unli hoh 'et ndúhooja.

29 'Et Sizi Gri yugha hoodul'eh lhgha 'úhudeja hoh, 'ilhunuh hinli hoh hubulh huba 'alha' hoont'ah, Judea hudelhts'i, ndet 'úhint'ah hoh hubula' hutet'ilh hutni.

30 'Et nduhúja hoh, Barnabas 'ink'ez Saul bulh

ndi sooneya hubutl'ahínudzih hoh hubuhútni, “Ndi sooneya nelh huba 'alha' hoont'ah be hubúla'teht'ilh, dune tsuh whudelhdzulh hubutl'ayóoh'alh.”

12

Hubudayi cho Herod ndunnah huba 'alha' hoont'ah, 'en hube té'zela suli

¹ 'Et hoh da bat'en hubudayi cho Herod ndunnah huba 'alha' hoont'ah hube' zúla suli.

² 'Et James, John bulhutsin, 'en tes cho be hízelhghi.

³ 'Et Herod nt'oonanzin Lizwif huhóont'i hoh honilh'en, 'et Peter 'en chah tsak'ehiya'ai, lhes nachantildoh, 'i ut'alh whehúnahulnih, 'et 'uhooja inle.

⁴ 'Et Peter hiyílhchoot hukw'élh'az, tsak'ehiya'ai huwunli dinah nehughan lhk'enáhudedulh, 'en highole ka hubutl'ahíyalhti. Njan Hubutus Lhuseya hukw'elh'az ts'iyannah nalh hiyootélhzh 'et wheni.

Peter tsak'ehiya'ai hoh lizas tinínilhti

⁵ 'Et Peter tsak'ehiya'ai 'et whunts'ih huba 'alha' hoont'ah soo ndet 'úhint'ah, 'et hiba tenadudli.

⁶ 'Aw 'et Peter 'en Herod yubut niteyalh whut-suh, 'ulh'ek 'et Peter nanah highunli 'en tes be lhughel hoh hube guz nanesti, 'ink'ez hukwuti 'et chah nanah nehughan huwuhinli.

⁷ Khunyaz neMoodihti bulizas bughah be hódiltsai, bukoo chah whét'en suli. 'Et lizas Peter 'ún be yulhnih hoh ts'enainílhzut 'ink'ez, “Soo 'ah didinyih!” yúlhni. 'Et 'ahoh ndi tes tl'ool be lhúghel, 'i bula buts'u hayáncat.

8 'Et lizas, “Tsunadil'ooh 'ink'ez ke nadil'ooh chah 'ineh,” yúlhni. 'Et Peter ndúja 'et lizas, “Nyunaits'uz chah t'unásilchoos, 'ink'ez sunanyalh,” yúlhni.

9 'Et Peter tsak'ehiya'ai hubughu téninya 'ink'ez yuneyalh, 'aw nt'éhonízun dat'en ndun lizas 'alha tulih 'int'ah k'us 'ants'ih hubunalh hawhélts'ut ninzun.

10 'Udechoo huwuhinli zih lhunáhust'az, 'et whulh nat chah. 'Et tes dádentan, 'i cho keyah dati huwa ni'az hoh dich'oh ndi dati huba da'dutezkez. 'Et tináhant'az 'ink'ez ti hutez'az ibulh lizas hoolah suli.

11 'Et Peter beni nawhusdli 'ink'ez 'uninzun, “Aw 'et nt'eoonazin 'alha' hoont'ah, neMoodihti bulizas whusayálh'a 'ink'ez Herod Lizwif tubulh dzuh nusátelhzut, 'et whuch'a sulhyih.”

12 'Et njan huwu ninínizut hoh Mary bukoo 'et howu ninya, 'en John Mark be'ama. 'Et lhanah dune 'ilhúhowezdel 'ink'ez tenahudedli.

13 'Et Peter yoo 'az ts'ih ndati whudulhghalh hoh ts'ekeyaz 'et 'ut'en, Rhoda 'en hiyúlhni, 'et ndati ninínya hoh yudánts'o.

14 'Et 'ahoh Peter 'utni natsíyoodelhúts'it hoh hóont'i k'et, 'aw dacha'dutítil 'ink'ez 'ants'ih koo danálgai 'ink'ez, “Peter ndati siyin!” húbulhni.

15 “Nyeni hooel hoh 'udini,” hiyúlhni. 'Et whunts'ih, “Alha' dusni,” ni zeh 'utni hoh, “Awundooh, bulizas 'ut'en,” hutni.

16 'Et whutah Peter ndati whudulhghalh zeh 'utni. 'Udek'elh'az hoh hiba da'duteztan, tube huba hooncha hitelh'en hoh.

17 'Et huba núlhni hoh t'ehudoosnih hubúlhni 'ink'ez huba hukw'u nuhúlhye daja hoh

neMoodihti tsak'ehiya'ai hoh tenaínilhti. “James 'ink'ez 'o 'unnah huba 'alha' hoont'ah ts'iyawh hubudóohni,” hubúlhni. 'Aw 'et 'uts'un hubughu whenája.

18 'Et bundada nehughan huwuhinli Peter hik'énentai hoh whewhunujut whe lhtahúwhunt'ai, “Peter 'en dája,” lhahudútni.

19 'Et Herod, “Peter hikunoota,” hubúlhni. 'Aw nahayólh telh ghaít'ah 'et ndunnah yughinle hubuhoodalhkut 'ink'ez, “Huboohooghan,” hubúlhni. 'Et hukw'elh'az Herod, Judea ts'ih whenya 'et whuts'un Caesarea ts'ih chah 'ét'en.

'Aw 'et Herod datétsah

20 'Et ndunnah nat keyah Tyre 'ink'ez Sidon whut'en, 'en Herod tube cho hubulh húnilch'e, 'et lhanah hinli Herod highu nindel. Ndun Blastus 'en hubudayi cho bukoo yuba huwunli, 'en ts'ún nehidelti. 'Et 'ants'ih Herod highu nindel 'ink'ez huba soo' hooleh hits'u húkwa' 'utni, hubudayi cho bukeyah ts'ih whuz de zeh hiya'alh, 'i whuz hakat 'et huwa.

21 'Et dzin huba hoozi Herod 'et hubudayi cho naih yé naja 'ink'ez kw'uts'uzda buba yint'ah, 'i yuk'etl'adida. 'Et whuts'un dune hubulh yálhtuk.

22 'Et ndunnah dune 'ahúlzul hoh hahuyih, “Aw dune ilah 'int'ah yalhtuk, Yak'usda unli 'utni!” hiyúlhni.

23 'Et Herod 'aw Yak'usda chadílhti, 'et huwa Yak'usda bulizas khunyaz Herod nduda yulhtsi 'ink'ez 'usgoo yulh haneldo, 'et hukw'e dazsai.

24 Yak'usda bughunek ndulcho hoh t'enudzun sulí, 'ink'ez lhanah dune huba 'alha' yint'ah sulí.

Barnabas 'ink'ez Saul bulh Ndoni 'utáhalti 'ink'ez whebalh'a

²⁵ Barnabas, Saul bulh 'uhuw hulh'en lhahódinla hoh, Jerusalem ts'ih hanáhedel, John Mark 'en dulh 'uhíyul'en.

13

¹ 'Et keyah Antioch Sizi bugha 'ilhuhowezdel bulunah Yak'usda be nus whúnilh'en 'ink'ez bulunah Yak'usda bughunek hubuhodulh'eh 'en chah 'et hudélhts'i. Ndunnah dune, 'en bulunah 'uhint'ah, Barnabas, 'ink'ez Simeon, 'en dune dulhgus hiyúlhni, Lucius chah, Cyrene whut'en 'int'ah, Manaen, 'en yun whu moodih, Herod yulh nézyi, 'ink'ez Saul chah 'int'ah.

² Soo saha'húdelya 'ink'ez neMoodihti hiba 'út'en whutah, Ndoni ndo búlhni, “Barnabas 'ink'ez Saul bulh suba 'udun nébutalhtelh, ndi 'ut'en hubugha iní'ai, 'i 'uhiyooleh 'et wheni.”

³ 'Et doo chah zeh soo saha'húdelya 'ink'ez tenahudedli hoh hubutsi k'ehudalnik 'ink'ez whébahalh'a.

Barnabas, Saul 'ink'ez hubulh 'út'en chah, 'en Cyprus noo k'éhindel

⁴ 'Et Ndoni hubutéh'a hoh Barnabas 'ink'ez Saul bulh Seleucia ts'ih hunindel, 'et whuts'un noo Cyprus hiyúlhni whuz huninki.

⁵ 'Et keyah Salamis ts'ih hunindel hoh Lizwif hubuluglez 'et Yak'usda bughunek be yáhalhtuk. John Mark 'en chah bula 'ut'en 'et wheni dulh 'uhíyul'en.

⁶ 'Et ndi noo ndulyez hoh hiye oosudel 'ink'ez Paphos ts'ih hunindel. 'Et ndun duyun, Joshua

buye' hiyúlhni, Lizwif unli, 'en Yak'usda be nus whunílh'en la'dudil'i, 'en chah 'et 'usda.

⁷ 'Ink'ez njan noo k'ut whumoodih, Sergius Paulus hiyúlhni, 'en dune whunih 'int'ah, 'en ndun duyun yulh dune unli. 'En Barnabas, Saul bulh, “Anih,” hubudáni Yak'usda bughunek dutéts'o hukwa' ninzun 'et wheni.

⁸ 'Et whunts'ih ndun duyun Greek bughunek k'una'a Elymas chah hiyúlhni, 'en Yak'usda bughunek yuch'a yunílh't'uk 'et hukwa' yulh'en.

⁹ 'Et Saul, 'en Paul chah hiyúlhni, Ndoni k'une' yul'en hoh soo cho yunen ts'ih yunilh'en

¹⁰ 'ink'ez 'uyúlhni, “Netsudule buye', ndai unzoo, 'i ts'iyawh buch'a déntni. Soo hoontsi' hoh dune naní'ah ts'iyawh hoont'i, Yak'usda bughunek 'i chah whuts'it khunek naoolhtsilh hukwa 'ílh'en.

¹¹ Yak'usda nyulh húnilch'e 'et hoh 'aw chaoza'en tanleh 'astl'iyaz wheni!” 'Et 'ahoh ndun Elymas, dulhgus, 'i buna k'eínde, 'ink'ez chawhés'en suli. 'Ink'ez dune yula t'az nítelhyalh hukwa hahuyih.

¹² 'Et noo k'ut whumoodih njan dahooja ho'en hoh, Yak'usda buba 'alha' yint'ah suli. N dai neMoodihti bugha whehiyoodalh'i 'i tube huba hooncha.

Barnabas, Paul bulh Antioch Pisidia buyun k'ut whuz'ai whuz hunindel

¹³ 'Et Paul 'ink'ez yulh nudelh tubulh Paphos 'et nus nihuzki hoh Perga 'et Pamphylia whuz'ai whuz huninki. 'Et John Mark buk'enaja 'ink'ez Jerusalem ts'un whenája.

14 'Et Perga whehúndel hoh 'o 'un Antioch, Písidia whuz'ai, whuz hunindel. 'Et Lizwif nahulyis dzin hubuluglez dahúnindel 'ink'ez nátl'ahudelts'i.

15 Moses bughunek 'uk'une'úsduuz, 'i 'ink'ez Yak'usda be nus whúnih'en bughunek chah hik'eyailhtuk hukw'elh'az, Lizwif luglez whumoodih Paul, Barnabas chah, 'en hubuhútni, “Nelhutsinkah, khunek hiye úlhtus, 'i aht'i t'eh, ndunnah dune hubulh yátelhtuk hukwa'uzninzun.”

16 'Et Paul didinya 'ink'ez buts'un didílnik hoh hubulh yáwhenilhtuk 'ink'ez ndó bulhni, “Sulh dune 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en chah, k'us ndan Yak'usda delhti, 'en soo zelhts'ai.

17 Israel hubuts'uh huhanzut buYak'usda 'en netsuh whudelhdzulh 'utaháooobanla 'ink'ez Egypt whut'en bunalh híncha hubulhtsi. 'Et hukw'elh'az Yak'usda whelhtus 'et hoh ndunnah Egypt whut'en bukeyah whuts'ahanaóobanla.

18 'Ink'ez dune chahóot'ih ts'ih 'et dit lanezi naodezulh whutah, 'et hich'a ne'ut'en, 'et whunts'ih k'úne' bul'en hoh inle.

19 'Et skwunlai 'o 'at nat dédowh (7), 'en Canaan whuyun k'ut whuzdla, 'et hudelhts'i, 'en Yak'usda hoolah hubulhtsi, 'ink'ez 'et ndunnah budune, 'et bukeyah whulhtsi.

20 'Et 450 naodezut whutah 'et dune hanle. 'Et hukw'elh'az Yak'usda be nus whuníh'en Samuel whusatéyalh whuts'un lhanah hoh bumoodih inle.

21 'Et hubudayi cho ka' hutni hoh, Saul, Kish buye', 'en Yak'usda bugha inílhiti. 'En Benjamin yek'edínzut 'ilhunuh 'int'ah, 'ink'ez dit lanezi naodezulh 'et hubudayi cho inle.

22 'Et Saul Yak'usda whusanáyalhti hukw'elh'az

hoh 'et David 'en hubudayi cho yulhtsi 'ink'ez Yak'usda 'en yughi yalhtuk hoh ndutni, 'David, Jesse buye', 'en sudzi k'ah ts'ih dune unli. Ts'iyaintsuk hoh suk'úne' tet'en ho' 'int'ah.'

²³ Sizi, David yuts'uh haínzut, 'en Israel hubuts'uh huhanzut hubutelhyis wheni Yak'usda hubuts'ítelh'a hubuts'úyoozi inle 'et huwa.

²⁴ 'Et Sizi whe'dutet'ilh whutsuh 'et John dune too be 'ulh'en Israel hubuts'uh huhanzut hubulh yálhtuk, lubeshi whuch'a hubeni náhondunoooleh 'ink'ez too be' hoolneh, hubúlhni.

²⁵ 'Aw 'et John dune too be 'ulh'en dude 'ut'en lhai whutele hoh 'et hubúlhni, 'Ndan usdli nahzun? 'Aw ndun buba ilh'i, 'en ílah 'ust'ah, 'et whunts'ih whunulh'en, sunteyalh ho' 'int'ah. Buke hana'tesdlelh 'et wheni whunts'ih 'aw huba soo cha'lhudzooch," hubúlhni.

²⁶ 'Et Paul'o 'un ndo búlhni, "Sulhutsinkah, Abraham yekédinzut, 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en, ndunnah Yak'usda ts'un tenadudli, nuhwheni ts'iyawh, wheni chah, ndi khunek 'i netelhyis wheni nets'ó tl'adelts'ut.

²⁷ Jerusalem 'et whut'i 'ink'ez k'une'nuwhuhul'en chah 'aw t'ehinízun neulhyis 'int'ah. Lizwif nahulyis dzin totsuk ndi Yak'usda be nus whunilh'en 'uk'une'úsduguz buk'eyatuk, 'et whunts'ih 'aw hubeni tachaoodulhts'it. Sizi datétsah ts'ih be' highenya, 'et huwa Yak'usda be nus whunilh'en bughunek 'alha' 'int'ah hiyulhtsi.

²⁸ 'Et 'aw hukwa hizoolhghelh hoolah, 'et whunts'ih Pilate 'en highu tédudli hizoolhghelh ka.

²⁹ 'Et ndi bugha 'uk'une'úsduguz, 'i dája ni hoh tune'hiyulh'en hoh lhdulalhgus k'ut nihinilhti,

'ink'ez wheyehíyalhti.

³⁰ 'Et whunts'ih Yak'usda yaidla tah nahighílhna.

³¹ 'Et Galilee 'ink'ez Jerusalem whuts'un yúlh lhusudel, 'en hukw'elh'az lhat dzin whuts'un hiya'en. 'En Israel hubuts'uh huhanzut whébontelhtun hinli.

³²⁻³³ 'Et wheni njan whusats'ándel khunek unzoo, 'i buk'unats'otelnuk. 'I Yak'usda netsuh whudelhdzulh, 'en buts'un datenilh ni, k'an wheni, buts'uh hats'ánde nenalh 'et 'en Sizi nahighílhna. 'Ink'ez ndi bulh nankoh Shun 'uk'une'úsduguz, 'i chah ndutni,

'Nyun Si suYe' 'unint'ah,
k'an dzin, nye'aBá síli,' ni.

³⁴ 'Et Sizi nahighílhna 'ink'ez 'aw buyust'e telhjut ts'ih natoalts'it ghaít'ah. 'Et hubugha Yak'usda njan ndutni,

'Ndai bugha 'ét'en unzoo, 'i David buts'un yóozizi inle, 'i k'an nuhgha tés'alh.'

³⁵ 'Et 'udun 'uk'une'úsduguz, 'i chah ndutni,
'Yak'usda 'aw dulh 'int'ah dezti buyust'e wulhjut ghaít'ah yulhtsi.'

³⁶ 'Et David soo hoh Yak'usda k'úne' 'ust'en khuna whutah. 'Et dazsai hoh ndunnah butsuh whudelhdzulh 'uhudinla, 'et whuyihiyalhti 'ink'ez ílhjut.

³⁷ 'Et whunts'ih ndun Yak'usda nahighílhna, 'en 'aw buyust'e chaílhjut."

³⁸⁻³⁹ 'Et Paul 'o 'un ndutni, "Sulhutsinkah nuhwheni, ts'iyawh, 'alha' hoont'ah ndun Sizi dája 'et huwa nuhwhulubeshi nawhuná'dutedoh. 'Et t'ewhunóhzin ndai Moses ye náhezya, 'i bugha 'aw ts'ah'un dune tehle ghaít'ah inle. 'Et whunts'ih k'us

ndan Sizi Gri huba 'alha' yint'ah, 'en hubulubeshi ts'iyawh hoolah huba whulh'tsi hoh ts'ah'un dune tele.

⁴⁰ Huwahli ndet Yak'usda be nus whunilh'en huwu yahalhtuk, 'et nohwhulh 'uhóneh gunih!

⁴¹ 'Et ndutni,
'Ughuhedloh ndet huwú ni untehzut,
'ink'ez yatéhdlah.

Ndi yun k'ut delhúts'i whutah,
'i lhk'uz teh whunwhunelhtan,
'et whunts'ih 'aw nuhwhuba 'alha hot'e ghaít'ah tele."

⁴² 'Et Paul, Barnabas bulh Lizwif luglez huwu nahutest'az hoh 'udun yun k'ut whut'en, "Nats'ulyis dzin t'eh nets'u nátooh'tas, 'ink'ez doo chah zeh ndi khunek bugha yalhtuk, 'i bugha nelh yaóolhtuk," hubuhútni.

⁴³ 'Et lhtahanahedel hukw'elh'az Paul, Barnabas bulh nahutest'az hoh Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en, ndan Lizwif ts'ih nalhíya hiyuntezdel. 'Et Paul, Barnabas bulh, hubulh yahúlhtuk, "Yak'usda nuhts'un yé unzoo, 'i zeh bugha yinkak doolhúts'i," hubuhútni. 'Et hoh budzi ulhtus hubuhulh'tsi.

⁴⁴ 'Et 'o 'at nats'ulyis dzin 'ankw'us ts'iyawh keyah hudelhúts'i, 'en Yak'usda bughunek hiyootuzélhts'ilh wheni 'iluhowezdel.

⁴⁵ 'Et Lizwif 'iluhowezdel hubunilh'en, 'oonih zeh ye dezbun suli hoh Paul hiye dúdulh 'ink'ez hiba whuts'it. Daja ni, 'et chah whuch'a yáhalhtuk.

⁴⁶ 'Et whunts'ih Paul Barnabas bulh 'o nus hoolhtus hoh yahulhtuk, "Ndi Yak'usda bughunek 'i nuhwheni choo be nohwhulh yaóolhtuk huba' hoont'ah. 'Et whunts'ih bukacha'nuzáhzun t'eh, 'ink'ez 'ilhuz khutehna huba soo cha'lhudzoo

na'dunáhdzun t'eh, 'ants'ih nuhwhuba 'uhoont'ah náhzun, 'et whute! 'Aw 'et 'udun yun k'ut whut'en, 'en buts'un tadút'us!

⁴⁷ 'Et ndi khunek 'i neMoodihti ye néts'unahezya 'i 'int'ah, 'et njan ndutni,

'Nuhwheni ndunnah 'udun yun k'ut whut'en be whét'en, 'i huba tehle.

'Et whuz na'a yun k'ut ndulhcho hoh chah nuhgha dune hudutejih," ni, Paul.

⁴⁸ 'Et 'udun yun k'ut whut'en 'uhudánts'o hoh, huhoont'i hoh neMoodihti bughunek hiba whudélhti 'ink'ez ndunnah 'ilhuz khutena huba 'utahálya huba 'alha' hoont'ah suli.

⁴⁹ Ndulhcho hoh 'et keyah neMoodihti bughunek nudúls'tut suli.

⁵⁰ 'Et ndunnah dune hinchá, 'ink'ez ndunnah ts'ekoo hinchá soode'a 'uhint'ah, 'en, Yak'usda ts'un tenahududli hinli, bulunah Lizwif bughe' hoolnih 'uts'un húbonilht'uk hoh Paul, Barnabas bulh hube húzula suli, 'ink'ez dukeyah k'unabontezyoot.

⁵¹ 'Et huwa 'et keyah whulez ch'a hubukegwun nahíyanghat 'ink'ez keyah Iconium ts'ih huni'az.

⁵² 'Et Sizi yugha hoodul'eh Antioch hudelhts'i Ndoni be hilhtus súli 'ink'ez tube cho honélnik.

14

Iconium whut'en khunek unzoo, 'i hidánts'o

¹ 'Et Iconium ts'ih huni'az hoh 'et chah nduhóoja. Paul, Barnabas bulh Lizwif luglez ts'ih huni'az hoh dega nus soo hubulh yáhalhtuk, 'et huwa tube lhanah Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en chah Sizi huba 'alha' 'int'ah huzdli.

2 'Et whunts'ih ndunnah Lizwif be 'alha' hoont'ah chahiyílhchulh, 'en ndunnah 'udun yun k'ut whut'en hubeni 'uts'un hubunilht'uk hoh ndunnah huba 'alha' hoont'ah buch'a nahulhúya.

3 'Et whunts'ih ndunnah whel'a 'en sa 'et hanke. 'Aw chahuníljut hoh neMoodihti bugha hubulh yahúlhtuk daja hoh Yak'usda ndunnah dune ye únzoo, 'i be hubuts'un únzoo howu yahalhtuk. 'Et Yak'usda njan hooncha 'ink'ez huwa 'ét'en tuné'hut'en hubulhtsi. 'Et huwa bughunek 'alha' 'int'ah t'ehonínzun sulí.

4 'Et keyah 'ilhohuwezdel bulunah, 'en Lizwif ts'un nihudendel 'ink'ez bulunah chah whel'a 'en ts'un nihudendel.

5 'Et 'udun yun k'ut whut'en, Lizwif chah, 'ink'ez k'une'nuwhuhul'en tubulh, whel'a 'en tenabe' whebonilh'en 'ink'ez tse be hubotuzelghelh hukwa' huninzun.

6 'Et whel'a 'en whulh 'úhudants'o hoh, keyah Lystra 'ink'ez Derbe, Lycaonia hoh whuzdla, whuz buch'a whetsihalhdel, 'et whunat chah.

7 Whuz khunek unzoo, 'i be hubulh yahúlhtuk Lystra 'ink'ez Derbe whut'en whel'a 'en khunek unzoo, 'i be hubulh yahúlhtuk.

Lystra 'ink'ez Derbe whut'en khunek unzoo, 'i hidants'o

8 Lystra 'et 'ilhunuh dune buke déchadusnik 'et whut'i, 'en whuzdli whuts'un 'aw nuchasyah.

9 'Et usda 'ink'ez Paul yalhtuk yoozélhts'ai. 'Et Paul yunilh'en, t'éoonínzun ndun dune buba 'alha' hoont'ah 'et hoh soo ná'tetnilh ninzun, 'et soo cho yunen ts'ih yunilh'en hoh

10 soo 'ultus 'uyúlhni, “Didinyih 'ink'ez ts'ah'un na'a sinyin!” 'Et ndunnah dune didillhah 'ink'ez 'aw 'et nádinya.

11 'Et ndunnah 'ilhuhowezdel Paul daja hinilh'en hoh soo 'ultus hubughunek, Lycaonia k'una'a, 'uhutni, “Neyak'usda, 'en chah yinkak dune k'una'a 'uhint'ah huzdli 'ink'ez ndus de nets'un hahá'az.”

12 Barnabas 'en hubuyak'usda Zeus be náhiyoozi 'ink'ez Paul chah 'uyoon hubuyak'usda Hermes hiyúlhni, 'en be náhiyoozi, 'en yalhtuk 'int'ah 'et huwa.

13 Hubuyak'usda Zeus hiyúlhni 'en bunáwhulnuk, soo keyah yoo 'az ts'ih 'et luglez huwhulh'ai, 'en musdus dune 'ink'ez 'indak 'i keyah dati 'et nihíninla. Ndunnah 'ilhuhowezdel whel'a 'en hubuts'i hidutélhk'un 'et wheni.

14 'Et Barnabas, Paul bulh 'aw 'et ndunnah dune dahútenilh whulh 'úhudants'o hoh, huba dzuh k'et dunaih k'uhídutelhúch'ul* 'ink'ez 'ilhuhowezdel nus buniz 'et nihúlgai 'ink'ez soo 'ultus 'uhutni,

15 “Di ka 'et ndaht'en? Nuwheni chah nuhk'una'a dune ts'inli, 'aw Yak'usda chats'ílah ho' ts'int'ah. Njan khunek unzoo, 'i nuhghá uzte'alh 'et wheni whusaidút'az. Ndi be natsi' unli, 'i nuhyak'usda buch'a naóolhuyeh 'ink'ez Yak'usda khuna 'en buts'un naóolhuyeh. 'En 'int'ah yaz, ndi yun k'ut, yatoo chah, 'ink'ez ndai buk'ut hoonli, 'i ts'iyawh 'uyínla ho' 'int'ah.

16 'Et whuts'uh da k'úne' hut'en, 'et whunts'ih húbuts'u hachawhus'ak.

17 'Et whunts'ih 'ahoolhyez dunábunultun hoh ndus de 'ut'en unzoo, 'i 'uyulh'en, 'i be ndi chan

---

* 14:14 'Et whuz na'a Lizwif hube 'ut'en buba dzuh t'eh.

nalhtih, 'i 'ink'ez hanéyeh 'i chah soo 'et 'ut'en yílh'i. 'Et whuz na'a ts'u yi, 'i chah nuhghat'aih hoh nuhdzi chah hoont'i yílh'i.”

18 Ndunnah 'ilhuhowezdel whel'a 'en buts'un hidut'élhk'un, 'et whuch'a 'ankw'us hubuhotun ghaít'ah, 'et whunts'ih Paul bughunek be k'ah hubuhootun.

Paul tse be hituzelghulh hukwa' huninzun

19 'Et bulunah Lizwif Antioch Pisidia whuz'ai 'ink'ez keyah Iconium chah, 'et keyah Lystra ts'ih haníndel 'ink'ez ndunnah Lystra whut'en 'ilhuhowezdel, 'en ts'iyawh hits'un nint'uk hukwa' hut'en. 'Et huwa Paul tse be hízelhghi 'ink'ez dazsai zeh hininzun. 'Et keyah yoo 'az ts'ih 'et nihininguz.

20 'Et whunts'ih Sizi Gri yugha hoodul'eh higha wezdel hoh dinadíja 'ink'ez keyah ts'ih whenaja. 'Et 'om bun dzin Barnabas bulh keyah Derbe ts'un whehá'az.

Paul, Barnabas bulh Antioch Syria whuz'ai ts'ih whuz nahutest'az

21 'Et Paul, Barnabas bulh keyah Derbe 'et khunek unzoo, 'i be hubulh yahúlhtuk hoh lhanah Sizi k'úne' hut'en huzdli. 'Aw 'et Lystra ts'ih whenáhet'az. 'Et Iconium ts'ih chah 'ink'ez Antioch, Pisidia whuz'ai hoh wheghah chah lhuhúz'az.

22 Ndunnah yugha hoodul'eh soo budzi ulhtus hoh ndet huba 'alha' hoont'ah whulh hóoyin hubuhulhtsi, 'ink'ez ndo bahútni, “Lhat hoh dzuh nuts'ude, 'et whunts'i whuz na'a nts'e Yak'usda hubudayi cho unli 'et dáztedulh huba' hoont'ah.”

23 Ndet Sizi Gri bugha 'ilhuhowezdel dune tsuh whudelhdzulh huba 'utaháoobanla. 'Et

tenahududli 'ink'ez saha'húdelya hoh whuz na'a neMoodihti huba 'alha' hoont'ah 'en tl'ábahanla.

²⁴ 'Et Pisidia whuyun k'ut lhuhuz'az hukw'elh'az 'et Pamphylia ts'ih huni'az.

²⁵ 'Et Perga whut'en chah Yak'usda bughunek be hubulh yahúlhtuk 'ink'ez nyoh Attalia ts'un huni'az,

²⁶ 'ink'ez 'et whuts'un Antioch ts'ih nahúsduki. Ndet keyah Paul Barnabas bulh Yak'usda be 'ut'en k'ah butl'aháhonla inle. 'Aw 'et ndi 'ut'en lhahídinla hoh 'uhoont'ah.

²⁷ 'Et Antioch ts'ih nahunt'az hoh Sizi Gri yugha hoodul'eh, ts'iyawh 'ilhóhubughezda 'ink'ez nts'oh teh Yak'usda bugha ne'húst'en 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en chah be 'alha' hoont'ah, 'i hiyít'i suli hutni hoh hubulh nahuw hulnuk.

²⁸ Sa yugha hoodul'eh hubutah hanke.

15

Paul, Barnabas bulh Jerusalem ts'ih whel'a 'en 'ink'ez dune tsuh whudelhdzulh hubulh 'il-huhwezdel

¹ 'Et bulunah dune Judea whehudíndel keyah Antioch ts'ih hunindel 'ink'ez ndunnah huba 'alha' hoont'ah Moses bughunek 'uk'une'úsduzug, 'i bugha buka dune ahli, 'i k'ut nuwhuhúzt'us t'eh, 'aw 'et t'eh zeh dutehjij, whuz na'a wheooboo-hoodalh'i.

² Paul, Barnabas bulh tube cho Moses bughunek 'uk'une'úsduzug, 'i bugha dája hutni 'et hubugha lhenah nihúwhunt'ai, ndunnah Judea ts'ih hahándel tubulh. 'Et huwu lhgha 'úhudeja hoh Paul, Barnabas, 'ink'ez 'uyoon Antioch whut'en tubulh, Jerusalem ts'ih toodelh 'ink'ez whel'a 'en

ndunnah dune tsuh whudelhdzulh hubulh huwu yahoolhtuk hubuhútni.

³ 'Aw 'et Sizi Gri bugha 'ilhuhowezdel, ndunnah whel'a 'en whebahalh'a. 'Et Phoenicia 'ink'ez Samaria whutuh lhuhúz'az hoh 'udun yun k'ut whut'en dahúja Yak'usda ts'un náhulhéya hubuhútni hoh tube cho ndunnah Sizi Gri k'úne' hut'en huhóont'i suli.

⁴ 'Et Jerusalem ts'ih huni'az hoh ndunnah Sizi Gri bugha 'ilhuhowezdel tube cho hubanelhnik. Ndunnah whel'a 'en 'ink'ez dune tsuh whudelhdzulh, 'en hubulh náhuwhulnuk Yak'usda bugha nts'oh teh ne'whust'en 'et hubugha.

⁵ 'Et bulunah huba 'alha' hoont'ah, Pharisee hubulh hudedoh, 'en dihudíndel 'ink'ez 'uhutni, "Udun yun k'ut whut'en hika dune unli, 'i k'ut hubatet'us 'ink'ez ndi Moses bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i k'úne' hóot'en hubadooni huba' hoont'ah."

⁶ 'Et whel'a 'en 'ink'ez dune tsuh whudelhdzulh ts'iyawh 'ilhuhowezdel 'ink'ez njan 'uhutni hukw'u nuhúhulhye.

⁷ Sa hukw'u nuhúhulhya hoh Peter didinya 'ink'ez ndo búlhni, "Sulhutsinkah t'eonáhzun 'uda hoh Yak'usda nuhtáhasálhti Yak'usda bughunek unzoo, 'i bugha 'udun yun k'ut whut'en hubulh yaóolhtuk ka, khun si sudóots'o 'ink'ez huba 'alha hot'e ka.

⁸ 'Ink'ez Yak'usda dune dahínt'ah t'eobunínzun, 'et huwa 'udun yun k'ut whut'en, 'en chah hubuk'entsi' hoh wheni danénla da whuz na'a ndunnah chah Ndoni hubuyudélts'ut ho' hoont'ah.

⁹ Wheni Lizwif ts'inli 'ink'ez 'en 'udun yun k'ut whut'en hinli 'et whunts'ih 'aw lhelhts'un

na'a lhene'ílh dzun. 'Et hoh ndunnah Sizi Gri huba 'alha' hoont'ah suli 'et huwa bulubeshi huba yuna'dalhde.

¹⁰ Ndi Moses bughunek 'uk'une'ús duguz, 'i wheni 'ink'ez netsuh whudelhdzulh, 'en whunts'ih 'aw ts'ah'un na'a hukw'ú nucha'hit'il inle. 'Et 'ink'ez k'an di ka Yak'usda 'en óolhdzih ho' dahni? Ndunnah yugha hoodul'eh 'uhót'e ghaít'ah teh huba né'dahni.

¹¹ 'Et nts'e na'a 'uwhutét'ilh? Neba 'alha' hoont'ah 'ink'ez nts'e na'a 'uhint'ah, whuz na'a wheni chah Sizi Gri neMoodihti ye únzoo, 'i be uzdoojih ka neghá whunt'ai."

¹² 'Et soo hudelhts'i ts'iyawh t'ehudusnih, Barnabas, Paul bulh nahuw hulnuk whutah 'udun yun k'ut whut'en hubutah nts'e na'a Yak'usda bugha hooncha 'ink'ez huwa 'ét'en tuné'hust'en 'et hubugha.

¹³ 'Et yahulhtuk 'ustl'e' 'uhudeja hoh James didinya 'ink'ez utni, "Sulhutsinkah soo sih soo zélhts'ai!

¹⁴ Simon k'an nuhwhudáni, nts'e na'a Yak'usda 'udechoo ndunnah 'udun yun k'ut whut'en dinabunelhútan hoh dune hubutah 'utahaóobanla. 'En 'uhuja Yak'usda boozi dezti hiyulhtsi."

¹⁵ 'Et James 'o 'un ndutni, "Et Yak'usda be nus whunilh'en hubughunek 'uk'une'ús duguz, 'i ts'iyawh lhgha 'uhudeja hoh ndutni,

¹⁶ "Et hukw'elh'az whusanátesdahl, ni neMoodihti, "Ink'ez David bukoo naoonankat, 'et dinaoodutés'alh 'ink'ez yahónkat chah soo ná'whutesdlilh, 'ink'ez lhanaooduteslilh.*

---

* **15:16** David hík'edinzut doo cha hubudelhti naoobulhtsi, ni ho 'utni.

17 'Et whuz na'a ndunnah dune 'et nenínkat chah skahunóota 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en, ndunnah sich'oh suba 'udunébunila soози be hiyozi ka, 'en chah skahúnoota, neMoodihti utni. 'En 'int'ah ndi ts'iyawh 'uhóonla.

18 Yak'usda ndi yun 'itelilh 'et whutsuh whudelhdzulh nus de dawhútet'ilh 'et ts'iyawh t'oonínzun."

19 'Et James 'o 'un ndo búlhni, "Si 'et ndunúszun ndunnah 'udun yun k'ut whut'en, ndunnah Yak'usda ts'un nalhúya, 'aw huba hoontsi' ts'ih 'uhot'e huba cha'hóot'ah.

20 'Et whunts'ih buts'ó k'e'ts'ooges 'ink'ez hubuzdóoni, 'Ndai ts'uyi, 'i hubuyak'usda 'uk'eltsi, 'i hits'un hítulhdelh 'et buch'a' nenjoot ho' 'int'ah, khun teh wah'alh gunih. Ts'ekoo k'us dune bulh tinta' 'ooht'en gunih. Khunai buze 'úsduguz, 'i 'ink'ez 'uskai tananji, 'i wah'alh gunih, 'ink'ez 'uskai chah wahnai gunih.'

21 'Et 'alha' hoont'ah Lizwif luglez 'et nats'ulyis dzin totsuk sa whuts'un Moses bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i buk'eyatuk 'ink'ez keyah totsuk chah bughunek hiye búbulh yalhtuk," ni, James.

Whel'a 'en 'ink'ez dune tsuh whudelhdzulh 'udun yun k'ut whut'en hubuts'un k'e'hanguz

22 'Et ndunnah whel'a 'en chah, dune tsuh whudelhdzulh, 'ink'ez Sizi Gri bugha 'ilhohuwezdel tubulh lhulh lhugha 'úhudeja hoh Paul, Barnabas bulh Antioch ts'ih hubulh te'us 'utahábotelhtelh. 'Et Judas, 'en Barsabbas hiyúlhni, 'en Silas bulh 'utahaóobahalhti. 'Et huba

'alha' hoont'ah hubutah ndunnah nanah, 'en soo whunih hinli.

²³ 'En ndi hik'une'úzguz, 'i hubutl'ahíya'ai, 'i ndutni,

“Wheni whel'a 'en, dune tsuh whudelhdzulh, 'ink'ez huba 'alha' hoont'ah chah Jerusalem delhúts'i, wheni ts'iyawh nuhts'o k'e'ts'uges, newhulhutsinkah, 'udun yun k'ut whuzdli, keyah Antioch, Syria 'ink'ez Cilicia yun k'ut delhts'i, Dahooja nuhts'utni.

²⁴ Whulh 'úzdits'o bulunah dune netahaíndel nuhts'un hunindel 'ink'ez tink'us na'a 'unohuhútni. ‘Moses bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i buk'une' 'ooht'en 'ink'ez buka dune ahli, 'i k'ut nahuhoot'us.’ Ndi khunek 'i be tink'us nahonilht'uk, 'aw wheni ndo buts'útni 'ilah ho' hutni.

²⁵ 'Et huwa 'ilhuts'owezdel 'ink'ez ts'iyawh lhgha 'úzdeja hoh dune whunih 'en nuhts'un uztel'h'alh 'utahaóobats'alhti 'ink'ez soo ndunnah hubuk'ets'intsi Barnabas 'ink'ez Paul bulh hubulh hútoo'as 'et wheni.

²⁶ 'En 'uhuja Sizi Gri, neMoodihti, bughunek be yáhalhtuk hukw'é dahootsah tulih t'ehonanzun 'et whunts'ih.

²⁷ 'Et Judas 'ink'ez Silas nuhts'ú buztel'h'alh, 'en dich'oh daja ts'utni hoh nuhts'un k'e'ts'anguz, 'et ts'iyawh buzek whe ndun whuduteni.

²⁸ 'Et Ndoni 'en bulh lhgha 'úzdeja 'aw 'o 'un chah howu whúlna nuhwhuba ts'uhólh'i hukwa cha'uznínzun. Ndet k'an nuhghá whunt'ai whuz na'a zeh 'ooht'e hukwa' uzninzun.

²⁹ Ts'uyi, 'i hubuyak'usda k'edeltsi ts'un tulhdelh, 'i wah'alh gunih! 'Uskai chah, khunai buze 'úsduguz, 'i buzkaí tananji, 'i chah wah'alh gunih!

'Ink'ez ts'ekoo k'us dune bulh tinta' 'ooht'en gunih!
'Et whuch'a kxahdli t'eh, 'et sih soo 'óoht'e. 'Aw 'et zeh.”

³⁰ 'Et khunek na'a 'en whéooabahalh'a hoh Antioch ts'ih hunindel. 'Et ts'iyawh huba 'alha' hoont'ah 'ilhobughezdla 'ink'ez dustl'us hubutl'ahíya'ai.

³¹ 'Et ndi hubuts'un k'ehanguz 'i hik'eyailhtuk hoh buk'une'úsdugez, 'i bugha hubudzi ulhtus nasdli 'ink'ez tube huhóont'i.

³² 'Et Judas, Silas bulh hedich'oh chah Yak'usda ba nus whunilh'en hinli, 'ink'ez huba 'alha' hoont'ah sa hoh Yak'usda bughunek be hubulh yahalhtuk, 'et hoh soo hubudzi unzoo 'ink'ez hilhtus chah hubuhulhtsi.

³³ 'Et hukw'elh'az dzuh sa hubuzih hudelhtsi. 'Et huba 'alha' hoont'ah ndunnah khunek na'a 'en nts'ez de hahándel ts'ih whuz hubudzi hoont'i hoh whel'a 'en hubuts'un whenábahalh'a.

³⁴ 'Et whunts'ih Silas 'en 'aw 'et teda buba hoonzoo ho' hoont'ah.

³⁵ 'Et Paul, Barnabas bulh Antioch 'et chah 'et hanke, 'uyoon chah hubulh khunek unzoo, 'i be hubulh yahúlhtuk 'ink'ez neMoodihti bughunek bugha wheóobuhodulh'eh.

Paul, Barnabas bulh ndun John, Mark hiyulhni, 'en bugha lhch'a hust'az

³⁶ 'Et hukw'elh'az dzin Paul, Barnabas 'uyúlhni, “Nts'e keyah totsuk neMoodihti bughunek be yats'ulhtuk, nelhutsinkah hubuts'un nunaoodút'as 'ink'ez nahot'alh dahínt'ah simba.”

³⁷ 'Et Barnabas, John, Mark hiyulhni, 'en dudulh tóo'as hukwa' ninzun,

³⁸ 'et whunts'ih Paul 'aw ts'ah'un buba cha'hóot'ah. Hoh da Pamphylia bughu whenája

'ink'ez 'ut'en hubulh lhachaídilil, 'et huwa hubulh 'útenilh, 'aw Paul hukwa cha'nízun.

³⁹ 'Et tube lhenah 'ahudeja k'et, lhch'a nahust'az. Barnabas, Mark dulh 'iyílya 'ink'ez Cyprus ts'ih whenahedúki.

⁴⁰ 'Et Paul, Silas hubutahaíyalhti 'ink'ez huba 'alha' hoont'ah Yak'usda tl'aóobahanla ye únzoo, 'i be hubughole ka, 'et hukw'elh'az whenáhet'az.

⁴¹ 'Et Syria 'ink'ez Cilicia whuyun k'ut whutah lháhuz'az, 'ink'ez Sizi Gri bugha 'ilhuhowezdel 'o nus hubudzi ulhtus hubuhulhti.

16

Timothy, 'en Paul Silas hubúlh tez'az

¹ 'Et Paul 'en keyah Derbe 'ink'ez Lystra ts'ih ninya. Whuz 'ilhunuh dune buba 'alha' hoont'ah Timothy hiyúlhni, 'en hoh whut'en. Be'ama chah buba 'alha' hoont'ah, 'en Lizwif 'int'ah, 'et be'abá, 'en Greek 'int'ah.

² Keyah Lystra 'ink'ez Iconium whut'en, ndun-nah huba 'alha' hoont'ah, 'en Timothy soo highu yalhtuk.

³ 'Et Paul 'en Timothy dulh yutél'us hukwa' ninzun, 'et yuka dune unli, 'i k'ut hiyúzt'us. 'Et ndihiyínla hoh Lizwif hoh whut'en, 'en Timothy be'abá Greek unli t'ehinínzun 'et huwa.

⁴ 'Et keyah whutuh hedulh hoh 'et huba 'alha' hoont'ah ndai whel'a 'en 'ink'ez dune tsuh whudelhdzulh Jerusalem 'et highu nahezya, 'i zeh k'úne' 'ooht'en hubuhútni.

⁵ 'Et Sizi Gri bugha 'ilhohuwezdél hoh be 'alha' hoont'ah, 'i be 'o nus hilhtus huzdli, 'ink'ez 'et huwa dzin totsuk nus lhe'huneltsuk.

*Paul, Ndoni bugha bengan néwhults'ut Macedo-
nia ts'ih yun k'ut tóoya ka*

⁶ 'Et Phrygia 'ink'ez Galatia yun k'ut wheghah lhuhúzdel hoh Asia yun k'ut 'et Yak'usda bughunek be yáhutelhtuk, 'et Ndoni whuch'a hubunezyoot.

⁷ 'Aw 'et Mysia yun k'ut wha'az nihúnindel, Bithynia yun k'ut ts'un hútoodelh hukwa' hut'en, 'et whunts'ih Ndoni 'aw hubugha chahó'al.

⁸ 'Et Mysia yun k'ut wheghah lhuhúzdel hoh keyah Troas ts'ih hunindel.

⁹ 'Et 'ulh'ek Paul hoonli bunalh ha whélts'ut hoh dune Macedonia yun k'ut whut'en yunilh'en 'et siyin 'ink'ez yughu tédudlih, “Macedonia yun k'ut ts'ih nets'ínyalh 'ink'ez nela'ineh!” yúlhni.

¹⁰ Soo njan bunalh ha whélts'ut ibulh lhazduja Macedonia yun k'uz ts'ih uztekelh 'ink'ez ndunnah 'et whut'en khunek unzoo, 'i be hubulh yats'oolhtuk ka. NeMoodihti neka dani t'ets'onínzun 'et whuz na'a 'uts'uja.

*Lydia buba 'alha' hoont'ah suli 'ink'ez too be'
'ulya*

¹¹ 'Et Troas 'et ts'i cho be nus ts'utezki, 'et soo ts'ihyan whuz Samathrace ts'ih yats'úzki, 'ink'ez 'om bun dzin 'et Neapolis ts'ih ts'utezki.

¹² 'Et whezdindel hoh keyah Philippi ts'ih ts'unindel. 'I yun k'ut Macedonia 'udechoo keyah whudézti 'et whuz'ai. 'Et Roman keyah be'ilhdzun hoonli ho' hoont'ah. 'Et keyah Philippi lhat dzin 'et na'ts'alh'ai.

¹³ 'Et Lizwif nats'ulyis dzin hoh keyah whuch'a ts'uzdel 'ink'ez took'oh taba ts'ih ts'unindel. 'Et Lizwif tenahudedli hoonli 'uzninzun, 'et huwa 'et

nátl'azdelts'i 'ink'ez ts'ekoo 'ilhohuwezdel 'en bulh yáts'ulhtuk.

14 'Ilhunuh ts'eke, Thyatira whut'en Lydia hiyúlhni, 'en chah nedánts'o. 'En naih dulk'un dehti be 'óoket unli, 'ink'ez 'ahoolhyez Yak'usda ts'un teni' nilhdzun. 'Et huwa neMoodihti Paul Yak'usda bughunek ye yálhtuk, 'i soo cho yoozélhts'ai 'ink'ez beni taóodoolts'it yulhtsi.

15 'Et didut 'ink'ez bukoo hudelhts'i, bulh dunekah chah, ts'iyawh too be' hulya. 'Et hukw'elh'az neghunséya, 'ink'ez neundulhni, “NeMoodihti soo cho but'anunestan nuhwhuba 'alha' hoont'ah t'eh, 'anih sukoo ts'ih suzih doolhúts'i.” 'Ink'ez 'ilhuz 'udeja hoh bulh 'utezdel.

Paul, Silas bulh keyah Philippi 'et tsak'ebaha'ai

16 'Et 'ilhudzin nts'e tenazdedli ts'ih ts'enindel hoh, 'ilhunuh 'ulhna, 'en ts'eke nedudezya. 'En ntsi' nudúdeh, 'i buyídinda 'i be nus whunilh'en 'ink'ez nus daóotenilh ts'iyawh ndo búlhni. 'Et ndunnah yughunli 'en lhai sooneya hiye 'úlh'en.

17 'Et 'ut'en Paul 'ink'ez wheni teh nenunéya 'ink'ez 'alzul hoh utni, “Ndunnah dune dega nus nduk Yak'usda budune hinli. Nts'e na'a dutehjih hoh teh nuhwhuba nuhúhuyeh!”

18 Lhat dzin ndut'en, 'udek'elh'az Paul tube taídezni, yuts'un nálhu'a 'ink'ez ntsi' nududeh, 'i njan díyulhni, “Sizi Gri boozi bugha buyúh hanaindaih!” 'Et 'ahoh ntsi' nududeh, 'i yeyúh hanadede.

19 'Ink'ez ndunnah ts'eke bumoodih t'ehonanzin ndet hoh sooneya 'uhulh'en, 'ustl'e' 'uhooja, 'et Paul, Silas bulh hubuhúzgooh 'ink'ez huba'

hoont'ah, 'et keyah k'une'nuwhuhul'en hububut nébanilhti.

²⁰ 'Et lhahudughan moodih but nebanilhti 'ink'ez hubuhutni, “Ndunnah Lizwif 'uhint'ah. Netah 'ahoolhyez dune tehudule.

²¹ Ndet wheni hubugha neba nahesda ts'iyawh whuch'a na'a whubuhodulh'eh. Wheni Roman 'uts'int'ah 'et huwa 'aw buk'ah ts'ih 'uts'ooneh ghaít'ah 'ink'ez hoh tuné'ts'oot'en ghaít'ah.”

²² 'Et 'ilhuhowezdel ts'iyawh hubuch'a nihúdenel, nehughan moodih Paul, Silas bulh hubunaih hubuk'uhidutelhch'ul 'ink'ez hubuholht'ah hubuhútni.

²³ 'Et soo tube hubuholht'o hoh nts'e dune tsak'eha'aih, whuz tsak'ebaha'ai, 'ink'ez ndun huwunli, 'en, “Hubuch'a dana'doo'alh,” hiyúlhni.

²⁴ 'Et tsak'edinla ghunli hiyúlhni hoh 'ahoh soo bez tsak'edi'ai 'et tsak'ehiya'ai 'ink'ez duchun dindaz huba' 'int'ah, 'i bukechun ghu níhininla 'ink'ez hiduna'denla.

²⁵ 'Et tuzniz bat'en Paul, Silas bulh Yak'usda ts'un tenahududli 'ink'ez hujun. 'Et ndunnah tsak'ehudelhts'i hubuhoozélhts'ai.

²⁶ Khunyaz tube cho yun nagesnai hoh koo tsak'ehudelhts'i, 'et chah ndulhcho noghutnah. 'Et 'uhooja ndati ts'iyawh dá'dutezkat 'ink'ez 'i bulh tes tl'ool hiyelhúghel, 'i hubuts'u háyankat.

²⁷ 'Et tsak'edelhts'i ghunli ts'enandzut hoh ndati ts'iyawh 'udun 'udenla whutelh'en ts'iyawh tsak'ehudelhts'i tinta hulghaz ninzun, 'et dutes cho hayálhtsus 'ink'ez 'aw 'et na'dutuzelghel.

²⁸ Paul soo 'ultus 'uyúlhni, “Dah! 'Udun dóldah gunih, ts'iyawh 'aw 'et 'uzdélhts'i!” yúlhni.

²⁹ 'Et tsak'edelhts'i ghunli kwun nult'a ka 'utni

hoh koo dalgai 'ink'ez soo dultuz hoh Paul, Silas bulh hububut nacháneti.

³⁰ 'Et tinábunilhti 'ink'ez huboodulhkut, “Soo sudutéhnih, datésnih hoh dutesjih?” hubúlhni.

³¹ “Sizi Gri neMoodihti, 'en mba 'alha' 'oot'e, 'et hoh dutanjih, nyun 'ink'ez nkoo hudelhts'i chah,” hiyúlhni.

³² 'Et neMoodihti bughunek bugha hiyulh yálhtuk 'ink'ez ts'iyawh ndunnah 'et bukoo hudelhts'i chah.

³³ 'Et 'ulh'ek soo hoh whegha whezulh hoh tsak'edelhts'i ghunli daóobunilhti 'ink'ez hubuka k'et tináwhuzguz. 'Et didut 'ink'ez bukoo hudelhts'i chah, ts'iyawh 'ahoh too be' hulya.

³⁴ 'Et Paul Silas bulh bukoo ts'ih nábunilhti 'ink'ez bughu na'unt'ai, 'ink'ez tube cho whunélnik didut 'ink'ez bukoo hudelhts'i chah, ts'iyawh Yak'usda huba 'alha' 'int'ah sulí 'et huwa.

³⁵ 'Et bundada nehughan moodih nélhghel hubuts'un whebuhalh'a, “Ndunnah dune hubulanadintnih!” hubuhútni.

³⁶ 'Et tsak'edelhts'i ghunli Paul 'en 'ídani, “Nehughan moodih buts'á khunek 'ults'ut, 'Nyun 'ink'ez Silas bulh nuhlanazdootnih,’ hutni, 'et huwa soo cho khohdle hoh natooh'tas,” hubúlhni.

³⁷ 'Et whunts'ih Paul 'en nélhghel ndo búlhni, “Hukwa tsak'enhoo'alh hoolah, 'et whunts'ih dune tuz neholhtsus, nuwheni Roman keyah ts'uwhut'en ho' ts'int'ah, 'et whunts'ih tsak'edelhts'i 'ink'ez k'an whu'iz 'et nanehutoolh'a hukwa' hut'en. 'Awundooh, 'aw nducháhoot'ah ho' hoont'ah! Nehughan moodih dich'oh whusahóodel 'ink'ez nelanahudootnih huba' hoont'ah.”

38 'Et nélhghel ndi khunek bugha nehughan moodih hudáni, 'et Paul, Silas bulh Roman keyah whut'en 'uhint'ah whulh 'úhudants'o hoh tube whehunelhújoot.

39 'Et ndunnah nehughan moodih, 'en hubuts'un tehududli hoh tsak'ehudelhts'i whuch'a nabuhuzdla 'ink'ez keyah whuch'a nahoodelh hubuhútni.

40 Paul, Silas bulh tsak'edelhts'i tináhunt'az 'ink'ez Lydia bukoo ts'ih huni'az. 'Et ndunnah huba 'alha' hoont'ah, 'en chah 'et hudelhts'i. Khunek be ts'ílhtus, 'i be hubulh yáhalhtuk 'ink'ez whenáhet'az.

17

Paul 'ink'ez hiyulh nudelh keyah Thessalonica 'et dzuh nubatelhdzut

1 'Et hedulh whuzeh keyah Amphipolis 'ink'ez Apolonia whutah lhuhúz'az, 'et keyah Thessalonica ts'ih huni'az. 'Et Lizwif hubuluglez whuz'ai.

2 'Et whutsuh da ne'út'en huwa Paul njan Lizwif hubuluglez ts'ih ninya. 'Et tat nats'ulyis dzin whutah 'et ndi Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduzuguz, 'i bugha wheoobunoolhtun hukwa' utni.

3 'Et huba hukw'ú nuhúlhye Christ 'en 'utenilh dzuh nutezut, datétsah, 'ink'ez nakhutétnalh. 'Et ts'ah'un 'uhoont'ah huba hoolh'i, "Ndun Sizi k'an bugha nohwhulh yálhtuk, 'en Christ, 'en 'int'ah," ni, Paul.

4 'Et bulunah huba 'alha' hooja hoh Paul, Silas bulh hubuts'un nihudendel 'ink'ez lhanah Greek whut'en, 'en Yak'usda huba 'alha' 'int'ah 'ink'ez

ts'ekoo hinchah chah ts'iyawh hubuts'un nihuden-del.

⁵ 'Et whunts'ih Lizwif huwe' hoolnih 'et kaldus ti núdelh, 'en nabaháldzoo 'ink'ez lhts'un nébodinla keyah ndulhcho hoh whudutni buch'a yáhalhtuk, 'i be 'ilhunuh dune, Jason hiyúlhni, 'en chah bukoo tinta' honílh'en, Paul, Silas bulh nabuhóolhtelh hukwa' hut'en 'ink'ez 'az dune ts'uns títotelhtelh 'et wheni.

⁶ 'Et whunts'ih 'aw nachabuhíhtel hoh Jason 'ink'ez bulunah huba 'alha' hoont'ah 'en chah whúske bulh keyah whumoodih 'en ts'un haoobuhanguz 'ink'ez hudultul hoh njan nduhútni, “Ndunnah dune ndi yun k'ut ndulhcho hoh tinta' huwhulh'ih 'ink'ez 'aw 'et njan nekeyah chah 'et ndótet'ilh wheni whusahándel,

⁷ 'ink'ez Jason 'en bukoo hubuzdla. Ts'iyawh nehubudayi cho degaha nus dezti khunek netl'aída'ai 'i k'uhunyis ho' hut'en 'ink'ez 'uyoon hubudayi cho unli, “En Sizi ts'utni, 'nehútni.”

⁸ 'Et ndi khunek 'i be ts'iyawh 'ilhohuwezdel 'ink'ez keyah whumoodih tubulh ndulhcho 'ants'ih whuts'uhudutnik hoh huwu yahalhtuk.

⁹ 'Et keyah whumoodih, 'en Jason 'ink'ez 'onghuh chah tínahutedulh wheni sooneya k'enáhudedzai 'et bulanahudetnik.

Paul, Silas bulh Berea keyah ts'ih whebahalh'a

¹⁰ 'Et soo nadálhghel ibulh huba 'alha' hoont'ah Paul, Silas bulh keyah Berea ts'ih whebahalh'a. 'Et whuz huni'az, 'et Lizwif hubuluglez ts'ih dahaní'az.

¹¹ Ndunnah 'et whut'en, 'en Thessalonica whut'en whuch'a 'o nus hinzoo. Ndi khunek buts'ótl'aidelts'ut, 'i soo hika' nizun hoh Paul

hiyoozélhts'ai, 'ink'ez dzin totsuk Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i hik'uyalhtuk hiyodol'eh ka, ndi khunek Paul ye yálhtuk, 'i 'alha tulih 'int'ah t'ehontezeh hukwa' huninzun 'et huwa.

¹² 'Et lhanah huba 'alha' hoont'ah suli. Greek whut'en ts'ekoo 'ink'ez dune chah.

¹³ 'Et Lizwif Thessalonica whut'en whulh 'úhudants'o keyah Berea huwhútni 'et chah Paul Yak'usda bughunek be hubulh yahálhtuk hoh whuz lhgha hidunindel 'ink'ez hubuch'a tínta' huhoodh'en hukwa' hut'en.

¹⁴ 'Et 'ahoh huba 'alha' hoont'ah Paul yatoo ts'ih whenáhiyah'a, 'et whunts'ih nahúlt'o Silas, Timothy bulh Berea 'aw 'et hanke.

¹⁵ Ndunnah dune ndun Paul bulh 'uhut'en 'en keyah Athens ts'un zeh hiyúlh lhusúdel. 'Ink'ez Silas, Timothy bulh soo 'a cho duts'un hutoo'as hubúlhni hoh hubuts'otl'a khunek yi'ai, 'et 'ahoh hits'un whin'az.

Paul keyah Athens 'et yalhtuk

¹⁶ 'Et Paul keyah Athens 'et Silas, Timothy bulh hubalh'i 'ink'ez bukeyah ndulhcho hoh buyak'usda k'edeltsi zeh hoonli, 'et Paul tube hubugha budzi nduda.

¹⁷ 'Et Lizwif hubuluglez ts'ih, ndunnah Lizwif 'ink'ez ndan whuz ts'ih tenahududli chah, ndi Yak'usda bughunek 'i be hubulh howi yalhtuk, 'ink'ez njan 'uhóoket hoh, dzin totsuk ndan 'et nuhudelh, 'en chah hubulh howi yalhtuk.

¹⁸ 'Et ndunnah Epicurea hudedowh 'ink'ez ndunnah Stoic hudedoh dune hoodulh'eh hubugha hiyulh yálhtuk hoh bulunah howu yahalhtuk, "Ndun ilah teh ne'duni, daja dutenilh

hukwa' ninzun ho' 'utni," hutni. 'Et 'uyoonah chah 'uhutni, "Ndun, 'en 'uyoo yak'usda, 'en bughu yalhtuk 'ududil'i ho' 'utni." Paul, Sizi 'ink'ez dinadija hubugha hubulh yálhtuk 'et huwa 'uhutni.

¹⁹ 'Et Paul dzulhyaz, Mars hiyúlhni, yedoh hiyúlh nenindel 'ink'ez 'uhiyúlhni, "Ndi k'an buneood-ilh'eh, 'i bugha yailhtuk soo cho t'ets'untizeh hukwa' uzninzun.

²⁰ Ndi bugha yailhtuk, tube neba hooncha ho' hoont'ah, 'et huwa daja ni ho' 'utni, soo cho t'ets'onozeh hukwa' ts'uninzun."

²¹ Keyah Athens whut'en 'ink'ez 'uts'un keyah whut'en chah 'et huwhut'i, 'en ts'iyawh k'an khunek bugha yatak, 'i huhoont'i hoh 'ahoolhyez wheni huwu yahulhtuk k'us ndi khunek daja dutenilh hiyoozólhts'a.

²² 'Et Paul dune dilhts'i dzulhyaz k'ut, 'et 'ilhohuwezdel buniz seyin 'ink'ez ndo búlhni, "Athens whaht'en, t'enwhunazin tube 'ahoolhyez nuhyak'usda ts'un tenadahdli.

²³ 'Et nuwhu'az usyalh hoh nuhyak'usda bukw'uzdai lhe'ultsuk nulh'en. 'Ilhunuh Yak'usda bukw'uzdai k'ut bukw'une'úsduguz ndutni, 'Yak'usda t'echats'unízun, 'en ba 'int'ah.' 'En t'enuzuhzun hoh buts'un tenadahdli, 'en k'an bugha nohwhulh yatelhtuk.

²⁴ Ndun Yak'usda t'énuzuhzun, 'en 'int'ah, ndi yun k'ut 'ink'ez ndai bukw'ut 'uyint'ah, 'i ts'iyawh 'uyínla. Nduk yak'uz 'ink'ez ndi yun k'ut ts'iyawh whumoodih unli, 'et huwa luglez whucho dune 'uhoonla 'et chaídah ho' hoont'ah.

²⁵ 'Et dune buyiz hiye khúna, 'i 'ink'ez ts'iyaintsuk chah soo dich'oh zeh huwá yúnle

ho' 'int'ah. 'Et huwa 'aw dune 'uyínla, 'i yukacha'nizun.

²⁶ Yak'usda 'ilhunuh dune zeh ndi yun k'ut ts'iyannah dédownh 'ulya inle, 'ink'ez ndi yun k'ut nduhoolcho huwhut'i suli. 'Ink'ez 'en zeh ba' hoont'ah hoh nts'e keyah hudutelts'i. Nket'ah ndi yun dune 'utelilh 'ink'ez nts'e 'ahutet'ilh, 'et whutsuh 'uhóoja 'uda t'eeonínzun.

²⁷ 'Et whuz na'a 'uja didut hika itóo'en 'et huwa dune chawhés'en k'una'a hoh hikudúlnih t'eh nahiyóolhtelh tulih. 'Et whunts'ih Yak'usda 'aw nilhdza neghucha'ít'ah ho' 'int'ah.

²⁸ 'En bugha dune ts'inli 'ink'ez ts'ukhuna. 'Ink'ez bulunah nuhtah 'uk'une'úsduguz 'uhutni, 'Wheni chah 'en bugha dune 'uts'int'ah.'

²⁹ 'Et huwa wheni Yak'usda bugha dune ts'inli t'eh, 'aw 'uk'edeltsi k'una'a gold k'us silver k'us tse be 'úlya, 'i Yak'usda uznóozen ghaít'ah. 'I ts'iyawh dune yuhoolh'ai, 'i 'int'ah.

³⁰ 'Et hoh da dune ndet t'ehonínzun huwa Yak'usda dzuh nuchaoobilhdzulh, 'et whunts'ih 'aw 'et k'an Yak'usda ts'iyannah dune ndulhcho lubeshi whuch'a hubeni nahondunooleh hubúlhni.

³¹ 'Et 'ilhudzin 'utahahó'ai ndet ndi yun k'ut ndulhcho ye ts'ah'un na'a 'int'ah, 'i be dune ba nahuteyeh ka. Ndun 'ilhunuh dune 'en dune ba nahuteyeh ka 'utahayálhti. 'En dinaidilhti 'et huwa 'alha 'et ndó tenilh."

³² 'Et Paul hidánts'o ndun dune dinadija yughu yailhtuk hoh, bulunah chah highudloh, 'ink'ez bulunah 'uhutni, "Doo chah zeh njan hubugha nelh yaóolhtuk hukwa' uzninzun," hiyúlhni.

³³ 'Ink'ez Paul 'aw 'et 'ilhohuwezdel butahanája.

³⁴ Bulunah dune hits'un nidendel. Hubutah 'ilhunuh, 'en Dionysius hiyúlhni, 'en nahéyilh 'il-hunuh, 'en 'int'ah. 'Ilhunuh ts'eke chah, Damaris hiyúlhni, 'ink'ez 'uyoon chah, 'en huba 'alha' hoont'ah suli.

18

Paul Corinth whut'en khunek unzoo, 'i be hubulh yálhtuk

¹ 'Et hukw'elh'az Paul keyah Athens huwu natesja 'ink'ez keyah Corinth huwhútni ts'ih 'et ninya.

² 'Et Lizwif 'ilhunuh Aquila hiyúlhni yughu ninya. 'En yun k'ut Pontius huwhútni 'et whuzdli inle, k'an zeh yun k'ut Italy huwhútni ts'ih whuz de bu'at Priscilla bulh whusahá'az. 'Et hubu-dayi cho Claudius hiyúlhni, Lizwif ts'iyawh keyah Rome whuch'a nahoodelh hubúlhni 'et huwa whusahá'az, 'ink'ez Paul hubuts'ú whenya.

³ 'Et buzih usda 'ink'ez hubulh 'út'en. Didut dahút'en whuz na'a bun 'ulh'en, 'et whuz na'a hoh whuch'a na'duldeh.

⁴ Nats'ulyis dzin totsuk Lizwif hubuluglez 'et Paul whébunoolhtun hukwa' 'utni. Lizwif 'ink'ez Greek whut'en tubulh ndi Yak'usda bughunek, 'i ts'ah'un be hubulh yaoolhtuk hukwa' 'utni.

⁵ 'Et Silas, Timothy bulh Macedonia ts'ih hanáhet'az. 'Et Paul Ndoni yula 'ut'en hoh ndunnah Lizwif soo cho whébunulhtun ndun Christ, 'en Sizi, 'en 'int'ah.

⁶ 'Et whunts'i ndi bughunek hiyoolhchoot hukwa cha'hunízun, 'ink'ez Yak'usda ch'a hudetni t'eh, 'et bulez ch'a dunaih nayughat 'ink'ez ndo búlhni, "Tinta nahkat t'eh, nuhwhenich'oh zeh

nuhwhuba' hoont'ah ho' tehnilh. Si suk'ého'alh ghaít'ah. K'an whuts'un 'udun yun k'ut whut'en, 'en butsu' u tóosya!”

7 'Et huwa bughu whenája 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en, Justus hiyúlhni, 'en 'ahoolhyez Yak'usda ts'un teni nilhdzun, 'en yuzih whutet'i ka yuts'un ninya. Bukoo 'et Lizwif hubuluglez whuzih whuz'ai.

8 'Et Crispus, Lizwif hubuluglez whumoodih, 'en, ts'iyawh bukoo hudelhts'i chah, neMoodihti huba 'alha yint'ah 'ink'ez lhanah Corinth whut'en, 'en chah khunek unzoo, 'i hidántso hoh huba 'alha' hoont'ah suli, 'ink'ez too be' hulya.

9 'Et 'ilhuh 'ulh'ek Paul bunalh hawhélt's'ut hoh neMoodihti ndi yúlhni, “Whéniljut ilah, yailhtuk ze' dini, 'aw 'ustl'e' doneh gunih,

10 'ahoolhyez nyulh 'ust'ah 'et huwa. 'Aw dune nyun dóolhdah hoolah, lhanah njan keyah sulh dune hinli ho' hoont'ah.”

11 'Et Paul 'ilhuh naodézut 'o 'at lhúhoolcho 'et hubutah inda. 'Et Yak'usda bughunek bughah whubodulh'eh zeh inle.

12 'Et yun k'ut Greece huwhút'ni, 'et Galio, Roman moodih hiyulhtsi. 'Ink'ez Lizwif 'ilho lhtahundel 'ink'ez Paul hiyílhchoot hoh naheyelh bukw'usuda but nihinílhti.

13 'Ink'ez 'uhut'ni, “Ndun dune ndi khunek néba nahesda, 'i ch'a dune hoodulh'eh. 'Ats'un na'a Yak'usda ts'un tenahudoodli hukwa' bulh'en.”

14 'Et Paul soo yatelhtuk hoh Galio, Lizwif ndo búlhni, “Alha njan tink'us 'úhoont'ah, k'us 'o nus hooncha hoh tinta' whúnt'en ho' dahni t'eh, 'et sih 'uda, Lizwif, 'alha' hoont'ah hoh nuhoozálhts'a wule.

15 'Et whunts'i ndi khunek 'i bugha hiyenah 'uz-dooni, 'i unli khunek 'ink'ez buyust'e chah 'ink'ez be néba nahesda, 'i nuhwhenich'oh lhanádahleh. 'Aw si hubugha nahátesyeh hukwa cha'nuzúszun."

16 'Et 'ink'ez nahédulh bukoo 'et tinaóobunenyoot.

17 'Ink'ez ndun Lizwif hubuluglez bumoodih, Sosthenes hiyúlhni, ndunnah Greek whut'en, 'en hiyúzgooth 'ink'ez naheyelh bukw'usuda but 'et yahiyalht'o, 'et whunts'ih ndun Galio 'aw buba dacháhoot'ah.

Paul keyah Antioch ts'un nanja

18 'Et Paul huba 'alha' hoont'ah Corinth 'et sa hubutah inda. Hukw'elh'az Syria ts'ih nahutekelh, Priscilla, Aquila, 'en chah, hiyulh na'uja. 'Et natekelh whuts'uh Cenchrea. 'Et Yak'usda ts'un nahezya inle, 'et huwa hitsigha ts'iyawh hahinant'az.

19 'Et Ephesus ts'ih nahusduki, Priscilla, Aquila bulh bughu whénya. 'Et whunts'i dich'oh zeh Lizwif hubuluglez 'et daninya 'ink'ez Lizwif hubulh yaoolhtuk hukwa' utni.

20 'Et 'o nus sayaz buzih wuda hiyúlhni, 'et whunts'ih 'aw nduchaínil.

21 'Ink'ez ndo búlhni, "Njan Jerusalem dzenis whuti 'et huwa 'a whuts'u lhunatesdahl hukwa' nuszun. Yak'usda 'uninzun t'eh, 'et sih nuhts'un nátoosja." 'Aw 'et Ephesus whuch'a nasduki.

22 'Et Caesarea ts'ih lhugha nadiduki 'ink'ez Jerusalem ts'ih whénya. 'Et whuz ninya hoh Sizi Gri bugha 'ilhohuwezdel, "Dahooja," hubúlhni, 'ink'ez Antioch ts'ih whénya.

23 Sayaz 'et inda 'ink'ez whenája. Galatia 'ink'ez Phrygia whu yun k'ut wheghah lhuséya hoh

Sizi Gri yugha hoodul'eh ts'iyawh hubudzi nduk ná'yinla.

Apollos 'en keyah Ephesus 'ink'ez keyah Corinth chah 'et Yak'usda bughunek be yalhtuk

²⁴ 'Ilhunuh dune, Lizwif, 'en Apollos hiyúlhni, keyah Alexandria 'et whuzdli inle, Ephesus ts'ih ninya. 'En dune soo bughunek dinzoo hubulh yálhtuk 'ink'ez Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i soo cho chah t'einínzun.

²⁵ Nts'e na'a neMoodihti be 'ut'en k'ah hubugha hodel'i, 'et soo howu daóodit'ah hoh Sizi bugha ts'ah'un na'a yalhtuk 'ink'ez whebodulh'eh. 'Et whunts'ih ndet John, dune too be 'ulh'en too be 'úlya inle 'et zeh t'éoonínzun ho' utni.*

²⁶ Lizwif hubuluglez 'et soo chaníljut hoh yawhénilhtuk. 'Et Priscilla, Aquila bulh hidánts'o hoh, bukoo ts'ih nahinílhti. 'Et soo cho nts'e na'a Yak'usda be 'ut'en k'ah hiba hukw'un nahúhulhye.

²⁷ 'Et Apollos 'en yun k'ut Achaia ts'ih teyalh ninzun, 'et keyah Ephesus whut'en Sizi Gri yugha hoodul'eh, 'en huba 'alha' hoont'ah Achaia ts'ih hiba whuts'un k'e'anguz hoh hila 'ooneh ka. 'Ink'ez 'et, "Whuz ninya t'eh, soo cho bughohle," hubuhútni. 'Et whuz ninya hoh ndunnah Yak'usda ye únzoo, 'i bugha huba 'alha' hoont'ah sulí, tube cho bula 'et'en.

²⁸ 'Et Lizwif 'ilhohuwezdel hiyenah 'uhutni hoh buch'a 'unilhde, daja ni Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i bugha Sizi 'en ts'ah'un 'alha' hoont'ah, Christ, 'en 'int'ah. 'Et whuz na'a huba hukw'u núhelhya.

---

* **18:25** Sizi Gri be 'ut'en k'ah, 'aw soo cho t'ewhunizun ho' utni.

19

Paul keyah Ephesus 'et Yak'usda bughunek be yalhtuk

¹ 'Et ndez na'a njan ndúhooja, Apollos 'en Corinth ts'ih 'ut'en, 'ink'ez Paul 'en yun k'ut nukéduzut hoh Ephesus ts'ih ninya. 'Et bulunah Sizi yugha hoodul'eh bughu ninya,

² 'ink'ez ndo búlhni, “Nuhwhuba 'alha' hoont'ah suli hoh Ndoni nuhyudélt'sut inle ih?” “Aw Ndoni hoonli tulih, 'aw whulh chá'uzdusts'o!” hiyúlhni.

³ 'Et “Ndai be too be' ts'ulh'ih 'ulhchoot?” hubúlhni.

“Be too be' ts'ulh'ih John dune too be 'ulh'en yughu yalhtuk, 'i,” hutni.

⁴ 'Et Paul 'utni, “Be too be' ts'ulh'ih John dune too be 'ulh'en yughu yailhtuk, 'i ndunnah dulubeshi yuch'a naóol'ah, 'en huba' yint'ah. 'Ink'ez Israel hubuts'un huhanzut chah hubúlhni inle, 'Ndun sk'elh'az whusatéyalh, 'en nuhwhuba 'alha 'oot'e,' Christ 'en Sizi 'int'ah.”

⁵ 'Et njan hodánts'o hoh, Sizi neMoodihti boozi be too be' hulya.

⁶ Paul buk'edilnik hoh 'et Ndoni hubuyídelts'ut. 'Ink'ez lhelhts'un na'a khunek be yahalhtuk, 'ink'ez Yak'usda bugha nus húho'en.

⁷ Lanezi 'o 'at anah dune bat'en 'uhint'ah.

⁸ 'Et tat sanun, dzin totsuk Paul Lizwif hubuluglez ts'ih nunádaih 'ink'ez chaníljut hoh Yak'usda dune k'úne' bul'en hubugha whebunulhtun 'ink'ez soo cho huba hukw'un nuhúlhye.

⁹ 'Et whunts'ih bulunah hubeni dúts'o hoh 'aw huba 'alha' cha'hóot'ah 'ink'ez neMoodihti be 'ut'en k'ah 'et 'ilhuhowezdel tah whuch'a yáhalhtuk. 'Et huwa Paul ndunnah Sizi Gri

yugha hoodul'eh hubílhchoot 'ink'ez bughó whenaja. 'Ink'ez Tyrannus dune hoodulh'eh bukoo whulh'ai, 'et dzin totsuk Yak'usda bugha whebunulhtun.

¹⁰ Natnaoodezut hoh 'et zeh nduhét'en. 'Et huwa Asia yun k'ut whudune, ts'iyawh Lizwif 'ink'ez Greek whut'en chah, Sizi neMoodihti bughunek bulh 'uhúdants'o.

Sceva buye'kah ntsi' nududeh, 'i hiyáhanahinooyoot hukwa' hut'en

¹¹ 'Et Yak'usda, Paul 'en zeh ba' hoont'ah hoh bula be huwa 'ét'en tune'út'en.

¹² Dzezoh 'i whunts'ih 'ink'ez but ts'ulhuchooz teh, Paul 'i ye 'út'en, 'i hubuk'eyílhchos teh, 'ahoh nduda soo na'hut'ih 'ink'ez ntsi' nudúdeh 'i chah butsu' hanaíneyukw.

¹³ Bulunah Lizwif 'ahoolhyez nukéhududeh, 'ink'ez ntsi' nudúdeh hit'i bughu whenáhonuyukw. 'Ink'ez neMoodihti Sizi boozi bugha chah 'uhoot'en hukwa' hut'en. 'Et ntsi' nudúdeh 'uhiyúlhni, "Nuwheni 'ún whuts'utni, njan Paul yughu yalhtuk Sizi Gri boozi bugha buyáh hanaindaih!" hutni.

¹⁴ Skwunlai 'o 'at nanah hinli ndun Lizwif náwhulnuk dega nus dezti, Sceva hiyúlhni, 'en buye'kah 'en 'uhut'en.

¹⁵ 'Et nduhútni hoh ntsi' nududeh, 'i hubulh yátelhtuk 'ink'ez ndo búlhni, "Sizi 'en t'enuszun, 'ink'ez Paul chah bugha t'éoonúszun, 'et whunts'ih nuhwheni, ndan ahli ho' 'uht'ah?"

¹⁶ Ndun dune ntsi' nudúdeh buyudínda soo' hoolhtus hoh hubenínya. 'Aw hich'a 'oolhdeh ghaít'ah. Tenaobudínlak, nukai hubulhtsi 'ink'ez buk'e'dutelhch'ul 'et koo tínatsehuldel.

17 Ts'iyawh Lizwif 'ink'ez Greek whut'en, Ephesus hudelhts'i whulh 'úhudants'o hoh ts'iyawh whéhunilhújoot 'ink'ez Sizi neMoodihti boozi 'o nus huba idézti suli.

18 'Ink'ez ndunnah dune nededúle hinli, lhanah hubutah huba 'alha' hoont'ah suli. 'Et whusahándel 'ink'ez ts'iyannah nalh khunahawhelnuk.

19 Lhanah ndunnah dune nededúle huhóolhdzih ts'iyawh ndi dustl'us higha 'ut'en, 'i 'ilhunahi-wezdla. 'Et ndi dustl'us buzooneya hiyoodúlhto hoh \$50,000 bat'en suli. 'Ink'ez ts'iyannah nalh hidálhk'un.

20 'O nus lhanah Yak'usda bughunek hidánts'o hoh 'et whuz na'a Yak'usda bughunek hoolhtus hoh lhannah dune lhba hodit'ai, Sizi hik'úne' tet'en.

Keyah Ephesus 'et lhtahuwhunt'ai

21 'Et njan ndulhcho ne'whust'en hukw'elh'az, Paul, Ndoni nuyúlh'a hoh Macedonia 'ink'ez Greece yun k'ut hoh wheghah lhutéyah 'ink'ez Jerusalem ts'ih téyah, whuz na'a bubeni lhaidinla. "Et whuz níya t'eh, 'et Rome ts'ih chah nutésya," ni Paul.

22 'Et nanah hila'ut'en, Timothy 'ink'ez Erastus, 'en dutsuh whébal'a Macedonia ts'ih 'ink'ez didut 'awhuz Asia yun k'ut 'et 'astl'iyaz inda.

23 'Et hoh bat'en Ephesus njan nts'e na'a neMoodihti be 'ut'en k'ah 'et hubugha tube hiyena 'uhutni suli.

24 Ephesus 'et luglez whuz'ai. Ndi ts'eke k'edeltsi, Artemis hiyúlhni, hits'un ténadudli. 'Ilhunuh dune, Demetrius hiyúlhni, silver ulh'uz. Ndi ts'eke k'edeltsi hits'un ténadudli, 'en ndi silver,

'i be yuk'éne'ulhtsi. 'I 'ants'ih hoh dune dezti hoh hiye buts'e' oocket. Whuz na'a sooneya lhai 'uhulh'en.

²⁵ 'Et huwa Demetrius hibulh 'ut'en ts'iyawh, “Anih,” hubudáni. 'Uyoon duk'una'a 'ut'en, 'en chah 'ink'ez ndo búlhni, “Sulh dune t'éoonáhzun ndi 'ut'en 'i bugha soozde'a 'uts'int'ah.

²⁶ Nuhwhenich'oh whunulh'en 'ink'ez whuduhts'o ndun dune Paul dat'en hoh 'ut'en, dune hubúlhni, 'Ndi dune la be 'iyalh'en, 'aw Yak'usda cha'ít'ah.' 'Ink'ez lhanah dune Ephesus 'ink'ez Asia yun k'ut ndulhcho chah highunek hiyílhchoot.

²⁷ Neba húwa 'óodli suli. Njan sooneya ho' ts'ulh'en tinta' hot'en. 'Et zeh ilah, njan neyak'usda Artemis hubuluglez whucho hukwa cha'hunízun wule, 'ink'ez dich'oh ye dezti, 'i chah hoonli chailah wule. 'En Asia 'ink'ez yun k'ut ndulhcho ndun ts'eke neyak'usda hits'un tenadudli.”

²⁸ 'Ink'ez ndunnah dune ndi khunek hidánt's'o hoh tube hahuní'ch'e hoh 'ultus 'uhúldzul 'ink'ez 'uhutni, “Ephesus ts'uwhut'en neyak'usda Artemis 'en zeh neba dezti ho' 'int'ah!”

²⁹ 'Et keyah nduhoolcho hoh huwa lhtahawh'unt'ai. 'En 'ilho nihúdulh, 'en Macedonia whut'en, nanah Gaius 'ink'ez Aristarchus hubuhútni, Paul bulh nahá'as, hubuhú'zgooh 'ink'ez dune nuwhúlyeh huba whuz'ai ts'ih whebuhano 'ink'ez whuz nibanilhti.

³⁰ 'Et Paul dich'oh chah nus 'ilhohuwezdel hubu-tah netéya hukwa' ninzun, 'et whunts'ih Sizi Gri yugha hoodul'eh, “Dah!” hiyúlhni.

³¹ Bulunah Asia yun moodih, Ephesus hudel-

hts'i, 'en Paul hubuk'entsi' hinli, 'en chah hits'otl'a khunek i'ai highu tedudlih hoh dune nuwhúlyeh huba whuz'ai ts'ih tóoya gunih.

³² 'Et zeh 'ilhuhowezdel 'awhuz lhtahuwhunt'ai hoh bulunah 'ilhunuh zeh huwa 'uhúldzul 'ink'ez bulunah chah 'udun huwe' hutni. 'Ink'ez bulunah 'aw t'ehonízun ndet huwa 'ilhuhowezdel.

³³ 'Et 'ilhuhowezdel hubutah, 'ilhunuh dune Alexander hiyúlhni, 'en Lizwif nus hububut nihínilhti huba yaoolhtuk wheni. 'Et dula be t'ehudoosnih hubulhni.

³⁴ 'Et whunts'ih ndunnah 'ilhuhowezdel Paul, 'en Lizwif 'int'ah t'ehinanzin hoh, 'et nat hukw'u hoonezt'o whutah 'o nus 'ahúldzul ho' hutni, “Ephesus whut'en hubuyak'usda Artemis, 'en zeh néba dezti ho' 'int'ah!”

³⁵ 'Et ndun dune keyah huba 'uk'une'úguz, 'en 'ilhuhowezdel 'ustl'e' 'uhudeja hubulhtsi 'ink'ez ndo búlhni, “Ephesus whut'en soo sih soo zélhts'ai, ts'iyawh ndulhcho hoh t'ehonízun nekeyah Ephesus 'et ndun neyak'usda Artemis buluglez whucho 'et huwu ts'inli ho' hoont'ah, 'ink'ez ndi tse dezti ts'eke k'edeltsi unli ndus de yaz ts'ih hádelts'ut 'i chah.

³⁶ 'Aw dune whuts'oododlai hoolah, 'et huwa t'eduzahnih 'ink'ez ilah tune'óoht'en gunih!

³⁷ Ndunnah dune 'aw luglez whucho huwe' hutezdla ilah, 'ink'ez neyak'usda chah ch'a yacháulhtuk, 'et whunts'ih njan whusaóobehla.

³⁸ Demetrius 'ink'ez hubulh 'ut'en, 'uyoon hoonli hubugha buk'ehúhoote'alh t'eh, 'et sih dzin dune ba nahudeh whuz'ai, 'ink'ez naheyelh chah 'et delhts'i. 'En hububut 'uhudooni da!

³⁹ 'Et whunts'ih, 'o 'un hoonli nt'oonohzin

hukwa' nahzun t'eh, 'et sih nts'e keyah whut'en 'il-hodulh teh, 'et ts'ah'un na'a nuhwhuba nehóh'alh.

⁴⁰ K'an dzin 'uhóoja lhtahuwhunt'ai, tube neba huwa 'ódli ho' hoont'ah. Roman bumoodih wheni nek'ého'alh. 'Aw 'et ndúhoneh huba cha'hóot'ah. 'Aw di ka 'uts'uja 'uzdooni ghaít'ah.”

⁴¹ 'Et ndúdeja hukw'elh'az ts'iyawh yanahóodelh hubúlhni, 'et whenáhedel.

20

Paul, Macedonia 'ink'ez Greece yun k'ut whulh doo chah whuz nanátedalh

¹ 'Aw 'et 'ustl'e' 'uhudéja hoh, Paul, ndun-nah Sizi Gri yugha hoodul'eh, “Anih,” hubudáni. Khunek hubudzi be ulhtus, 'i be hubulh yáilhtuk 'ink'ez, “Aw 'et natesdadh,” hubúlhni. “Et hubughu whenája hoh Macedonia ts'ih whénya.

² 'Et lhat keyah whutuh húyalh, dune whut'en budzi ulhtus ka hubulh yálhtuk 'ink'ez Greece ts'ih ninya.

³ 'Ink'ez tat sanun 'et inda. 'Et whuts'un Syria yun k'ut ts'ih tekelh huba lhadútneh hoh Lizwif hituzelhghelh huwu yahulhtuk whulh 'údants'o, 'et ndoh Macedonia ts'ih whégha lhunátedalh ninzun.

⁴ 'Et Sopater hiyúlhni, 'en Pyrrhus buye', Berea whut'en, 'en yulh nátest'az, 'et Thessalonica whut'en Aristarchus 'ink'ez Secundus bulh chah 'et Derbe whut'en Gaius hiyúlhni, 'ink'ez Timothy chah 'et Asia whut'en Tychicus 'ink'ez Trophimus, 'en chah.

⁵ 'En ts'iyawh nus netsuh whehándel 'ink'ez Troas 'et neba hihl'i.

⁶ 'Et lhes chantíldoh, 'i ut'alh, hukwelh'az 'et Philippi 'et nus nasdúki 'ink'ez skwunlat dzin inle

'et Troas 'et bughu nats'undel 'ink'ez skwunlat 'o
'at nat dzin 'et uzdálts'i.

*Paul 'aw 'et 'udek'elh'az Troas whut'en buts'un
nunasja*

⁷ 'Et hukw'enilhghel 'et 'udechoo dzin 'et Sizi
yugha hoodul'eh 'ilhunahuwésdel lhes tahídalhkut
nahitet'alh huba. 'Ink'ez tuzniz whuts'un Paul
dune hubulh yaílhtuk 'om bun dzin bughu
natedalh 'et.

⁸ Nduk ts'ih 'ilhuts'owudulh lhai be whét'en, 'i
dezk'un.

⁹ 'Ink'ez 'ilhunuh chilh, Eutyclus hiyúlhni, 'en
windah 'et usda. 'Ink'ez Paul yalhtuk zeh utni
ndun chilh Eutyclus 'en dughu nantutih zeh
'ut'en. 'Udek'elh'az 'aw 'et dughu nantesti hoh
tat lhandoh whuz'ai ts'ih nduh ndus de whuts'un
nadélduz. 'Ink'ez dazsai hoh dinahidilhti.

¹⁰ 'Et Paul yughah nininya 'ink'ez dushih bé'
yilchoot, "Bugha ni uhli ílah, 'awhuz khuna,"
hubúlhni.

¹¹ 'Et 'ink'ez nduk wheyah ts'ih whenaja. Lhes
taidalhkut 'ink'ez 'uha'al. 'Et sa haté'alh whuts'un
hubulh yaílhtuk 'ink'ez whenája.

¹² 'Et ndun chilh khuna hoh koo ts'ih whuz
hubulh nant'az 'ink'ez 'et huwa tube huhóont'i.

Paul, Troas whuts'un Miletus ts'ih ninki

¹³ 'Et nus butsuh ts'ih, ts'i be nats'undel 'ink'ez
Assos ts'ih uztezki. 'Et Paul denáztelhtel wheni,
'et nduts'ooneh neúlhni 'ink'ez didut yun k'ut
lhutéyalh ni.

¹⁴ 'Et keyah Assos 'et neghu nanja 'et denáts'alhti
'ink'ez keyah Miletus ts'ih ts'utezki.

¹⁵ 'Et nus nats'usduki 'ink'ez 'om bun Chios
huwanch'az 'et yats'uzki. 'Et 'om bun 'et Samos

lhgha ts'udinki 'ink'ez Trogylium nízinki. 'Ink'ez 'om bun 'aw 'et Miletus lhghazdinki.

16 'Et Paul 'en keyah Ephesus hoh wheghah lhutekelh hukwa' ninzun tube 'aóodulni 'et huwa. 'Aw Asia yun k'ut wuda hukwa cha'nízun. Soo 'a cho Jerusalem ts'ih tooya hukwa 'ut'en, soo tulih Pentecost dzin, 'et neóoya hukwa' ninzun.

Ephesus 'et butsuh whudelhdzulh Paul 'aw 'et 'udek'elh'az hoh hubulh yanaltuk, 'ink'ez bugho whenája

17 'Aw 'et Miletus usda whuts'un, Ephesus ts'ih Sizi bugha 'iluhowezdel butsuh whúdelhdzulh hidudodelh hubulhni hoh buts'otl'a khunek i'ai.

18 'Et highu nindel hoh ndo búlhni, "T'éoonáhzun dast'en hoh nuhtah sída, 'udechoo dzin Asia yun k'ut niniya whuts'un.

19 Soo yuk 'udulhúdzun 'ink'ez sunatsul too hoonli hoh neMoodihti be 'ut'en k'ah 'uhoolh'en, dzuh nuszut, 'et whutah sughá whults'ut ndunnah Lizwif satuzelghelh huwu yahulhtuk 'et huwa.

20 'Aw dant'i be soo nuhwhula' whudutedut'ilh, 'aw hoonliyaz whunts'i whechasaz hoh 'i 'aw nuhwhuch'a k'ah óstun hoolah. 'Et huwa njan ts'et whe nuhwhuhodalh'i, nahkoo ts'un 'ink'ez nahkoo whuts'un.

21 Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en 'ilho tube cho hubugha dáni Yak'usda ts'un lubeshi whuch'a bubeni nahudunooleh, 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti 'en huba 'alha 'uhoot'e.

22 'Et k'an tube cho whuts'un cha'dusts'il hoh Jerusalem ts'ih tesyalh. 'Et datésnilh 'aw t'éoonuzúszun.

23 'Et zeh nt'éoonúszun, keyah totsuk Ndoni whusúnelhtan, 'Dzuh nutánzut 'ink'ez tsak'etanda 'et mba whuz'ai,' súlhni.

24 'Et whunts'ih 'et 'ants'ih 'uhoont'ah, 'ink'ez si be khúsna, 'i chah suba 'ants'ih unli, khun si ndi 'ut'en sughaoalts'it, 'i 'ink'ez Sizi Gri neMood-ihti 'ut'en k'ah stl'ahó'ai chah, hoonúst'i hoh lhaóodoosleh khunek unzoo, 'i be Yak'usda ye únzoo, 'i bugha wheoobunoolhtun ka.

25 Soo ts'iyawh nuhtah nusíya Yak'usda dune k'úne' bul'en hubugha nohwhulh yálhtuk. 'Aw 'et t'éoonúszun 'aw doo chah zeh nasooht'en ghaít'ah.

26-27 'Aw Yak'usda bugha nuhwhudutesnilh nuhch'a hóostun ilah hoh nuhtah ída. 'Et huwa k'an dzin soo cho 'ún whudusni, 'ilhunuh whunts'ih kwuncho yuh ts'ih whénya t'eh, 'aw si sugha ilah 'utenilh.

28 Nuhwheni chah soo cho khohdle 'ink'ez ndai Yak'usda be sheep Ndoni be hubughohle ka nuh-whútl'aiyanla, njan Yak'usda bugha 'ilhuhowezdel, 'en sheep ghunli huba ahli, buzkai be bube'ildzun hubulh'tsi inle 'et huwa.

29 Nt'éoonúszun whenásja t'eh, dune hintsi', yus whúske, 'i k'una'a 'int'ah, 'en nuhtah nehútedulh, 'ink'ez nuhóduntélh'dah, 'ink'ez 'aw nuhghu hoole ghaít'ah.

30 'Ink'ez 'ilhudzin whusaóotelts'ulh nuhtuhahándel dune, 'en huba hodul'eh naobanoo'ah hoh nuhch'a nahool'ah 'ink'ez ts'un nebodoolyelh.

31 'Et huwa 'un whudúsni, huwahli 'ink'ez whu-naoolhunih, lhat sunatsul too hoonli hoh dzin 'ink'ez 'ulh'ek 'i bulh 'ilhunah ahli hoh tat naood-ezulh 'et whenwhudalh'i.

32 'Ink'ez sulhutsinkah, k'an 'et Yak'usda 'ink'ez

bughunek unzoo, 'et nuhtl'ahó'ai, 'et sih nuhdzi 'o nus úlhtus naootelhtsilh. 'Ink'ez ndunnah Yak'usda ba 'udun nibuninla, ndi bughunek 'i be 'en hubulh ndi Yak'usda be'ildzun, nuhwheni chah 'i nuhghaítelelh.

³³ 'Aw 'uyoon buzooneya, silver 'ink'ez gold, k'us bunaih chah butsu ka cha'duzusnih.

³⁴ Nuhwhenich'oh t'éoonáhzun ndi sich'oh sula be 'ust'en. 'Ink'ez sulh nahudelh hik'ekhuna, 'i hiye ndunidzit, 'i ts'iyawh huba 'uyulh'en.

³⁵ 'Ink'ez ts'iyaintsuk whunwhunelhtan hoh nduts'út'en 'i be ndunnah 'aw 'oot'en ghaít'ah, 'en hubula' ts'oot'en huba' hoont'ah, 'ink'ez Sizi neMoodihti daja ni 'et whunats'oolnih, 'et njan ndutni, 'Dant'i huwats'unle 'i k'us dant'i neghakuk, njan dant'i huwats'unle teh, 'i 'o nus neba ts'un whutezoo ho' hoont'ah."

³⁶ 'Et Paul lhadúja hoh, ts'iyawh hubulh dugwútsi be nenínya 'ink'ez tenadedli.

³⁷ 'Aw 'et ts'iyawh hutso hoh dushih be' hiyilchoot 'ink'ez nahídunants'ooz.

³⁸ "Aw 'o 'at nachasutuzeht'il," ndo búlhni hoh hubulh yanaltuk, 'et huwa tube cho budzi únduda 'ink'ez ts'i ts'un whuts'un hik'uninandel.

21

Paul Jerusalem ts'ih nanátedalh

¹ 'Aw 'et nus nats'usduki. 'Et ts'ihyan lhu-nats'usduki 'ink'ez Cos ts'ih ts'uninki. 'Et 'om bun Rhodes nezninki, 'ink'ez 'et whuts'un Patara ts'ih uztezki.

² 'Et Phoenicia ts'ih, ts'i cho ukelh 'et nats'uhoo'ai hoh, 'i be ts'andel 'ink'ez uztezki.

³ Soo noo k'ut Cyprus ts'onilh'en hoh wheghah intl'as ts'ih noo bugha lhuts'úzki, 'ink'ez Syria yun k'ut ts'ih ts'uninki. 'Et keyah Tyre 'et ts'i be deha'hutelelh whutah 'et nyoh uzdálts'i.

⁴ 'Et Sizi Gri yugha hoodul'eh hubuka' ts'oodulhkut hoh nabuts'inla 'ink'ez 'iluh hukw'enilhghel 'et buzih uzdálts'i, Ndoni be Paul Jerusalem ts'ih tóoya gunih hiyúlhni.

⁵ 'Aw 'et bulh lházduja hoh, bugho whenáts'edel 'ink'ez naztesdel ts'iyawh bu'atkah, 'ink'ez buzkeh chah nelh lhunahusdel hoh keyah whuch'a nats'usdel. Taba 'et negwutsi be níznindel 'ink'ez tenazdedli.

⁶ 'Aw 'et ts'iyawh lhula nunats'ust'ai 'ink'ez ts'i be náts'edel hoh hedidut chah koo ts'ih whenáhedel.

⁷ 'Et ts'ekelh ze' ts'ut'en Tyre nus nats'uski hoh Ptolemis ts'ih ts'uninki. 'Et 'iluh dzin zeh huba 'alha' hoont'ah buzih uzdálts'i.

⁸ 'Et 'om bun dzin uztezdel hoh Caesarea ts'ih ts'unindel. Khunek unzoo, 'i be yálhtuk, Philip hiyúlhni, 'en buts'ún ts'unindel, 'en buzih uzdutélts'ilh. 'En Jerusalem skwunlai 'o 'at nanah 'utahálya inle, 'en hubutah 'ilhunuh 'int'ah.

⁹ 'Ink'ez Philip 'en dinah buts'e'kah, 'aw dune t'echahunizun hinli, 'en Yak'usda ba nus whunilh'en hinli.

¹⁰ Lhat dzin 'et uzdálts'i hoh 'ilhunuh Yak'usda ba nus whunilh'en, Agabus hiyúlhni, 'en Judea yun k'ut ts'ih haínya.

¹¹ Neghu ninya hoh Paul buse yets'ú delhú'oo, 'i yuts'u hayánla 'ink'ez 'i be duke 'ink'ez dula chah lheyulh'oo 'ink'ez 'utni, "Et Ndoni ndutni, 'Jerusalem whut'en Lizwif ndi se be'ildzun yinli

whuz na'a hiye hítelghel, 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en butl'ahítelhtelh.”

¹² 'Et whulh 'úzdutzs'ai hoh nuwheni 'ink'ez 'uyoon chah 'et hudelhts'i, Paul bugha tezdudlih Jerusalem ts'ih tooya whuch'a.

¹³ 'Et nendulhni, “Et di ka ahtso 'ink'ez sudzi tso ulh'i? Jerusalem satelghel 'et huba lhadúst'ah, 'et whunts'ih 'o 'un Sizi Gri neMoodihti 'en buba 'et datésah huba lhadúst'ah ho' 'ust'ah.”

¹⁴ 'Et whunts'ih 'aw nek'ah ts'ih cha'ínil, 'et huwa, “T'ezdínil, nts'e na'a neMoodihti hukwa' ninzun k'una'a 'ahóneh,” ts'utni.

¹⁵ 'Et hukw'elh'az 'astl'iyaz 'et nazdélhts'i 'ink'ez ndai ne'ezdlai, 'i lhanázdinla 'ink'ez Jerusalem ts'ih naztesdel.

¹⁶ 'Et bulunah Sizi Gri yugha hoodul'eh, Caesarea whut'en, 'en chah nelh hútezedel. 'En ndun dune buzih uzdutélts'ilh hits'un nenihunínla, Cyprus whut'en, Mnason hiyúlhni, 'en 'uda whuts'un buba 'alha' hoont'ah 'int'ah.

Paul, James ts'un nuséya

¹⁷ Jerusalem ts'ih ts'unindel hoh, ndunnah huba 'alha' hoont'ah, 'en nehunelhnik.

¹⁸ 'Et 'om bun dzin Paul nélh tez'az James uzte'ilh wheni, 'ink'ez ts'iyawh butsuh whudelhdzulh, 'en chah 'et hudelhts'i.

¹⁹ 'Et Paul, “Dahooja,” hubúlhni. 'Ink'ez ts'iyawh nts'oh 'udun yun k'ut whut'en hubutah hube 'ut'en be Yak'usda ne'ust'en, 'et hubugha hubulh náwhulnuk.

²⁰ 'Et hidánt's'o hoh ts'iyawh Yak'usda ba hodélhti 'ink'ez Paul 'uhiyúlhni, “nelhutsin whunulh'en dáhoont'ah tube lhanah Lizwif huba 'alha' hoont'ah suli hoonli 'ink'ez ts'iyawh Moses

bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i soo cho hik'úne' 'ut'en.

²¹ 'En nyulh 'úhudants'o nts'e na'a Lizwif 'udun yun k'ut hudelhts'i, 'en whubodilh'eh. Moses bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i hiladootnih, 'ink'ez buzkeh hika dune unli, 'i k'ut hubutét'us, 'ink'ez Lizwif k'una'a dune hinli 'i chah 'ustl'e' uhooneh, whuz na'a hubodilh'eh hutni.

²² Njan whusainya hubugha t'ewhuntedzeh ho' hoont'ah 'ink'ez dats'óoneh simba?

²³ 'Et huwa ne'úzduni tune'ónt'en. Dinah dune Yak'usda ts'un nahezya, 'en njan nezih hudelhts'i ho' hint'ah.

²⁴ 'En hubulh 'ínt'en 'ink'ez but'sún nidenya, 'ink'ez nts'e na'a duna'huldoh nyun huba 'uk'elháhoolhtsi, 'et soo dutsi náhunoozo. 'Et ndínja t'eh, 'et whuz na'a nyunch'oh ndi Moses bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i ts'ah'un na'a buk'úne 'int'en hunoozin. 'Ink'ez daja nch'a nyuhútni, 'et huba 'alha' cha'whudoosnih.

²⁵ 'Et whunts'ih ndunnah 'udun yun k'ut whut'en huba 'alha' hoont'ah suli but'só k'e'ts'anguz 'ink'ez nts'e na'a 'uzdeja, 'et ndo buzdáni ndai ts'uyi, 'i buyak'usda k'edeltsi ts'un hítulhdelh, 'i wah'alh gunih. Ts'ekoo k'us dune bulh tinta' 'ooht'en gunih. Khunai buze 'úsduguz, 'i 'ink'ez 'uskai butantsus, 'i wah'alh gunih, 'ink'ez 'uskai chah wahnai gunih.”

Paul luglez whucho 'et hiyílhchoot

²⁶ 'Et huwa Paul ndunnah dinah dune hubílhchoot 'ink'ez 'om bun dzin 'et nts'e na'a duna'huldoh 'et hubulh duna'elde. 'Aw 'et hubuluglez whucho danánja, 'et hoh 'aw 'et Lizwif k'una'a buna'éde. 'Ink'ez Lizwif nawhulnuk

hubudáni dáwhuldzah dzin 'et 'uhutet'ilh njan 'et lhahódutelilh whuts'un Yak'usda bukw'uzdai k'ut 'ilhunah hinli hoh huba 'uhudutéllh'k'un.

²⁷ 'Aw 'et skwunlai 'o 'at nat dzin 'ustl'e 'uwhuténilh hoh, bulunah Lizwif, Asia yun k'ut ts'ih huhándel, Paul luglez whucho 'et hiya'en. Bulunah 'ilhohuwezdel tubulh lhba hodit'ai hoh Paul hiyílhchoot.

²⁸ 'Et 'ahúlzul hoh hahuhéyih, "Israel hubuts'un háhzut, nela 'uhneh! Ndun dune 'en 'int'ah, nduhoolhcho nuya 'ink'ez Israel hubuts'uh hainzut Moses bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i 'ink'ez neluglez whucho chah ts'iyawh whuch'a yálhtuk. 'Ink'ez k'an 'udun yun k'ut whut'en chah neluglez whucho daóobuninla, 'et hoh neba me whulhtsi!" hutni.

²⁹ 'Et ndun dune Trophimus, Ephesus whut'en, 'en Jerusalem 'et Paul bulh na'as hoh hinalh'en inle. 'Et Paul hubuluglez whucho daínilhti hun-inzun 'et huwa 'uhutni.

³⁰ Jerusalem ndulhcho hoh dune dzuh hubu-taodelts'ut. Ts'iyawh 'ilho 'ilhunahowelhúghaz, Paul hiyílhchoot, 'ink'ez hubuluglez whucho 'et tínahininguz. 'Et 'ahoh hubuluglez whucho dána'denkez.

³¹ Ndunnah lhulh nudelh Paul hizoolhghelh hukwa' hut'en hoh nehughan moodih hudáni, "Jerusalem whut'en ts'iyawh lhtahawhant'ai!" hubuhútni.

³² 'Et 'ahoh nehughan moodih 'uyoon moodih 'ink'ez nehughan chah hilhchoot 'ink'ez 'ilhuhowezdel buts'un whehélghaz. 'Et ndunnah dune nehughan bulh hubotelh'en hoh 'et Paul njan hiyedúlh 'ustl'e' 'uhiyínla.

33 'Et nehughan moodih Paul yughuninya, yílhchoot, 'ink'ez nankoh tes t'l'ool be hiyoolhghel hubulhni. 'Ink'ez huboodulhkut, “Ndun dune ndan 'int'ah, 'ink'ez daja hoh tinta 'unt'en?”

34 'Ilhuhowezdel ts'iyawh lhelhts'un na'a 'uhutni hoh hahuhúyih, 'o nus higha 'un ha' dani k'et nehughan moodih dáhooja 'aw t'echaoonízil. 'Et huwa budune Paul nehughan delhts'i ts'ih hitoolhte hubúlhni.

35 Soo buk'ut dughaíti ts'ih hitelhti, 'et dune budádendel. 'Et 'o nus hiyulh húnilch'e, 'et huwa nehughan 'en hitelhti.

36 Ts'iyawh hiyunelwus 'ink'ez 'uhúldzul hoh, “Sulhghe!” hutni.

Paul duba yanaltuk

37 'Aw 'et Paul nehughan delhts'i ts'ih hitelhti hoh nehughan moodih bulh yátelhtuk, “Nyulh yatelhtuk hukwa' nuszun.” 'Et nehughan moodih 'uyúlhni, “Greek k'una'a chah ih yailhtuk?”

38 “Et Egypt ts'ih haínya dune 'en tulih 'unint'ah? Nyun tulih 'inja, ndunnah 4,000 nehughan dudulh dune dzuh nuhulhdeh hubuzílhtsi? 'Ink'ez dune chahóot'ih ts'ih whuz huba whénya, nyun tulih 'int'ah?” yúlhni.

39 'Et Paul 'utni, “Si Lizwif 'ust'ah. Tarsus, Cilicia yun k'ut whuz'ai, 'et keyah whudézt'i, 'et whust'en. Ndunnah dune hubulh yatelhtuk, 'et sugha ooni'aih.”

40 'Et nehughan moodih yugha óoni'ai, 'et Paul dughaíti siyin 'ink'ez dune huba núlhni hoh t'ehudínel 'ink'ez Paul, Hebrew bughunek k'una'a hubulh yáwhenilhtuk.

22

1 'Et ndo búlhni, “Sulh dune, sulhutsinkah, 'ink'ez 'ubákah, soo sih soo zélhts'ai, k'an nohwhulh duba yanatelhútuk!” hubúlhni.

2 'Et Hebrew bughunek k'una'a hubulh yawhénilhtuk hidits'o hoh 'o nus t'ehudínel. 'Et Paul 'utni,

3 “Si Lizwif 'ust'ah. Tarsus, Cilicia yun k'ut whuz'ai 'et whuzíli. Jerusalem 'et néyi, ndun Gamaliel 'en whusodalh'i hoh netsuh whudelhdzulh hik'úne' 'ut'en, 'i soo cho yusodalh'i. K'an nuhwheni Yak'usda ba buts'u nint'uk, si chah whuz na'a zeh ndust'ah inle.

4 Ndunnah Sizi hunedulh ts'iyawh dahútetsah whuts'un hubube' zúsdla inle. Dune 'ink'ez ts'ekoo chah ts'iyawh tsak'ebusdle ínle.

5 Náwhulnuk degha nus dezti 'ink'ez ts'iyawh dune tsuh whudelhdzulh, 'en ts'iyawh ts'ah'un 'udusni, 'en chah ndun whadóoni, ndai Lizwif dédowh Damascus delhts'i hubuts'un k'e'hanguz, 'i si stl'ahíyanla 'i bugha dune hubuts'un téya hubutélhcholph 'ink'ez tes tl'ool be hubutélhghel 'ink'ez Jerusalem ts'ih dzuh nubotelhdzut wheni, whuz whebusdle ínle.

Paul, Sizi ts'ih nálh'a howu yalhtuk

6 “Et hoh wheghah usyalh ho' hooja, 'aw 'et Damascus wheghah dzetniz bat'en khunyz ndus de kwun ulhtus, 'i hadanat, 'ink'ez sunat nudéznat.

7 'Ink'ez yun nadelhúduz 'et 'uduzíts'ai 'ink'ez njan nduwhutni oozalhts'a, ‘Saul di ka dzuh nusíldzut ho' 'int'en?’

8 ‘SMoodihti ndan inli?’ dusni hoh oodulhkut. ‘Sizi, Nazareth whut'en usdli, si 'usilh'en dzuh nusíldzut,’ súlhni.

9 'Ink'ez ndunnah dune sulh nuhudelh ndi kwun hiya'en 'ink'ez hoh hunuljut, 'et whunts'ih ndan sulh yatelhtuk 'aw chahidíts'il.

10 'Et 'udusni, 'SMoodihti datésnilh?' 'Ink'ez neMoodihti 'usúlhni, 'Dinadindaih, 'ink'ez Damascus ts'ih inyalh 'ink'ez 'et ts'iyawh ndun yadooni ndet Yak'usda ba datánt'ilh.'

11 'Et 'usja ndi kwun tube sunat nudeznat k'et chaozes'en sulih, 'et ndunnah sulh nuhudelh sula hilhchoot 'ink'ez Damascus ts'ih sanilhya.

12 'Et 'ilhunuh dune Ananias hiyúlhni, 'en Moses bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i yuk'úne' 'ut'en 'ink'ez Lizwif Damascus whut'en ts'iyawh hidelhti.

13 'Ink'ez 'et sughu ninya hoh suzih siyin 'ink'ez 'usúlhni, 'Saul sulhutsin, whé'en naoondle!' 'Et ndudeja ibulh 'ahoh nduk yutá'en 'ink'ez whunilh'en nasdli.

14 'Ink'ez 'usúlhni, 'Netsuh whudelhdzulh hubuYak'usda 'en 'utahányalhti Yak'usda be 'ut'en k'ah t'éoononzeh ka 'ink'ez ndun ts'ah'un na'a 'unint'ah 'en ta'ilh 'ink'ez dich'oh chah 'et nyulh yátelhtuk.

15 'Et nyun ts'ah'un ndun Sizi bugha ndo hubudutánilh ndet ho'en 'ink'ez whudánts'o hubugha.

16 'Ink'ez k'an dant'i ba ilh'i? Didinyih 'ink'ez neMoodihti boozi 'i be buts'un tedondli hoh too be 'oneh, 'i bugha sih nlubeshi nyuna'doodeh!"

Yak'usda, Paul 'udun yun k'ut whut'en ts'un yutelh'a

17 'Et Paul 'o 'un ndo búlhni, "Et Jerusalem ts'ih whenásja 'ink'ez nuhuglez whucho tenadusdli whutah 'et njan sunalhts'et hawhélts'ut hoh,

18 neMoodihti 'en nulh'en 'ink'ez 'usúlhni, 'Soo 'a njan Jerusalem whuch'a nanindaih. Si sugha yailhtuk 'aw nyuhoozólhts'a hukwa cha'hunizun 'et huwa.'

19 'Ink'ez 'udusni, 'NeMoodihti, nts'e na'a hoh luglez totsuk whubulh ndunnah nyun buba 'alha 'int'ah, 'en ts'iyawh hubulhchukw 'ink'ez dzuh nobulhdzut inle, soo cho nt'ehonínzun.

20 'Ink'ez Stephen nyun ngha dune hubulh yálhtuk, 'et hukwa hizelghhi, hoh da si chah 'et síyin inle, suba ts'ah'un 'uhut'en. Ndunnah nehughan hubudzoot, 'i huba bughusdli.'

21 'Et whunts'ih neMoodihti 'usúlhni, 'Inyalh, nilhdza 'udun yun k'ut whut'en butúz nyutélh'ah!"

22 'Et dune 'ilhuhowezdel Paul huyoozélhts'ai 'et whunts'ih 'et ndudéja hoh soo hubuyiz t'ahúzulh hoh 'uhutni, "Nalhtelh, sulhghe, 'aw khoona huba cha'ít'ah!"

23 Soo 'uhultus hoh dunaih k'uhídutulch'oolh 'ink'ez whuske k'et lhez chah nduk hütudzih.

24 'Et ndun Roman nehughan moodih, 'en Paul ndet nehughan délhts'i whuz nahitoolhte 'ink'ez hiyoolhtsas hoh hiyoodolhkut ndet huwa ndunnah Lizwif hiyúlh 'alzul hubúlhni.

25 'Et whunts'ih 'aw 'et hiyootelhtsus wheni hiyulhghel hoh ndun Paul huwunli, 'et siyin 'en 'uyúlhni, "K'us ndan Roman yun k'ut whut'en, 'en ba nahutedeh whutsuh ootalhtsus mba' hoont'ah ih?"

26 'Et ndun huwunli whudánt's'o hoh nehughan moodih yughu ninya 'ink'ez yoodulhkut, "Daint'en hoh 'int'en? Ndun dune Rome yun k'ut whut'en 'int'ah!" yúlhni.

27 'Et dich'oh nehughan moodih Paul yughu

ninya 'ink'ez yoodalhkut, “Rome yun k'ut whut'en inli ih?” “A,” ni Paul.

²⁸ 'Et nehughan moodih 'en 'utni, “Si lhai sooneya hukw'elha sílhsi hoh Rome whut'en sili 'ust'ah.” 'Ink'ez Paul 'utni, “Si 'et whuzúsdli 'et huwa hube'ilhdzun usdli.”

²⁹ 'Et ndunnah dune Paul hiyoodutelhkut, 'ahoh hich'a nasdel 'ink'ez ndun nehughan moodih t'éoonanzin Paul Rome yun k'ut whut'en 'int'ah 'ink'ez lhe'yínla yulhghel chah 'uyínla 'et huwa whenelhújoot.

Paul nahéyilh yubut siyin

³⁰ Ndun nehughan moodih soo naóote'alh hukwa' ninzun, ndet hukwa Paul hiyulh whuske. 'Et huwa 'om bun hububa ne'duni Paul, 'en tes tl'ool hits'ahanahianla 'ink'ez ndunnah náwhulnuk degha nus dézti, 'ink'ez nahéyelh chah ts'iyawh, 'anilh hubúlhni 'ink'ez Paul hibut nihínilhti.

23

¹ Paul soo cho hubunilh'en 'ink'ez ndo búlhni, “Sulhutsinkah neyah ts'ih bugha t'ets'oninzun* 'i bugha Yak'usda but 'ahoolhyez be khusna, 'i k'an dzin whuts'un ts'ah'un na'a 'ust'ah.”

² Ndunah náwhulnuk degha nus dezti, Ananias hiyúlhni, 'en Paul hizih siyin, 'en hizek hokat hubúlhni.

³ 'Et Paul 'uyúlhni, “Yak'usda 'en chah nyunokat. Koo bez whuzih whudutsun, 'i naoodesdutil'us, 'i li'nint'ah hoh nyo 'et sinda 'ink'ez ndai Yak'usda

---

* **23:1** Ndi khunek “Neyuh ts'ih huwa t'ets'oninzun”, 'i hoonli ts'ih'un na'a k'us tink'us 'uhoont'ah, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni ho' ts'utni.

bughunek netl'aída'ai, 'i bugha suba nahutanyeh, 'et whunts'ih suhóonokat hukwa huwaoobilh'a, 'et whuz na'a Yak'usda bughunek k'uninyis ho' dini!"

4 Ndunnah dune Paul zih nuhudelhúya 'uhiyúlhni, "Ndun Yak'usda bunáwhulnuk degha nus dezti buba dzuh 'udenja."

5 'Et Paul 'utni, "Sulhutsinkah 'aw nt'éoonuzúszun 'en náwhulnuk degha nus dezti unli. Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i k'ut ndutni, 'Nuh-moodih 'en dzuh ts'ih bughi yaoolhtuk gunih."

6 'Et Paul hubunilh'en 'ilhuhowezdel bulunah Sadducee 'uhint'ah 'ink'ez bulunah chah Pharisee 'uhint'ah hoh tube cho hubulh yátelhtuk, "Sulhutsinkah si chah Pharisee 'ust'ah! Pharisee ye' usdli, 'ink'ez suba 'álha' hoont'ah yaidla dinahudutédulh 'et huwa njan suba nahutedeh huba sída!"

7 'Et ndudéja ibulh Pharisee 'ink'ez Sadducee teh lhéwhehundunidulh 'et huwa 'ilhohuwezdél nawh lkh'ehankat suli.

8 'Et Sadducee yaidla dinahudutédulh 'ink'ez lizas chah, nudúdeh chah hoonli 'et 'aw huba 'álha' cha'hóot'ah, 'et whunts'ih Pharisee ndulhcho 'et huba 'álha' hoont'ah.

9 'Et 'o nus 'ulcho, 'i be 'awhehúnilzul 'ink'ez Moses bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i hodulh'eh, Pharisee dédowh, 'en dihudíndel 'ink'ez tube cho whuch'a hutni, "Ndun dune 'aw hoontsi' bughú nachats'uhóo'al. Lizas tulih k'us nududeh, 'i tulih yulh yálhtuk hoh tulih 'utni! 'Et huwa Yak'usda buyénah uzdooni ghaít'ah."

10 Whuz tube lhtah 'uhutni k'et, Roman nehughan moodih whenelhújoot Paul yahidólhch'oolh ninzun, 'et dulh lhadughan, 'en

Paul bugha hanahíyoolhtelh 'ink'ez ndet nehughan delhts'i 'et whuz hitoolhte hubúlhni.

¹¹ 'Et 'ulh'ek zeh neMoodihti Paul yuzih siyin 'ink'ez 'uyúlhni, “Soo cho ndzi 'ulhtus 'ududil'i. Njan Jerusalem nts'e na'a si sugha ts'ah'un hubudáni 'et Rome chah whuz na'a zeh 'udutánilh.”

*Bulunah Lizwif Paul hituzelghelh hukwa' hun-
inzun*

¹² 'Et 'om bun bundada bulunah Lizwif 'ilhúhowezdel 'ink'ez 'ilho nahúhezya hoh nduhútni, “Cha'ts'oos'al 'ink'ez too chah cha'ts'oosnai Paul ts'utuzilghelh whuts'un.”

¹³ Ndunnah ts'iyawh dit lanezi 'o 'un 'uhunelt-suk 'en hukw'u núhuhilhye.

¹⁴ 'Aw 'et Lizwif náwhulnuk degha nus dézti 'ink'ez hubutsuh whúdelhzulh chah hubugha nin-del 'ink'ez hubuhútni, “Ts'iyawh 'ilho nats'úhezya 'aw cha'ts'utes'al Paul ts'utuzelghelh whuts'un.

¹⁵ 'Et huwa k'an 'et nuhwheni 'ink'ez nahuhéyelh tubulh ndun Roman lhudugan moodih 'en buts'ótl'a khunek áh'aih 'aonilhka Paul ndez náhitoolhte 'o nus soo cho be 'ut'en k'ah t'ewhuntehzeh 'et wheni doohtni. 'Et wheni huba lhazdoot'e njan nenátedalh whuts'un ts'uzoolghelh,” hubuhútni.

¹⁶ 'Et whunts'ih Paul bulhtus buye' 'en whulh 'udants'o hoh, 'et nehughan delhts'i ts'ih ninya 'ink'ez Paul ndiyúlhni.

¹⁷ 'Et Paul 'ilhunuh nélhghel, “Anih,” yulhni, 'ink'ez 'uyúlhni, “Ndun chilh nehughan moodih ts'ih ílhtelh, hoonliyaz 'un yudutenilh.”

¹⁸ 'Et nélhghel yílhchoot 'ink'ez nehughan moodih ts'un wheyalhti 'ink'ez 'uyúlhni, “Paul tsak'edi'ai

'anilh sulhni 'ink'ez ndun chilh nts'u tóolhte súlhni, hoonliyaz nyuduténilh 'et.”

19 'Et ndun nehughan moodih yula ilhchoot 'ink'ez dune hoolah ts'ih neínilhti 'ink'ez yoodulhkut, “Dahoont'ah hubugha 'usudutánilh?” yúlhni.

20 'Et 'uyúlhni, “Ndunnah Lizwif moodih bunt'ah nyuhóodútélhkut, Paul naheyelh ts'un tolhte nyoduténilh, 'aonilhka 'o nus soo cho highu t'ewhuntezeh, 'et wheni hudutenilh.

21 'Et whunts'ih khun teh huboozólhsts'a gunih! Dit lanezi 'o 'un Lizwif, 'en ti hika óodelhsts'i, 'en ts'iyawh hituzelghelwhunts'un 'aw cha'hutes'al 'ink'ez too chahutesnil hutni hoh nahúhezya. K'an 'ahoh 'uhutenilh huba lhahúdint'ah, nyun nahútanyeh 'et zeh hubahilh'i,” yúlhni.

22 'Et nehughan moodih utni, “Khun teh 'uyoon ndudóni gunih, njan ndusudani 'et.” 'Aw 'et chilh whenáyalh'a.

Paul, ndun Felix yun moodih ts'ih whehíyalhti

23 'Et ndun nehughan moodih nélhghel moodih nanah, 'en hubuka' dani 'ink'ez ndo búlhni, “200 nehughan lhábudahleh keyah Caesarea ts'ih tehduh, skwunlai 'o 'at nankoh lanezi (70) yeztli be nahúdelh chah, 'ink'ez 200 sohtuz nudúle chah, 'ulh'ek lanezi 'o 'at lhuk'i hoolah hukw'éhunint'o t'eh bat'en (9:00) 'et hutédulh wheni lhahúdoote.

24 Paul chah yeztli buba lhadáhleh, soo cho bughohle hoh Felix, yun moodih, 'en buts'un niyóolhtelh.”

25 'Et 'ink'ez nehughan moodih yuts'o k'e'anguz, 'i ndutni,

26 “Felix yun moodih dezti si Claudius Lysias nts'ó k'e'úsges, dahooja.

27 Lizwif ndun dune hiyílhchoot 'ink'ez hituzelghelhelh ínle. Rome keyah whut'en unli 'et whulh 'údsts'o 'et sulh nehughan ílhchoot 'ink'ez hubugha hunayunlhúti.

28 Ndet hukwa hiyílhchoot 'et naootés'alh, 'et huwa Lizwif yuba naheyelh ts'ih whélhti.

29 'Aw hoonliyaz tink'us 'út'en bugha nachawhús'al datétsah k'us huwa 'átelts'ulh huba. 'Ants'ih duk'una'a hiba nahooyeh hukwa' hutni. 'Et huwa hich'a yalhtuk.

30 'Ink'ez ndet Lizwif ndun dune hituzelghelhelh hukwa yahulhtuk sudáni hoh, 'ahoh nts'u tóolhte nuszun. 'Ink'ez ndunnah yuch'a yahulhtuk, 'en chah, lhahudughan hubulh nyun nts'o tooya hubudúsní. Soo cho khondle.”

31 'Et nehughan nduhóot'en hubúlhni t'eh, hoh tune'hust'en, Paul hiyílhchoot 'ink'ez 'et 'ulh'ek zeh keyah Antipatris huwhútni ts'ih lhgha hidilhti.

32 'Et 'om bun nehughan yun nuhulghas 'en ts'iyawh nehughan delhts'i ts'ih nahundel, 'ink'ez yeztli be 'uhut'en, 'en zeh Paul bulh hutoodelh ka.

33 'Et keyah Caesarea ts'ih hinílhti, 'et yun moodih chah yuts'ó k'e'anguz, 'i hitl'ahíya'ai, 'ink'ez Paul chah hitl'ahíyalhti.

34 'Et yun moodih ndi yuts'un k'e'anguz, 'i yuk'eyailhtuk 'ink'ez Paul yoodulhkut, “Nts'ez de yun k'ut haínya?” yúlhni. 'Et yun k'ut Cilicia huwhútni ts'ih haínya t'éoonanzin hoh,

35 'et utni, “Ndunnah nch'a yáhalhtuk whusahándel t'eh, 'et nyoozólhts'a.” 'Et Paul, Herod bukoo whucho ts'ih hitoolhte, 'ink'ez highole ndo

búlhni.

24

Ndunnah Lizwif, 'en Paul ch'a yahalhtuk

¹ 'Aw 'et skwunlat dzin inle hoh, náwhulnuk degha nus dezti, Ananias hiyúlhni, hubutsuh whúdelhdzulh chah, 'ink'ez 'ilhunuh dune yalhtuk, Tertulus hiyúlhni, 'en ts'iyawh Caesarea ts'ih hunindel. 'En yun moodih, Felix hiyúlhni, hibut 'et Paul ch'a yáhalhtuk.

² 'Et Paul dáhinilhti 'ink'ez ndun Tertulus dune yalhtuk, Paul ch'a yáwhenilhtuk hoh ndutni, “Degha nus dezti hoonih hoh neghinli 'et huwa sa hoh neyun k'ut whudezghel 'et ndúhont'e, 'ink'ez lhat hoh neyun k'ut soo 'uts'oot'e neba ná'hoonla.

³ 'Et huwa 'ahoolhyez ts'uhóont'i neilh'i tube neul dune nts'útni.

⁴ 'Aw sda sa nyostun ghaít'ah, 'et whunts'ih hoontsolyaz khunek be nyulh yasztéhtuk, neoozólhst'a nts'u tédusdlih.

⁵ T'éts'onínzun ndun dune tube wheóonujut hoh ntsi' dune unli. Yun k'ut ndulhcho hoh 'en bugha Lizwif chah lhtáhúwhút'aih 'ink'ez Nazaren hubutsuh nuya 'ududil'i.

⁶ 'Ink'ez Lizwif hubuluglez whucho 'et chah me neba whulhtsi, 'et ts'ílhchoot whenich'oh nek'una'a buba nats'ateyeh hukwa' uzninzun.

⁷ 'Et whunts'ih ndun nehughan moodih, Lysias hiyúlhni, danínya 'ink'ez negha hanáyulti.

⁸ 'Et Lysias 'en ndun Paul ch'a yálhtuk nyun nts'ó toodelh hubúlhni. 'Et nyunch'oh ndun dune oodilhkut t'eh, tube lhat hoh bughu yats'ulhtuk t'éwhunonzeh.”

9 'Et Lizwif chah Paul ch'a yalhtuk ts'iyawh 'alha' hutni, hutni.

Felix bubut Paul duba yanaltuk

10 'Et yun moodih Paul yatelhtuk yutl'ahó'ai hoh ndutni, “T'éoonúszun ndi yun k'ut lhat naodezut 'et nahéyelh inle, 'et huwa hoonúst'i hoh mbut duba yanalhútuk.

11 'Et nyunch'oh nahó'alh 'aw lanezi 'o 'at nat dzin bat'en inle teni' ntesdzilh ka, Jerusalem ts'ih teya.

12 'Aw Lizwif hubuluglez whucho 'et dune ch'a ts'un cha'duzusnih hoh Lizwif chasuhés'en, 'ink'ez bukeyah 'et dune lheoobulhdulh 'et chah chasuhés'en.

13 Daja suhútni 'aw ts'ah'un mba nehúho'alh ghaít'ah.

14 'Et njan nyudúsni ndunnah Sizi k'una'a 'uhun-inzun 'et whuz na'a si chah netsuh whudelhdzulh buYak'usda buts'un teni' nulhdzun, 'et whunts'ih ndunnah Lizwif whuch'a yáhalhtuk. 'Ink'ez Moses bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i 'ink'ez Yak'usda be nus whúnih'en 'uk'une'huzguz, 'i chah suba 'alha' 'int'ah.

15 K'us ndan yaidla unzoo k'us ntsi' inle ts'iyawh dinahudutéduh, Lizwif huba 'alha' hoont'ah, whuz na'a si chah Yak'usda suba 'alha' 'int'ah.

16 'Et huwa si 'ahoolhyez Yak'usda ts'un 'ink'ez dune chah ts'un neyah ts'ih bugha t'ets'oninzun* 'i bugha ts'ah'un na'a oost'e hukwa 'ust'en.

---

* 24:16 Ndi khunek “Neyuh ts'ih huwa t'ets'oninzun”, 'i hoonli ts'ih'un na'a k'us tink'us 'uhoont'ah, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni ho' ts'utni.

17 'Et hukw'elh'az lhat naodezut hoh Jerusalem keyah niya. 'Ink'ez sulh whut'en ba ndai sooneya huba 'ilhunanughe'ai, 'i hubuts'u naínte'ai 'ink'ez Yak'usda ts'un Yak'usda bukw'uzdai k'ut 'udutélhk'un wheni whuz lhgha nadasja.

18 'Et hubuluglez whucho Lizwif soo cho hubuna'udeh k'una'a lhaóodusdla inle. 'Et whutah ndust'en hoh suhá'en. 'Aw dune 'ilhuhowezdel 'ink'ez 'aw hoonliyaz lhenah cha'hudusnih ilah inle.

19 'Et bulunah Lizwif Asia yun k'ut whut'en chah 'et hudelhts'i, 'en mbut nihóodelh huba' hoont'ah 'ink'ez sch'a yáhoohluk hoonliyaz hoh senah 'úhint'ah t'eh.

20 K'us ndunnah teh nyodóni ndet hoh tinta' nust'en sughu náháhóo'ai neba naheyelh hububut síyin hoh,

21 'et whunts'ih nahéyelh but síyin hoh, 'il-huh ze' dusni, 'Yaidla dinahudutédulh suba 'alha' hoont'ah,' 'et huwa k'an dzin 'et suba nahinyeh."

22 'Et Felix ndai Sizi k'una'a 'int'ah, 'i bugha soo t'eóoninzun. 'Et Paul yuba nahooyeh hukwa cha'nízun 'et ndo búlhni, "Nk'at lih nehughan moodih Lysias whusaínya t'eh, mba nahoosyeh."

23 'Et Paul nélhghel yughunli 'ulhni, "Ahoohlheyz bughinli, 'et whunts'ih 'o nusyaz k'úne' oot'en whute bulh dunekah hits'ú k'unaoodulh 'ink'ez ye ndunidzit, 'i be highole ka."

Paul, Felix 'ink'ez Drusila hububut ninínya

24 'Et dzuh lhat dzin inle hoh Felix bu'at Drusila bulh whusahá'az, 'en chah Lizwif 'int'ah. 'Et Paul hikunáwhulh'a, nts'e na'a Christ buba 'álha' 'int'ah 'et hubugha hubulh yálhtuk, 'et hiyoozélhts'ai.

25 'Et whunts'ih Paul, Yak'usda be ts'ah'un na'a 'uhoont'ah, 'i 'ink'ez nuwhenich'oh khuts'udli chah, 'ink'ez neba nahutedeh dzin whusaóotelts'ulh t'eh, 'et hubugha wheóobunoolhtun hukwa' utni. 'Et Felix nelhújoot 'ink'ez utni, “Aw 'et k'an naindahl, doo chah nkana'doosni, sughá whults'ut t'eh.”

26 'Et yalhtuk whutah, “khun teh Paul sooneya sugha óo'ahl, 'et bulanadoosnih,” ninzun. 'Et huwa lhat hoh yuka' dunih 'ink'ez yulh yálhtuk.

27 Nat naodezut inle, Porcius Festus hiyúlhni, 'en Felix yun moodih yuk'énadeja. Felix 'en Lizwif dune unzoo hunoozin ninzun 'et huwa Paul tsak'edilh'ai.

25

Paul, Rome whut'en hubudayi cho degha nus dezti, Caesar hiyulhni, 'enyubut nióoya yuts'u húkwa' 'utni

¹ 'Ink'ez tat dzin inle Festus yun moodih Judea yun k'ut ts'ih ninínya. 'Et keyah Caesarea whédinya 'ink'ez Jerusalem ts'ih ninya.

² 'Et náwhulnuk degha nus dezti 'ink'ez Lizwif bumoodih Festus ts'ih hunindel hoh Paul hich'a yálhtuk 'ink'ez Festus highu tédudlih,

³ Paul, Jerusalem ts'ih naitoolh'a hukwa' hunínzun 'et hoh dula 'ooneh hiyúlhni, 'aonilhka hiba lhaóodinla hoh wheghah uyalh t'eh, 'et hituzelghel'h 'et wheni.

⁴ 'Et Festus 'utni, “Paul, Caesarea 'et tsak'edi'ai unli ho' 'int'ah. 'Et sich'oh chah 'ahoh 'et whuz natesdahl.

⁵ 'Et nuhmoodih sulh náhutoodelh 'et hich'a yaóolhtuk Paul tinta' 'unt'en hoonli t'eh,” hubúlhni.

6 'Et lanezi dzin bat'en 'et hubutah índa, 'et 'ink'ez Caesarea ts'ih whenya. 'Et 'om bun 'aw 'et dune ba nahedelh hukw'étl'adida 'ink'ez, “Paul dahíyoolhtelh,” hubúlhni.

7 'Et Paul danínya hoh Lizwif Jerusalem ts'ih haíndel higha wezdel 'ink'ez lhat hooncha 'et tinta' 'unt'en hiyúlhni hoh hich'a yálhtuk, 'aw ts'ah'un 'alha' hutni huhoodhtsilh ghaít'ah.

8 'Et whunts'ih Paul duba yanaltuk hoh ndi yúlhni, “Aw Lizwif be huba nahesda, 'ink'ez hubu-luglez whucho, 'ink'ez Roman hubudayi cho, 'en chah buts'un tinta cha'ust'il.”

9 'Et Festus, Lizwif soo cho huba 'uja, 'et huwa Paul yoodulhkut, “Jerusalem ts'ih ndi hiye nch'a yálhtuk, 'i bugha whuz subut tanyin hukwa' ninzun ih?”

10 Paul 'utni, “Njan Rome whut'en hubudayi cho degha nus dezti, 'en Caesar hiyúlhni, dich'oh nahéyelh, 'et mbut síyin 'et suba nahoodeh huba' 'ust'ah. Lizwif hubuts'un tinta cha'úst'il nyunch'oh soo cho nt'eoonínzun.

11 'Et be ba nahesda, 'i k'uníyuz t'eh, k'us hoonliyaz hukw'elha daóosah huba' hoont'ah 'usja t'eh, 'aw whuch'a ne'óost'en ghaít'ah. 'Et 'aw soo daja 'uhútni 'alha' cha'hóot'ah t'eh, 'aw dune hubutl'asóolhtelh hoolah. Rome whut'en hubudayi cho degha nus dezti 'en but neóosya 'et nts'u húkwa' dusni.”

12 'Et Festus yugha utni 'en naboodelkut hukw'elh'az, 'et Paul 'uyúlhni, “Rome whut'en hubudayi cho degha nus dezti but nitányalh hukwa' ninzun, 'et huwa Rome whut'en hubudayi cho degha nus dezti, 'en bubut neóonya!” yúlhni.

Festus, hubudayi cho Agrippa, 'en Paul bugha yúlhyalhtuk

¹³ 'Aw sa ilah hukw'elh'az hubudayi cho Agrippa hiyúlhni 'ink'ez ts'eke yúlh na'as, Bernice hiyulhni chah, Caesarea ts'ih huni'az, Festus dahooja huba hudutenilh ka.

¹⁴ 'Aw 'et lhat dzin hanke hukw'elh'az Festus hubudayi cho Agrippa Paul bugha dáhoont'ah ts'iyawh yulh náwhelnuk, “Njan 'awhuz 'ilhunuh tsak'edi'ai 'et usda, 'en Felix 'aya'ai ínle.

¹⁵ 'Ink'ez Jerusalem ts'ih níya hoh Lizwif náwhulnuk degha nus dezti 'en 'ink'ez hubutsuh whudelhdzulh chah hich'a yálhtuk 'ink'ez datetsah huba buba nahoosyeh ka suts'un téhududlih.

¹⁶ 'Et whunts'ih ndo hubudusni, 'Rome hubuk'una'a 'et ndúhoont'ah, dune tinta' 'unt'en daóotsah ka dáhni t'eh, 'udechoo yuch'a yálhtuk hububut inyin 'ink'ez hububut yuk'ého'alh huba' hoont'ah, 'aw 'et t'eh zeh huba nahutedeh.”

¹⁷ 'Et whusahándel hoh 'om bun 'ahoh dune ba nahudeh, 'et nátl'adesda 'ink'ez, 'Ndun dune dahiyóolhtelh, hubudúsni.

¹⁸ 'Et yuch'a detni, 'en dihudíndel tube yuk'ehóte'alh nuszun hoh, 'aw daja chahidínil.

¹⁹ Lizwif hubuluglez hubugha 'ink'ez 'ilhunuh dune, Sizi hiyúlhni, dazsai inle 'et whunts'ih Paul utni, 'Khuna,' ni hoh hubugha zeh lhtana' hudentni.

²⁰ 'Aw náhos'alh ts'ih hoolah njan 'uwhutni hubugha, 'et Paul oodalhkut, soo tulih Jerusalem ts'ih tooya 'et nahéyelh hububut ootéldzih huba.

²¹ 'Et Paul hubuts'u húkwa' dani tsak'edoo'a 'ink'ez Rome whut'en hubudayi cho degha nus

dezti, 'en duba nahooyeh ni, 'et Rome whut'en hubudayi cho degha nus dezti, 'en ts'un télh'alh 'et whuts'un tsak'edoo'a dusni,” ni Festus.

²² 'Et Agrippa Festus 'uyúlhni, “Ndun dune sich'oh ootuzelhts'ilh hukwa' nuszun,” yúlhni. 'Et Festus 'utni, “Bunt'ah sih oozólhts'a,” yúlhni.

²³ 'Et 'om bun Agrippa, Bernice bulh soo huba hodélhti hoh whusahá'az. 'Et nehughan moodih 'ink'ez keyah whumoodih chah dune 'ilhodulh 'et bulh dahuníndel. 'Et Festus, “Paul dahíyoolhtelh,” hubúlhni. 'Et dáhinilhti.

²⁴ Festus 'utni, “Hubudayi cho Agrippa 'ink'ez nuhwheni dune njan delhúts'i ts'iyawh ndun dune nulh'en. Lizwif njan 'ink'ez Jerusalem chah sulh náwhuhulnuk hoh Paul tink'us ne'ust'en, hutni. Soo tube cho 'uhutni, 'aw khoona huba cha'ít'ah.

²⁵ 'Et whunts'ih 'aw tink'us ne'ust'en hukw'elha daóotsah bugha nachawhús'al 'ink'ez dich'oh Rome whut'en hubudayi cho degha nus dezti yuts'u húkwa' dani, 'et huwa 'en buts'íte'alh.

²⁶ 'Et Rome whut'en hubudayi cho degha nus dezti buts'un k'e'tesgus whunts'ih 'aw Paul tink'us 'uja ts'ah'un bugha nachawhús'al. 'Et huwa njan nuhwhubut ninílhti, nyun soo hubudayi cho Agrippa mbut ninílhti, khun sih hoonli bugha náwhuh'ai t'eh, 'et sih whuk'é'oosges.

²⁷ 'Aw ndun dune hoonli bugha nachats'uhóo'al whuz whets'álh'a t'eh, 'aw ts'ah'un suba cha'hóot'ah.”

26

Agrippa bubut 'et Paul duba yanaltuk

¹ 'Et Agrippa, Paul yúlhni, “Duba yanataltuk 'et ngha ooní'ai.” Paul didilnik 'ink'ez duba yanawhéniltuk hoh ndutni,

² “Hubudayi cho Agrippa, Lizwif lhat sk'ehúhoolna hubugha, sich'oh mbut duba yanatelhútuk. K'an dzin sugha ooní'ai, 'et huwa tube suba hóolya nuszun.

³ 'Et njan 'alha' hoont'ah nyunch'oh soo t'eóoninzun nts'e na'a Lizwif duk'ah ts'ih dune hinli 'ink'ez lhtah 'uhudutni hoh chah, 'et huwa soo cho soo zélhts'ai nts'u húkwa' dusni.

⁴ Nusol da whuts'un nts'e na'a yinkak sída Lizwif ts'iyawh t'éhonínzun soo 'udéchoo whuts'un sich'oh skeyah 'ink'ez Jerusalem chah hoh zeh dune usdli 'et t'éhonínzun.

⁵ 'Udechoo whuts'un soo degha nus duluglez hukw'un né'ut'en, Pharisee, 'en hubulh desdowh 'et t'éhonínzun, 'et huwa hukwa' huninzun t'eh 'et da sla'hudootni wule.

⁶ Ndai Yak'usda netsuh whudelhdzulh hubuts'ú yoozi, 'i si chah buká tsih hóosdli, 'et huwa k'an njan ootélhdzih ka mbut síyin.

⁷ 'Et whuz na'a ndunnah lanezi 'o 'at nawh dédowh dune,* 'en ndi khunek buts'ú yoosdzi hubugha ítelts'ulh, 'et hukwa tsih huhóoli, dzin 'ink'ez 'ulh'ek 'i bulh Yak'usda ts'un téni' 'uhunil-hzun whutah. 'Et hubudayi cho Agrippa, ndet ndunnah Lizwif, hukwa tsih huhóoli, si chah hukwa tsih hóosdli. 'Ink'ez 'et hukwa sk'ehúhoo'ai.

⁸ 'Et ndet huwa nuhwhuba 'alha 'uhot'e ghaít'ah njan Yak'usda dune yaidla dinabudile hubugha?

---

* **26:7** Ndunnah lanezi 'o 'at nanah 12 'en Jacob buzkeh 'uhant'e. Lizwif ndunnah hits'uh hainde ho' hant'e.

9 Ndun Sizi, Nazareth whut'en, ts'iyaitsuk hoh buch'a doosni nuszun ínle.

10 Jerusalem 'et ndust'en inle, náwhulnuk degha nus hudézti stl'ahahó'ai hoh lhanah dune Yak'usda bube'ildzun, 'en tsak'ebesdla 'ink'ez yahutédlah wheni huba nahesda hoh, si chah buch'a désni.

11 Si 'udusni huwa luglez totsuk dune dzuh nobuhulhdeh Sizi Gri hich'a naóol'ah hukwa' bulh'en. Whuz tube hubulh húnlhuch'e k'et nilhdza keyah whunts'ih nobunusya dzuh nobutelhzut ka.”

Paul, Sizi ts'un budzi náhundunez'ai hukw'un náwhutelnuk

12 “Njan 'et wheni náwhulnuk degha nus whudézti stl'ahuho'ai 'et Damascus ts'ih teya.

13 'Ink'ez hubudayi cho Agrippa, dzetniz bat'en 'et ti ts'edulh hoh kwun ndult'ah, 'i sa degha nus 'ultus, 'i dune sulh hédulh bulh nenat núdeznat.

14 'Et ts'iyawh yun nats'áncat hoh Hebrew bughunek k'una'a sulh yáztelhtuk hoh nduwhútni, 'Saul, di ka 'int'en, dzuh nusílhazut? Ndun tulus nule 'aw buk'únucha'zint'en t'eh, nyunch'oh zeh dzuh nuná'dudutaldzut, súlhni.

15 'Et oodulhcut, 'Moodihti ndan inli?' dúsni. 'Si, Sizi 'ust'ah. Si 'usilh'en dzuh nusílhazut.

16 'Et whunts'ih didinyih 'ink'ez sinyin, njan nyunalhts'et haíya suba 'int'en nyutesilh ka. K'an dzin sa'en 'ink'ez 'udun chah nus de whúnyuntelhtun, 'et chah hubugha 'uyoon ndo budóni.

17 Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en, 'en hubuts'un nyutélh'alh. Dzuh nunyotelhdzut 'et whunts'ih nla' test'ilh.

18 Whebuntalhtun nts'e na'a tsahólhgus yáhanahudutedulh 'ink'ez whét'en nihútedulh 'ink'ez 'ants'ih hitá'en li'huja t'eh Satan huboontun Yak'usda ts'un nahútelyeh. 'En si huba 'alha' 'ust'ah huwa hubulubeshi ch'a hubuna'dutedoh 'ink'ez Yak'usda ba 'udun nibuninla hubutah 'et hubugha óotelts'ulh,' súlhni.

Paul dude 'ut'en k'ah huwu yalhtuk

19 “Et huwa, hubudayi cho Agrippa, njan ndus de kwun deznukw 'ink'ez oozalhts'a 'aw 'uts'un cha'dúsnil.

20 Udechoo Damascus 'et 'ink'ez Jerusalem chah 'et hukw'elh'az Lizwif hubuyun k'ut ndulhcho hoh, 'udun yun k'ut whut'en hubutah chah, lubeshi whuch'a bubeni nahodunooleh huba' hoont'ah 'ink'ez Yak'usda ts'un nahóolyeh 'ink'ez hubudzi náhundunezdla chah, whuz na'a zeh ne'hóot'en, hubudúsní.

21 'Et njan huwa luglez whucho 'ust'en hoh Lizwif suhílhchoot 'ink'ez sazoolhghelh hukwa' hut'en.

22 'Et hoh da k'an dzin whuts'un Yak'usda sla 'út'en. 'Ink'ez k'an njan nuhbut síyin ts'iyannah dóosni ka, tehul'en 'ink'ez hudézti chah. 'Et daja dusni, Yak'usda be nus whúnilh'en 'ink'ez Moses chah daóotenilh hutni, 'et zeh 'uwhudúsní.

23 Christ 'en dzuh nutezut 'udéchoo dune utenilh, datétsah, 'ink'ez 'ilhuz dinadutédalh. 'Et huwa Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'en, 'en hububa be whét'en teleh.”

24 'Et Paul whuz na'a ndutni hoh, 'et Festus yúlh yedúdulh, “Paul nyeni hooel! 'O nus hodil'eh k'et, nyeni hoolah sulí!”

25 'Et Paul 'utni, “Festus dezti 'aw seni hoolah ilah, ndi khunek be yálhtuk, 'i khunek 'alha' 'int'ah, 'i 'int'ah 'ink'ez ts'ah'un na'a 'udusni.

26 Hubudayi cho Agrippa soo ts'et whucho 'un yudúsní, nyunch'oh chah soo t'éooninzun hoonliyaz nts'oh tune'whust'en. 'Alha ndunuszun 'aw hoonliyaz nch'a ilah túne'whust'en ho' hoont'ah.

27 Hubudayi cho Agrippa, Yak'usda be nus whúnih'en khunek hik'une'uzguz, 'i mba 'álha' utni ih? T'éoonúszun mba 'álha' whutni.”

28 'Et Agrippa, Paul 'uyúlhni, “K'an 'astl'iyaz 'et 'ankw'us Sizi Gri yuneyalh suzílhtsi.”

29 'Et Paul 'utni, “Dahooldukw k'us dawhuldzah nyun chah 'ink'ez ndunnah soo hoozelhts'ai ts'iyawh sundult'ah uncha nuszun hoh nuhwhuba tenadusdli. Ndi tes tl'ool be sulhghel, 'i zeh nuhwhuba buka cha'núszun.”

30 'Aw 'et hubudayi cho, 'ink'ez yun k'ut moodih, 'ink'ez Bernice, 'ink'ez 'uyoon chah ts'iyawh dináhudidel,

31 'et whenáhedel hukw'elh'az 'ulhódutni, “Ndun dune 'aw hoonli hukw'elha datetsah k'us tsak'eteda cha'ínih.”

32 'Ink'ez Agrippa, Festus 'uyulhni, “Ndun dune Rome whut'en hubudayi cho degha nus dezti yubut wuyin hukwa cha'dínel t'eh, 'uda da bu-lanazdootnih inle.”

27

Paul, Rome ts'ih whehíyalhti

1 'Aw 'et lhgha 'úhudeja hoh yun k'ut Italy ts'ih nilhts'i t'az nuke 'i be uztooke hutni. 'Et Julius hiyúlhni 'en Rome nehughan moodih unli,

ndunnah nehughan, 'en Rome whut'en hubu-dayi cho dezti budune nehughan hubuhútni, 'en Paul 'ink'ez 'uyoon tsak'edelhts'i chah, Julius 'en hitl'ábanla.

² Ts'i cho, keyah Adramyttium ts'ih haínkez, 'i Asia ts'ih yatoo ba ts'i yanadukuk whutuh-nutéke, 'i be ts'ándeel 'ink'ez 'aw 'et uztezki. 'Il-hunuh dune Aristarchus hiyúlhni, 'en keyah Thes-salonica, Macedonia yun k'ut whuz'ai ts'ih whuz de haínya, 'en chah nelh 'úja.

³ 'Om bun 'aw 'et keyah Sidon ts'ih ts'utezki. Julius 'en Paul ts'un unzoo dulh dunekah na-boot'en ka, 'et yugha óoni'ai, ndai ye ndunindzit, 'i higha yóolelh 'et wheni.

⁴ 'Et whuch'az ninki hoh nedudezts'i, 'et whuch'az noo Cyprus 'i buch'az lhuts'úzki.

⁵ Cilicia 'ink'ez Pamphylia, yatoo wheghah 'et nazninki, 'ink'ez keyah Myra, 'et Lycia yun k'ut whuz'ai, 'et yats'úzki.

⁶ 'Et ndun nehughan moodih ts'i cho keyah Alexandria ts'ih haínki, 'i yun k'ut Italy ts'ih tekelh, 'i be nets'anla.

⁷ Lhat dzin whuts'un hoh ndai gha ts'ekelh tube huwa whulna hoh ts'ekelh. 'Et 'udek'elh'az keyah Cnidus 'et whuzih lhuts'úzki. Nedudezts'i 'i bugha 'aw 'á uztooke ghaít'ah. 'Et huwa nus si noo cho Crete hiyúlhni 'i buts'un 'úts'uja, Salmone huwhútni, hoh wheghah lhuts'úzki, 'ink'ez noo bu'ih zeh 'uts'ut'en hoh,

⁸ noo whuzih zeh ts'ékelh, tube huwa whulna hoh Tl'oh Dezghel huwhútni, 'et keyah Lasea huwhútni, 'et huwu nilhdza ilah, 'et yats'úzki.

⁹ 'Et sa hoh 'et 'uzdálts'i. 'Aw 'et Lizwif sahá'delya

dzin 'et chah 'uda whegho dezut, tube huwa 'óodli whudezulh nuts'úke huba. * 'Et Paul hubugha dáni hoh njan ndó bulhni,

¹⁰ “Dune 'aw 'et njan whuts'un tube huwa 'oodli tele. Ts'i chah 'ink'ez be yuzdla, 'i chah tinta' tet'ilh, 'ink'ez bulunah chah yahutádlah ho' hoont'ah.”

¹¹ 'Et whunts'ih ndun nehughan moodih Paul yuba 'alha' cha'dusnih. Ts'i niz ts'ih usda, 'ink'ez ndun ts'i bube'ildzun unli, 'en zeh hiba 'álha 'int'ah.

¹² 'Et hudelhts'i khi hudutélt's'ilh huba nek'e' hoot'ah. 'Et ndunnah dune k'us lhanah, 'en nus hutekelh hukwa' huninzun, soo' hutenilh t'eh, keyah Phoenix ts'ih hutekelh hutni. 'Et noo cho k'ut tl'at whucho whuz'ai, nyan nilhts'i 'ink'ez nus nilhts'i chah ch'a whu'it whuz'ai, 'et khi hudutelts'i hukwa' huninzun.

Yatoo k'ut whudutelhts'ut

¹³ 'Et nyaz de nezul bulh nilhts'i 'i be tezt's'i, 'ink'ez ndunnah dune soo 'uhutenilh huninzun, 'et huwa ts'i bulh too su'ai, 'i too hanahiya'ai 'ink'ez nus whehánci, 'ink'ez noo cho Crete 'i soo buzih k'ut zeh hutezki.

¹⁴ 'Et 'aw chaootuszt hoh nilhts'i ulhtus, 'i yoo ts'iz tezt's'i hiyúlhni, 'i noo soo buts'uh hánt's'i hoh tezt's'i.

¹⁵ Ts'i buk'eoodilts'uk hoh 'aw nilhts'i buyah uztooke ghaít'ah suli. 'Et hukwa' ts'ut'en 'ustl'e' 'uts'uja 'ink'ez whute nilhts'i k'una'a uztezki.

¹⁶ 'Uyoo nooyaz Clauda hiyúlhni, 'i bu'it ts'uninki, 'et 'ankw'usyaz neba soo úhónt'e. 'Et

---

* **27:9** 'Et soo dak'et 'uhoont'ah.

soo 'uts'unút'en hoh ts'iyaz whuts'ulh'oo, 'i duts'o ts'úlhtsi,

17 'ink'ez dets'ántan. 'Et ts'i cho tl'oolh be bunané'ts'uzguz. Nilhts'i be nuke 'i nanáhiyanla, yun k'ut Lybia whunat taba tadalhdukw, 'ink'ez teh whudutle, 'i hik'ételulh 'et whe hunuljut 'et huwa. 'Ink'ez 'ants'ih nilhts'i be hoh nuzdulduz.

18 Whéwhunuljut hoh nilhts'i ze' whut'en. 'Et 'om bun ts'i be sula, 'i bulah táwhehinilhdel.

19 'Et doo chah whulh tat dzin nyoo ts'i bet be ne'whut'en, 'i chah whenich'oh tats'álhdel.

20 Lhat dzin inle 'et sa chah 'ink'ez sum chah 'aw chats'és'en 'ink'ez whuz tube nílhts'i ze' whut'en. 'Udek'elh'az 'aw 'et uzdutejih 'et cha whulaniz-dunanzut.

21 'Et sa hoh dune 'aw cha'hus'al hoh Paul hubu-tah siyin 'ink'ez ndo búlhni, “Dune soo sih soo zólhts'a huba'hoont'ah, noo cho Crete 'aw whuch'a ts'ooke huba cha'hóot'ah. 'Et 'uts'úja t'eh, 'et t'eh da 'aw hoonli nech'a tinta cha'host'en 'ink'ez dachats'útesnil wule da.

22 'Et whunts'ih k'an nuhghu tédusdlih, nuhdzi ulhtus cho ulh'i! 'Aw nuhtah 'ilhunuh whunts'ih dáchatesa, ts'i zeh tinta' tet'ilh.

23 Yak'usda be'ildzun usdli, 'ink'ez buba ne'ust'en, 'en 'ulh'ek da bulizas 'en suzih be hóodiltsai,

24 'ink'ez 'utni, 'Paul whéniljut ilah! Rome whut'en hubudayi cho dezti bubut tanyin ho'hoont'ah, 'ink'ez Yak'usda nyudánt's'o hoh ye únzoo, 'i bugha nyulh dehúdelhts'i yachahutésdla.'

25 'Et huwa dune nuhdzi ulhtus cho wule! 'Et suba 'álha' hoont'ah nts'e na'a Yak'usda 'usúlhni, whuz na'a 'uhót'e.

26 'Et whunts'ih 'ilhuh nooyaz k'ut 'et whuniz

telhts'ih.”

²⁷ 'Aw 'et whulh nat hukw'enilhghel inle, 'et Adria yatoo k'ut 'awhuz uzdeldus. 'Et tuzniz bat'en ndunnah ts'i bet 'ut'en 'en yun yeghah 'uts'ut'en huninzun.

²⁸ Tl'oolh ndaz, 'i huyé dinguz 'ink'ez tahíya'ai. 'Et nahuhoo'ai tube takhulh 120 feet 'et ta'delkulh. 'Et hukw'elh'az 'et doo chah zeh whunduna'hoolhdzai, 'et 90 feet ta'delkulh.

²⁹ Tse k'ez tekelh whéznuljut, 'et huwa dit tse tl'oolh ts'i bulh too sula, 'i ts'i niz ts'ih taháyanla 'ink'ez soo 'a hol'eh huninzun.

³⁰ Ts'i bet 'uhut'en neghu déhahunool'ilh hukwa' hút'en. Ts'iyaz tahítetilh 'ink'ez ts'i bulh too sula, 'i nus tahítelelh lahuoolh'i.

³¹ 'Et Paul ndunnah nehughan 'ink'ez bumoodih chah ndo búlhni, “Ndunnah dune 'uhut'en 'aw ts'i be chahudilts'ih t'eh, 'aw nuhwhenih doohjih ghaít'ah.”

³² 'Et ndunnah nehughan tl'oolh k'uhinínt'az 'ink'ez ts'iyaz hiladetnik.

³³ 'Aw 'et haootel'h'en hoh Paul ndo búlhni, “Uhoo'alh, 'aw 'et whulh nat hukw'enilhghel hubalh'i, 'et ndúhoolyez hoh 'aw hoonli cha'zah'al.

³⁴ Nuhghu tédusdlih 'ah'alh! 'Et whut'az dutehjih ho' hoont'ah. Nuhtsigha lhuk'i whunts'ih tinta cha'dutéskwus.”

³⁵ 'Et ndudáni hukw'elh'az, Paul lhes yílchoot, ts'iyawh hubunalh Yak'usda ts'un, “Suchanailya,” dani, taídalhkut 'ink'ez hoh whení'al.

³⁶ 'Et hubudzi ulhtus násdli 'ink'ez 'ilhunuh hinli hoh 'úha'al.

³⁷ Nuwheni ts'iyawh 276 ts'inli hoh ts'i bez ts'udelhts'i.

38 Ts'iyannah soo 'ultsuk nahét'al hukw'elh'az, ts'i ndaz suli ch'a, lhes haníyeh, 'i desúdzai, 'i tahíyalhdel.

Desk'udinki hoh tatsi be ts'i yaidujut

39 'Aw 'et hoolh'en hoh ts'i bet 'úhut'en nyo yun nachahuhóoltsoh. Tl'ah taba hoonli, 'et hotelh'en, soo 'uhutenilh t'eh whute ts'i yahítejooch huninzun.

40 'Et huwa ts'i bulh too yuzdla, 'i k'unuhíyuzt'az 'ink'ez nyo 'aw 'et hiladetnik. Tl'oolh ts'i be nuhunukes, 'i be dint'uk 'i chah k'unuhíyuzt'az 'ink'ez nus nilhts'i'i be nuke, 'i hoh náhidintsi nilhts'i be no yádoodis ka. 'Aw 'et whusahudutelhúduz.

41 Nyo lheghidli ndúwhult'ah sai dutle, 'i haín'a 'i ts'i yuk'énzez 'ink'ez nus ts'i bunintsis duts'o súli, 'aw naghóotnah ghaít'ah. 'Ink'ez niz ts'ih 'aw 'et tatsi be yawheni'el.

42 'Et nehughan ndunnah tsak'ehudelhts'i 'en huboteghan ka lhahódinla, doo ka yahúl'el 'ink'ez tinta nahoolghas.

43 'Et whunts'ih nehughan moodih Paul yutelhyih hukwa' ninzun 'et, "Dah," hubúlhni. "Ndunnah dune soo nube t'éhonínzun, ts'iyawh 'en choo tahóollhat 'ink'ez yahoobe," hubúlhni.

44 'Et 'onghunnah, 'en lhustel k'us ts'i buts'uh hánidestuk, 'i ndi hit'az yahulhú'el. 'Et whuz na'a ts'iyawh dachats'ínih hoh yats'úzel.

28

Paul Malta whut'en hubula' tet'ilh

1 Soo yats'úzel ndi noo 'i Malta hiyúlhni 'et t'ets'onanzin.

2 'Et whut'en tube nets'un hínzoo. Návheoonilhtan 'ink'ez whuzk'uz. Kwun neba hídulhk'an 'ink'ez soo cho nene'hulh'en.

3 Paul tsuz 'ilhidughezdla 'i nus tsídule hoh tl'ughus neoolhch'oolh, 'i kwun be ninzil hoh Paul yula súlhch'ulh.

4 'Et ndunnah Malta whut'en ndi tl'ughus Paul yula yé dint'uk hinilh'en 'et 'ulhódutni, “Ndunnah dune neghan 'int'ah. Wheni neyak'usda, 'en boozi, 'i 'ahoolhyez 'uk'elháhoolh'i ts'útni, 'en hutenalh yughá ho'alh ghaít'ah, yatoo k'ut dujih whúnts'i.”

5 'Et whunts'ih Paul 'aw dachaínil hoh kwun k'ut dula yughat 'et ndi tl'ughus yuts'úhainkat.

6 Hibalh'i, wulk'et tulih, k'us khunyaz tulih nadooldis 'ink'ez daóotsah. Sa hiba lh'i hukw'elh'az 'aw hoonli chaínel. 'Et huwa 'uts'un na'a na'húnudzun 'ink'ez ndun buYak'usda bulh 'ilhunuh 'int'ah huninzun.

7 'Aw bughu nilhdza ilah 'et tl'o k'ut whuzdla, noo k'ut hubudayi, Publius hiyúlhni, 'en bube'ildzun hoonli. Soo whu'it teh bugha dáznindel 'ink'ez tat dzin buzih uzdálts'i.

8 Publius be'abá kw'usuti k'ut sulhti dada be chah 'ink'ez bubut k'e dzuh nuzut. Nts'e sulhti, 'et Paul yughu danínya 'ink'ez tenadidli, yuk'událni, 'ink'ez soo ná'yinla.

9 'Et ndúhooja hukw'élh'az noo k'ut whut'en hunda ts'iyawh whusahándel 'ink'ez 'en chah soo ná'huja.

10 Hoonliyaz lhai nets'ótelhdel 'ink'ez uztezki hoh ndai buka ts'untezilh, 'i chah netl'anáhiyela.

Malta whuts'un Rome ts'ih hutezki

11 Tat sanun inle hukw'elh'az, keyah Alexandria ts'ih haínki, 'i Lhulhutsin Lht'adanke hiyúlhni, 'i ts'i khi noo k'ut intan, 'i be uztezki.

12 Keyah Syracuse huwhútni 'et uzninki 'ink'ez tat dzin 'et uzdálts'i.

13 'Et whezdinki 'et doo chah keyah Rhegium huwhútni whuz ts'uninki. 'Et 'om bun 'et yoo'az tezt's'i, 'et nat dzin inle 'et keyah whuyaz Puteoli huwhútni 'et yats'úski.

14 Bulunah huba 'álha' hoont'ah nabuts'ínla hoh 'ilhuh hukw'enilhghel 'et hubuzih uzdóolts'i nehútni. 'Aw 'et yun k'ut 'uts'uja hoh Rome ts'ih ts'utezdel.

15 Ndunnah neulhutsínkah Rome 'et nelh 'úhudants'o hoh, 'e'óoket, Appius huwhútni, 'ink'ez ts'uztez bakoo chah tat ts'uyi huwhútni, 'et tazah 'uhooldzah ts'ih whuz nedadezdel. 'Et Paul hubutelh'en hoh, Yak'usda, "Suchanailya," yudáni 'ink'ez 'aw 'et budzi nduk ná'uja.

Paul keyah Rome 'et Sizi Gri bugha dune hubulh yálhtuk

16 'Et Rome ts'ih ts'unindel hoh Paul whute nehughan 'ilhunuh zeh yughunli hoh dich'oh whút'i higha óoni'ai.

17 'Et hukw'elh'az tat dzin inle hoh Paul 'et whut'en Lizwif dune hinchá hubulh yátelhtuk ka usda ts'ih duts'ó toodelh hubúlhni. Whusaháandel hoh 'et ndó bulhni, "Dune 'ink'ez sulh Lizwif 'aw hoonli sulh dédowh hubuch'a nuchá'ust'il 'ink'ez netsuh whudelhdzulh buk'ah ts'ih né'whut'en hoh chah whuch'a nuchá'ust'il. 'Et whunts'ih Jerusalem 'et tsak'etsuha'ai 'ink'ez Rome whut'en, 'en hubutl'ásahalhti.

18 'Et 'en suhoodalhkut 'ink'ez hoonli hoh t'inta' nust'en hukw'elha datésah sugha náchahuhóo'alh, 'et huwa sula nahudutetnih hukwa' huninzun.

19 'Et whunts'ih Lizwif huwanch'az nehúnindel 'ink'ez sulh dune 'aw hoh tink'us na'a bughu yaoolhtuk ghaít'ah, 'et whunts'ih 'oosneh huba' hoont'ah. 'Et huwa Rome whut'en hubudayi cho dezti bubut nitésyalh 'ink'ez but's'u tédutesdlih.

20 Ndan Israel hubuts'uh huhainzut hika tsih hóoli, 'en suba 'álha 'int'ah huwa ndi tes tl'ool be suhulghel. 'Et huwa nanwhutes'ilh 'ink'ez nuh-whulh yátelhtuk hukwá nuszun."

21 'Et njan dihíyulhni, "Aw nyun nyugha yun k'ut Judea whuts'un dustl'us nets'ó tl'achahusdlah, 'aw neulhutsinkah chah whuz de haíndel chah nyun hoontsi' k'una'a nghu yachahulhtuk.

22 'Et whunts'ih daja dutenilh nts'óotuzelhts'ilh hukwa' ts'uninzun. T'ets'onínzun dune but's'ú dint-nik ndulhcho hoh yinka hubuch'a yáhalhtuk 'et huwa."

23 'Et Paul ts'un lhahódinla ndet dzin hits'u tedulh. 'Et 'o nus 'uhuneltsuk, 'en 'et dzin hits'u whúsaindel. 'Et bundada hulgha whuts'un Yak'usda dune k'úne' bul'en hubugha hubodoolh'eh. Yak'usda be nus whúnilh'en 'uk'unuhúyuzguz 'ink'ez Moses yuk'une'úzguz, 'i chah 'i bughu Sizi huba 'alha 'oot'e whole hubúlhni.

24 Bulunah huba 'alha deja 'et whunts'ih 'onghunnah, 'en 'aw huba 'alha cha'dusnih.

25 'Et Lizwif lhelhts'un 'uhutni. 'Et 'az náhedulh hoh Paul njan ndo búlhni, "Dalcho 'i be Ndoni 'en Yak'usda be nus whúnilh'en Isaiah 'uhiyúlhni, yudáni, ndi khunek nuhtsahda hubutl'aídoo'alh ka.

26 'Et utni,
'Inyalh 'ink'ez ndunnah dune ndubudini,
soo cho 'oozélhts'ai 'et whunts'ih 'aw
t'oonoozhzeh ghaít'ah;
soo cho whunulh'en 'et whunts'ih chaséh'en.

27 Ndunnah dune hubeni dúts'o,
dudzo chah whudá'hudinla,
'ink'ez hunilhúts'ul chah 'uhint'ah.
'Et njan 'aw nduchahit'ah t'eh soo da honilh'en,
'ink'ez 'uhudoots'o, 'ink'ez hubeni chah da
t'éoonoozeh wule.
'Et t'eh da suts'un náhulheya 'ink'ez da soo
ná'boosdeh, ni Yak'usda.”

28 'Ink'ez Paul 'udek'elh'az ndo búlhni, “Njan
t'éoonohzin huba' hoont'ah, Yak'usda bughunek be
uzdujih, 'i 'udun yun k'ut whut'en, 'en hubuts'un
tl'aida'ai. Hiyoozólh'ts'a huba' hoont'ah!”

29 'Et Paul 'et ndudáni hukw'elh'az tube cho lh-
tana'hudentni hoh Lizwif whenáhedel.

30 Nat naodezut 'et Paul njan hukw'elha hoolh'i
'et whut'i. Ndun highundelh 'en du'ih teh hubu-
tulh'ih.

31 Soo ts'et whucho Yak'usda dune k'úne' bul'en,
'ink'ez Sizi Gri neMoodihti 'en bugha chah dune
hoodulh'eh. 'Aw dune whuch'a chahiníyoot hoh
ndutni.

**Yak'usda bughunek: k'andit khunek neba
lhaidinla
New Testament in Carrier, Southern (CA:caf:Carrier,
Southern)**

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Carrier, Southern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Carrier, Southern [caf], Canada

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Carrier, Southern

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

f3f87939-bb58-59c1-9788-d872c7ab79b0